

AÐALFUNDUR HJÁ
KOMMUNUFELAGNUM

2025

Kommunufelagið

Útgevari: Kommunufelagið
Uppseting: Nuðlavirkið
Myndir: Ólavur Frederiksen, Amy Hansen og Pexel
Prent: Føroyaprent

Svanamerktur prentlutur 541 705

Innihaldsyvirlit

1. Vælkomin	4
2. Nýskipan av felagnum og nýtt valskeið	6
Nýggj kommunustýri	6
3. Vælfæðarøkin	8
Eldraøkið	11
Heilsuøkið	12
4. Arbeiðsmarknaður	13
5. Ferðavinna og umhvørvi	14
6. Bústaðarpolitikkur	18
7. Elorkuøkið	22
8. Kommunubygnaður	24
9. Annað virksemt í húsinum	26
Kommunala Arbeiðsgevarafelagið	26
Barnaverndarstova Føroya	29
Familjutænastan	30
SSP-ráðgevingin	31
Talgilda heilsuskipanin	32
Listaleypurin	32
Økistónar	34
At enda	35
10. Kommunubúskapurin	36
11. Kommuna og kommunuhugtakið	46
12. Um Kommunufelagið	48
Viðtøkur fyri Kommunufelagið	50
Starvsskipan fyri starvsnevndina fyri Barnaverdarstovu Føroya	53
Starvsskipan fyri starvsnevndina fyri Kommunala Arbeiðsgevarafelagið	54

1. Vælkomin

Hin gitni Mahatma Gandhi segði einaferð: „Eg havi onki ynnski um at búgva í einum húsum, vard av pansaramúrum og afturlatnum gluggum. Vindblak úr øllum heimsins heraðshornum skulu hava frítt at fara í heimi mínum, men onki teirra sleppur kortini at taka meg av fótum. Eg verði standandi í egnum jørðildi – á egnari grund.“ Onki er nýtt undir sólini, heldur ikki at stríð og ósemjur, við ávísingum millumbilum, á ymsum støðum, taka seg upp kring um knøttin. Tað sveiggjar javnt og samt, og í lötuni blása brúnasíðir vindar í veröld. Soleiðis hevur tað mangan verið, men talgildi frekvensurin í okkara tíð ger ósemjur meiri nærverandi. Fólkaræði verður hótt á mongum mótum, og diverse autokratar, meiri og minni treiskir og eirindalesir, smæðast ikki heldur fyri at fara um suveren landamørk í strembanini eftir at basa demokratinum og sær til fyrimunar.

Háttvirda samkoma. Háttvirdu borgarstjórar og bý- og bygðaráðslimir. Hjartaliga vælkomnir til aðalfund hjá Kommunufelagnum, sum er hin tólvti í røðini, síðan allar kommunurnar í landinum tóku seg saman í eitt og sama felag í 2014. Eftir kommunuvalið í heyst skipaðu bý- og bygðaráð seg til at taka við umboðandi valdinum um ársskið 2024/25. Fólkaræðið hevði enn einaferð sigrað, og kommunurnar – hesar berandi súlur undir føroyska samfelagnum - kunnu halda fram við at flyta okkum framá í virknaði og menningarhugsan.

Sæddur í søguligari slóð er samfelagsbygnaðurin í Europu og um okkara leiðir rættiliga nýggjur. Kommunur og nationalstatir eru lutfalsliga ung fyrbrigdi. Orðið kommuna er tikið frá latínska orðinum communis, sum ikki merkir annað enn feli, at eiga okkurt í felag. Fraklendingar læntu latínska heitið og róptu fyrbrigdi commune. Nógv er sagt og skrivað um hesi viðurskipti, eisini í Føroyum, men í Manifestinum hjá Karl og Fríðriki frá 1848 - verður kommunan lýst sum úrslitið av eini søguligari prosess. Tað er ivaleyst rætt, og ein týðandi hending á leiðini var uppreisturin hjá íbúgvunum í fronsku høvuðsborgini París í 1871, sum hevði við sær stovnanina av hini gitnu Parísarkommununni. Henni var ikki langt lív lagað, men hon fekk kortini stóran týðning fyri eftirtíðina sum løðasteinur á eini drúgvari ferð fram til hópini, ið vit kenna sum berandi skorðar undir samfelagnum í dag. Kommunan er staðfest í donsku grundlógini (§ 82), og í Føroyum er hon fyriskipað í lóg (Kommunustýrslógin).

Kommunufelagið er megin- og áhugafelag hjá kommununum. Virkar fyri áhugamálum av felags áhuga, meðan tær 29 kommunurnar hvør í sínum lagi taka sær av egnum málum sambært staðbundnum tørvi og visiónum. Fyri meginfelagnum stendur kommunala frælsið sum ein støðugt brennandi kyndil í politisku havsbrúnni at stýra eftir. Tað er felagsins skylda at virka fyri átøkum og áhugamálum, sum gagna kommununum, og ikki minst at verja tær fyri møguligum álopum

uttaneftir, nú tær liggja undir øðrum myndugleika í samfelagnum, sum hevur lóg- og kunngerðarrættindi – lögtingi og landsstýri.

Á aðalfundinum fyri tveimum árum síðan varð kunngjørt, at farast skuldi undir eina eftirmeting av bygnaðinum í felagnum. Orsøkirnar vóru fleiri, men tað sum mestur tørstur var á, var at demokratisera felagið, soleiðis, at allar kommunurnar í landinum stóðu javnbjóðis í mun til hvørja aðra. Í fyrstu atløgu snúði tað seg um, at allir teir 29 borgarstjórnarnir møta í plenum, á borgarstjórafundum, heldur enn bert teir 13, sum hevði verið skipanin síðan samanleggingina. Formansskapurin er víðkaður, KAF er umskipað nakað, og barnaverndin hevur fingið eina politiska nevnd, og harumframt er eitt samstarvsráð millum hesi hópini skipað. Sum gongdin hevur verið í samfelagnum hesi seinastu nógvu árinum við økta kommunala leiklutinum, er ongin ivi um, at felagið nú er brynjað til framtíðina.

Síðan barnaverndin, dagstovnaøkið og eldraøkið vóru flutt frá landinum til kommunurnar at reka, er kommunali parturin av samfelagnum vorðin ein annar og so týðandi, at tað yvirhøvur er vorðið soleiðis, at kontaktflatan millum borgara og myndugleika nú í stóran mun liggur í kommunalum regi. Hetta sæst eisini aftur í búskapinum, nú kommunurnar eru ein størri innkrevjari av persónsskatti enn landskassin, hóast avgerandi munin millum javna og stígandi skattaáløgu.

Nógv hevur verið tosað um fíggarligt regluverk, serliga frá almennari síðu, hesi seinastu árinum. Ætlanin hevur verið at skekka samfelagsílløgurnar saman, almennar og kommunalar, í eina fasta legu. Bý- og bygðaráð leggja sínar fíggarætlanir einaferð um árið, kann ætla at øll royna sum frægast at trimma raksturin so frægt, sum til ber, eisini fyri at nakað væl er eftir til íløgur. Kommunurnar standa fyri einum stórum parti av fundamentalu undirstøðuni í landinum – vegir, gøtuljós, útstykingar, ítróttafasilitetir, vatn, havnaløg, lendingar o.s.fr. - og fyri framman liggja stórar íløgur í skúlar, dagstovnar og fasilitetir á eldraøkinum. Alt alneyðug samfelagshjól, sum ikki fáa bíðað eftir stongdum frymlum í almennum Excel-ørkum. Tí fáa kommunurnar ikki lagt sítt fíggarliga frælsi undir hina almennu falløksina.

Viðvíkjandi eldraøkinum og framroknaðu demografiini er tað sólarklárt, at trýstið á tí økinum fer at vaksa munandi sum frá líður. Galdandi fíggingarlykil fer ikki at standa fyri trýstinum. Skuldarmarkið er hækkað við afturberingini frá landinum, men í veruleikanum loysir tað onga avbjóðing; tað hevur móguleikin fyri at hækka egingjöldini á eldraøkinum hinvegin gjørt í ein ávísan mun. Í eftirmetingini av eldraøkinum var nevnt, at ein leið at ganga kundi verið at lækka rentustuðulin, at lækka botnfrádráttin í skattinum og at kommunurnar

fáa alt MVG' ið afturborið á sama hátt, sum stovnar undir landinum. Alneyðugt er, at partarnir seta seg saman aftur, sum skjótast, fyri at fáa fíggarligt haldføri yvir tíð inn í serliga eldraðkið, annars kann tað skjótt fara at standa á gomlum nøglum í hesum geiranum. Alt ov lítið verður bygt út á økinum, tí má rúmið til kommunalar íløgur vaksa, um hendan avreiðingin frá landinum í 2015 skal eydnast, sum tað sømir seg fyri eitt vaksandi tal av borgarum, ið hava og fara at hava tørv á tilboðum á hesum økinum.

Tíðum samskiptir Kommunufelagið við landsstýrið, og yvirhøvur hevur tað verið til frama fyri tær loysnir, ið semja hevur verið um. Kortini liggja ætlanir á loynum í landsgeiranum, ið kunnu fáa avgerandi avleiðingar fyri kommunukassarnar. Orðaskiftið um 37 tíma arbeiðsviku er fánað nakað í seinastuni, men roknað er út, at bara tann eina avgerðin hevði kostað kommununum á leið 200 milliónir krónur árliga, og eitt andstøðuuppskot nú ein dagin, um móguleikan fyri at hækka botnfrádráttin hjá kommununum upp til landsmarkið á 65 túsund krónur, hevði kostað kommununum hundradtals milliónir árliga - um undirtøka fekst fyri uppskotinum.

Kommunufelagið skal virka konstruktivt í gerandisdegnum, men neyðugt er áhaldandi at vera á varðhaldi og verja fyri álopum, ið kunnu skeikla lunnarnar undir staðbundna móguleikanum fyri at fáa alt at ganga upp.

Kommunufelagið hevur í fleiri ár tikið lut í bólkum, ið hava til endamáls at skipa orkupolitikk landsins. Eitt semjuskjal kom í eyga, og enn er ein bólkur virkin, ið hevur til endamáls at avgreiða tað seinasta punktið í upprunaliga semjuskjalinum (pkt. 10). Enn er semja ikki fingin um málið, og tað er ongin loyna, at vit sum kollektivir eigarar av samhaldsfasta orkufelagnum Sev til eina og hvørja tíð fara verja støðuna hjá felagnum. Á seinasta eykaaðalfundinum hjá Sev var ein roynd annars gjørd til tess at umskipa felagsskapin nakað, serliga í nevndarhøpi, men hóast uppskotið vann frama hjá einum vanligum meiriluta á fundinum, so fall uppskotið, tá ið serligur meiriluti skuldi til fyri, at tað skuldi vinna frama. Kortini var á sama fundi full semja um soljóðandi uppskot: "Eykaaðalfundurin áleggur ta fyrst í komandi ári nývaldu nevnd felagsins innan tvey ár at koma við uppskoti til nýggjar viðtøkur fyri felagið." Málið verður nú sett á skrá í Sev-nevndini, og ætlanin er at leggja fram uppskot um hetta, áðrenn tvey ára skotbrá ið er runnið.

So trivaligur sum hin kommunali leikluturin er vorðin í føroyska samfelagnum ber til at staðfesta, at tørvurin á einum magnfullum kommunufelag ongantíð hevur verið størri enn tað sama. Vælskikkaða manningin á skrivstovuni leggur alla orku í at dugna politiska partinum av felagnum, og fyri formansskapin fái eg ikki annað enn takkað teimum fyri alla ta fakligu hjálp og ráðgeving, sum tørvur hevur verið á undir skiftandi umstøðum yvir tíð.

Órógv og umskiftilig viðurskipti herja heimin. Trupult er at vita hvat ið vendir upp, og hvat ið vendir niður. Hvat ið er reytt, og hvat ið er blátt og øvut. Eitt slag av

klassiskari imperialismu hevur eisini tikið seg upp fyri eystan og vestan, autokratiskt hugsandi menn ynskja og royna at víðka um egið territorium, og ein avleiðing hjá okkum føroyingum er millum annað, at vit hava sett í verk havnarstongsul mótvegis einum av samstarvspartnarum okkara. Hvussu vit fara at navigera í eini meiri ókendari framtíð enn annars, tað er ilt at vita, men undir øllum umstøðum kunnu ráðini hjá Gandhi hjálpa okkum: "... onki teirra sleppur kortini at taka meg av fótum. Eg verði standandi í egnum jørðildi - á egnari grund." Tann grundin er treytaleyst fólkaræði.

Tórbjørn Jacobsen, formaður í Kommunufelagnum

Formansskapurin í Kommunufelagnum: Tórbjørn Jacobsen, formaður, Sára Jógvansdóttir, Karl H. Johansen, Elsa Berg, næstforkvinna, og Kristin Michelsen.

2. Nýskipan av felagnum og nýtt valskeið

Á nýggjárinum tóku nýggju kommunustýrini við. Samstundis vóru nýggju viðtøkurnar hjá Kommunufelagnum eisini endaliga settar í verk.

Viðtøkubroytingar hava við sær, at vanliga stýrið við 13 borgarstjórum, sum hevir virkað sum hægsta vald felagsins millum aðalfundirnar, síðani Kommunufelagið var stovnað, nú endaliga fer í søguna.

Framyvir verða tað allir borgarstjórar landsins, sum fara at manna eitt borgarstjóraforum og yvirtaka leiklutin, sum stýrið hevir havt síðan 2014.

Longu 1. januar 2024 fóru táverandi stýrisfundir í Kommunufelagnum frá at verða 13 borgarstjórar til at fevna um allar 29 borgarstórar landsins. Hetta var samtykt tann 15. desember 2023. Síðani arbeiddi ein bólkur víðari við viðtøkunum, sum blivu endaliga samtyktar 19. apríl 2024, at fáa gildi pr. 1. januar 2025.

Við hesum er demokratiseringartilgongdin av felagnum komin á mál. Nýggju viðtøkurnar geva nú øllum limakommununum betri høvi til at gera sína ávirkan galdandi í felagnum og geva eisini kommununum eina meira beinleiðis ávirkan á, hvørjar politiskar raðfestingar felagið skal gera í framtíðini.

Eisini eru aðrar broytingar gjørdar. Í formansskapi felagsins eru enn sum áður eitt forfólk og eitt næstforfólk, men harumframt velur borgarstjórafundurin aðrar tríggjar limir í formansskapin, soleiðis at tað nú sita

fimm borgarstjórar í formansskapinum. Aðrir partar av virkseminum hjá Kommunufelagnum verða nú eisini knýttir nærri at politisku skipanini hjá felagnum.

Í nevndina fyri Kommunala Arbeidsgevarafelagið velur borgarstjórafundurin tríggjar borgarstjórar. Harumframt skulu nevndarformenninir í Sev og IRF nú taka sæti í nevndini fyri Kommunala Arbeidsgevarafelagið.

Sambært nýggju viðtøkunum velur borgarstjórafundurin eisini trý umboð í nevndina fyri Barnaverndarstovu Føroya og undirliggjandi virkseimið hjá Barnaverndarstovuni.

Eisini verður skipað eitt samstarvsráð, har forfólkini í Kommunufelagnum og starvsnevndum felagsins hittast at umrøða mál av felags áhuga.

Yvirskipaða ætlanin, sum var at geva øllum kommunum ávirkan á felagið og at knýta virkseimi felagsins tættari at politisku skipanini, er nú komin á mál.

Nýggj kommunustýri

Kommunustýrisval var 12. november 2024. Enn einaferð kann staðfestast, at áhugin fyri at fara á kommunuval er stóur. Í 28 av 29 kommunum var vallutøkan omanfyri 80 %, og bert í høvuðsstaðnum var valluttøkan beint niðanfyri tey 80 %.

Hóast atkvøðurnar fyri kvinnuligum valevnum vóru fleiri, minkaði kvinnumboðanin í froyysku kommunu-

Starvsnevndin í Kommunala Arbeidsgevarafelagnum: Bjarni Prior, næstformaður, Súni í Hjöllum og Per Martin Gregersen, formaður.

stýrunum úr 36 niður í 33 %. Av teimum 29 borgarstjórunum eru 7 ella knapt 25 % kvinnur, neyvt tað sama sum undanfarna valskeið.

Er áhugin fyri at velja til kommunuvalið stórur, so er áhugin fyri at stilla upp ikki eins stórur. Úr fleiri kommunum frættist, at tað var sera trupult at fáa fólk at stilla upp til kommunustýrisvalið.

Kommunufelagið gjørði einstøk átøk á sosialu miðlunum, sum skuldu eggja fólk til at stilla upp.

Leikluturin sum kommunustýrslimur er broyttur seinnu árin. Alsamt størri partur av vælferðartænastunum er ábyrgd hjá kommununum, og harvið kommunustýrslimum, og samstundis verða kommunustýri og kommunustýrslimir javnan umrøddir og viðgjørdir á sosialum miðlum. Hetta hevur við sær, at arbeiðið sum kommunustýrslimir er meira útsett og krevur alsamt meira tíð, samstundis sum samsýningarnar til kommunustýrslimir ikki eru broyttar stórvegis.

Hetta eru helst týðandi orsakir til, at áhugin hjá leikfólki at stilla upp til kommunustýrini er minkandi.

Í byrjanini av valskeiðnum hjá kommunustýrunum hevur Kommunufelagið vanliga skipað fyri skeiðum, sum skulu fyrireika kommunustýrslimir til arbeiðið sum kommunustýrslimir komandi valskeiðið. Í 2017 og 2021 var hetta skipað sum sjeið økisskeið, har fyrisitingin í Kommunufelagum fór út í sjeið landafrøðilig øki og hevði eitt slag av innleiðslu fyri kommunustýrslimum og fyrisiting í økjum. Í ár var avgjørt at skipa hetta øðrvísi. Í døgnum 17.–20. februar var farið til Íslands, og skeiðið var skipað sum vistarskeið við trimum samanhangandi skeiðsdøgum.

Endamálið var at styrkja kommunustýrslimirnar í leikluti sínum sum kommunupolitikarar og at geva teimum førleika og vitan um tær uppgávur og avbjóðingar, ið kommunurnar hava nú og framyvir.

Harumframt at viðgera grundleggjandi reglur um rættindi og skyldur hjá einstaka politikaranum, eins og lögfrøðiligar ásetingar um samanspælið millum politikarar og fyrisiting.

Eisini varð lagt upp til politiskt kjak um framtíðar avbjóðingar hjá kommununum og um mál, strategi og visjónir fyri alt tað felags kommunala virkseimið.

Skeiðið var sera gott høvi at fáa íblástur frá hinum luttakandi kommununum, eins og frá íslensku kommununum og íslenska Kommunufelagnum.

Skeiðið var fíggjað við, at kommunur hildu útreiðslurnar fyri ferð og uppihald. Undirvísingin og uppleggini vóru frá fólkum úr kommunala geiranum og Kommunuhúsinum. Skeiðið hevur styrkt førleikarnar hjá sitandi kommunustýrum og kann vónandi vera við til at brynja einstøku kommunustýrslimirnar til arbeiðið komandi árin og í síðsta enda eisini gera sítt til, at áhugin at stilla upp aftur verður vaksandi.

Starvsfólkini í nýstovnaðu Familjutænastuni: Harriet Jørginsdóttir, Torgerð Dam, Camilla Henanger, leiðari, og Maiken Mortensen.

3. Vælfærdarøkin

Ábyrgdin av alsamt fleiri stórum og týðandi vælfærdarøkjum eru lögð kommununum seinnu árin. Hetta er fyrst og fremst ein ásanann av, at fleiri borgaratænastur sum heild liggja betri hjá kommununum lokalt heldur enn hjá sentrala myndugleikanum.

Nærleikin millum politikara og borgara tryggjar betri tænastru, betri og smidligari umsiting og betri møguleikar fyri virknari borgaraluttøku og harvið størri ávirkan hjá tí einstaka á tænastrunum, sum verða veittar í nærsamfelagnum.

Men vælfærdarøkið í Føroyum er sum í øllum vesturheiminum undir stórum trústi orsakað av demografisku broytingunum, sum eru fyri framman. Starvsfólkatrotið á vælfærdarøkinum er helst tann størsta einstaka avbjóðingin, sum vit standa yvirfyri. Tí er umráðandi, at vit finna skynsamal loysnir - bæði fíggarliga og fyrisitingarliga - tá ræður um raðfestingar á vælfærdarøkinum.

BARNAØKIÐ

Ásannandi at vælfærdin hjá børnum og ungum er avgerandi fyri eitt sunt og burðardygt samfelag, og at børnini eru okkara týðningarmesta felags tilfeingi og sjálv framtíðin hjá okkara samfelagi, so skrivaðu landsstýrismaðurin í barna- og útbúgvingsmálum, landsstýrisfólkini í almanna- og mentamálum, heilsumálum og løgmálum,

saman við formansskapinum í Kommunufelagnum í mars 2023 undir eitt semjuskjal um at virka í felag fyri at finna loysnir, sum kunnu sameina tænastru, sum verða veittar børnum og ungum.

Sokallaða Barnaverkætlanin hevur í stóran mun Íslandsum fyrimynd. Í Íslandi ásannaði man, at trivnaðurin millum børn og ung sum heild var minkandi, og at álvarsligu trupulleikarnar millum børn og ung vóru skjótt vaksandi.

Tí hevur man í Íslandi sett stóra orku av at arbeiða fyrirbyrgjandi viðvíkjandi børnum og ungum. Sett verður tíðliga inn, soleiðis at trupulleikarnir ikki gerast ov stórir og kostnaðarmiklir. Hetta loysir seg bæði menniskjansliga og fíggarliga.

Fyrsta ítøkiliga úrslitið av verkætlanini er nú sett í gongd. Talan er um Familjutænastuna, sum í eitt trý ára royndarskeið, byrjandi 1. januar 2025, skal rekast sum ein felagskommunalur stovnur undir Kommunufelagnum og Barnaverdarstovuni.

Talan er um endurskoðan av tilboðnum um familjudepil, eitt stovnstilboð, sum hevur verið ábyrgd hjá landinum, men sum í fleiri ár var óvirkið, tí samsvar ikki var ímillum tilboðið, sum landið bjóðaði, og tann tørv, sum kommunalu barnaverndartænastrunum høvdu. Familjutænastan er ein fyrirbyrgjandi tænastru, sum

skal veita ráðgeving og vegleiðing til børn og familjur í viðbreknari støðu. Tænastan skal bjóða fram familjuviðgerð, har møguleiki bæði er fyri samdøgur- og dagviðgerð inni á Familjutænastuni og úti í heimunum. Fíggingin frá landinum verður eftir ætlan 4 mió. kr. um árið, sum er sama upphædd, sum Familjudepilin hjá Almannaverkinum nýtti til samdøgurtilboðið. Afturat hesum verður eitt brúkaragjald frá kommunalu barnaverndartænastunum til at keypa tænastur frá Familjutænastuni. Ætlanin er at hava eitt tætt samstarv millum partarnar, soleiðis at fyribyrgjandi málið verður rokkið.

Familjutænastan er knýtt at Barnaverndarstovuni.

Visiónin við Barnaverkætlanini er, at Føroyar skulu verða tað besta staðið í heiminum hjá øllum børnum og ungum at vaksa upp í. Øll børn og ung skulu hava tryggjar og góðar karmar, sum tey kunnu mennast og mentast í. Ein skilagóður bygnaður skal tryggja sameining og samskipan av tænastum, sum ymiskir geirar og stovnar veita, soleiðis at hesir samvirka til at veita eina so góða tænanstu sum møguligt.

Sum partur av Barnaverkætlanini hevur verið skipað fyri barnaráðstevnu í Norðurlandahúsinum. Øll næmingaráðini í skúlunum í Føroyum til og við miðnám vóru savnað á ráðstevnuni, har endamálið var, at øll børn og ung í Føroyum fáa møguleika at koma við sínum íkasti til eina komandi barnalóg fyri Føroyar.

BARNALÓG SKAL ORÐAST

Í 2024 varð arbeiðið at smíða eina barnalóg sett í verk. Enn er arbeiðið komið so mikið stutt, at tað er trupult at siga nakað nevt um, hvat lógin fer at innihalda. Frá avvarðandi aðalráði – Barna- og útbúgvingarmálaráðnum – verður tó sagt, at barnalógin skal tryggja øllum børnum og ungum í Føroyum grundleggjandi rætt-

indini, ið eru nevnd í Barnarættindasáttmálanum og Brekrættindasáttmálanum.

Kommunurnar varða av týðandi pørtum av barna-økinum í Føroyum. Úr rúgvuni kann nevast, at dagstovnaøkið og barnavernd eru kommunal; at fysisku karmarnir í skúlunum eru kommunalt ábyrgdarøki; og at kommunurnar í stóran mun stuðla ymiskum frítíðarvirksemi til børn og ung.

Væntast kann tískil, at nýggja barnalógin fer at hava ávirkan á tey ábyrgdarøki, sum kommunurnar varða av. Av tí sama hevur Kommunufelagið longu luttikið í ávísu pørtum av arbeiðinum, t.d. í sonevndu Barnaráðstevnuni, ið varð hildin fyrst í 2025, har børn og ung góvu sítt íkast til, hvat ein barnalóg eigur at innihalda.

Arbeiðið við at gera eina barnalóg er partur av Barnaverkætlanini. Lógin varð ikki tikin við á seinasta löglistanum hjá landsstýrinum, og tí er enn ov tíðliga at siga nakað um, nær ætlanin er at bera uppskotið í Tingið.

ENDURSKOÐAN AV DAGSTOVNALÓGINI

Í samgonguskjalinum setti sitandi samgonga sær millum annað fyri at dagføra dagstovnalógina saman við kommununum.

Í fyrru helvt av 2024 var samskipti millum Kommunufelagið og landsstýrið um hetta málið, og í september 2024 varð ein arbeiðssetningur orðaður fyri arbeiðið.

Ein arbeiðsbólkur varð síðani settur við uppgávu at koma við ítøkiligum uppskotum til, hvørjar dagføringar skulu gerast í dagstovnalógini, soleiðis at dagstovnalógin avspeglar tann tørv, sum nútíðarsamfelagið hevur við atliti at dagstovnaøkinum.

Í arbeiðsbólkinum hava verið ymisk umboð fyri Barna- og útbúgvingarmálaráðið, Kommunufelagið, Kommunala Arbeiðsgevarafelagið, leiðslur á dagstovnum, Sernám og Pedagogfelagið.

Hendingar í árinum

Frítíðarskúlar eru fevndir av dagstovnalógini

Ein kommuna vendi sær til skrivstovuna við fyrispurningi um nøkur viðurskipti viðvíkjandi frítíðarskúlavirksemi. Í hesum sambandi var eitt ivamál komið upp um, hvat fyri lóggáva var galdandi fyri slíkt virksemi.

Skrivstovan vísti á, at ein frítíðarskúli er at meta sum ein dagstovnur, og tí eru tað reglurnar í dagstovnalógini, sum eru galdandi.

Ivamálið var tó ikki so lægt, tí orðið “frítíðarskúli” verður ikki brúkt í lógini. Metingin er kortini, at frítíðarskúlar eru fevndir av § 3, stk. 1, í lógini: “... Dagstovnur sambært hesi lóg er vøggustova, barnagarður, frítíðarheim o.a. ...” Orðið “frítíðarskúli” verður hinvegin nýtt í ymsum øðrum lógum og kunngerðum.

Jongerð Guttesen, leiðari í Roðanum, Marna Ellingsgaard, leiðari í Norðoya Bú- og Heimatænastu, og Sigríð Dalsgaard, verkætlanarleiðari fyri Talgildu Heilsuskipanina.

Arbeidsbólkurin hevði fleiri fundir, tað sum eftir var av 2024 og inn í nýggja árið. Tíðliga í 2025 varð tó gjørt av fyribils at steðga á við arbeiðinum. Hetta varð í høvuðsheitum gjørt til tess at seta eina nágreiniligari kós fyri arbeiðið og fyri at tryggja neyðuga samanhingin við onnur arbeiði, sum eisini eru í gongd á barnaøkinum – serliga barnalógina.

Í skrivandi løtu er ongin endalig støða tikin til, nær arbeiðið verður tikið upp aftur.

SMÆRRU FÓLKASKÚLARNIR Í VANDA FYRI AT MISSA 7. FLOKK

Fyri júl 2024 sendi Barna- og útbúgvingsmálaráðið uppskot til hoyringar um ymsar broytingarnar í fólkskúlalógini. Uppskotið legði upp til broytingar í skipan av lærugreinum, í skipan av bygnaði fólkskúlans, í tali av undirvísingartímum, umframt broytingar innan skúlaøki, skúlasamband, inklusjón o.a.

Fyri kommunurnar, sum saman við landinum varða av fólkskúlanum, vakti tað serliga ans, at ætlanin við uppskotinum var at niðurleggja 7. flokkarnar í smærru skúlanum. Tað vil siga, at ein bygdaskúli, sum til dømis hevur 1. til 7. flokk, frameftir bert skal hava 1. til 6. flokk, men 7. flokkur skal flytast til ein annan skúla við einari samlaðari hádeild frá 7. til 9. flokk.

Barna- og útbúgvingsmálaráðið fekk heilt fitt av viðmerkingum inn til uppskotið, tá ið tað varð sent til hoyringar. Tilsamans vórðu 55 fylgiskjøl lögð við, tá ið uppskotið varð borið í Tingið, harav nógvar kommunur og fleiri staðbundnir skúlar gjørdu sínar viðmerkingar. Tað er neyvan at taka ov rívan til at siga, at nógvar av viðmerkingunum vóru rættiliga neiligar, serliga ímóti ætlaninum at niðurleggja 7. flokkar í smærru skúlanum. Kommunufelagið vísti vegna kommunurnar millum annað á, at uppskotið fór at hava beinleiðis avleiðingar fyri ikki færri enn 11 staðbundnar fólkskúlar. Hesir skúlar fara at missa 7. flokk, um uppskotið verður samtykt.

Felagið vísti, longu áðrenn uppskotið varð sent í almenna hoyring, á, at hetta er eitt ómetaliga stórt inntriv at gera móttvegis einum og hvørjum skúla, bygd ella kommunu. Tí mæltu vit til, at mann fyrst av øllum fór í eitt samskipti við avvarðandi kommunur og skúlar, sum høvdu verið rakt av broytingini. Hetta gjørði Barna- og útbúgvingsmálaráðið ikki, og hesum fanst felagið hvassliga at í hoyringarskrivi sínum. Felagið vísti eisini á, at uppskotið bar brá av, at frá mann frá sentralari síðu als ikki hevur skilt týðningin, sum skúlin hevur fyri lokalsamfelagið.

Í skrivandi stund hevur uppskotið ikki verið til fyrstu viðgerð í lögtinginum, og tí er framvegis ógreitt, hvørja lagnu uppskotið fær.

SÁTTMÁLIN UM UNDIRVÍSINGARTILFAR VIÐ NÁM ER NÚ ENDURNÝGGJAÐUR

Nýggjur sáttmáli við Nám um undirvísingartilfar í fólkaskúlanum er nú gjørdur fyri komandi trý skúlaári. Tað vil siga frá komandi skúlaári 2025/26 og til og við 2027/28. Árliga gjaldið í 2025/26 verður 1182 kr. fyri hvønn næming, og upphæddin verður síðani prísjavnað árliga. Høvuðsbroytingin í mun til undanfarnar sáttmálar er tann, at nú rinda kommunurnar ikki longur fyri næmingar í 10. flokki.

Undanfarni 3 ára sáttmáli gekk út eftir skúlaárið 2023/24. Kommunufelagið mælti tá til at bíða við at gera nýggjan sáttmála og heldur finna eina aðra loysn viðvíkjandi fígging av undirvísingartilfari í fólkaskúlanum. Felagið vísti á, at mannagongdin, har Nám triðja hvørt ár ger ein einsljóðandi sáttmála við hvørja einstaka kommunu, bara hevur við sær óneyðuga umsiting fyri báðar partar. Eisini er talan um almenna nýtslu, sum kommunurnar fígga, men sum tær onga sum helst ávirkan hava á. Vald og gjald fylgjast ikki, og tað er sjáldan besta loysnin.

Kommunufelagið mælti tí til at finna eina aðra loysn, har landið yvirtekur fíggarligu ábyrgdina av øllum undirvísingartilfari, meðan kommunurnar yvirtaka onkra aðra fíggarliga skyldu frá landinum. Ein slík loysn hevði minkað um umsitingarligu byrðuna hjá báðum partum og fingið til vega eitt greiðari ábyrgdarbýti millum land og kommunur, har vald og gjald fylgjast. Kommunufelagið vísti á fleiri ymiskar loysnir, men tað vísti seg at vera trupult at fáa nakað svar frá Barna- og útbúvgingarmálaráðnum hesum viðvíkjandi.

Meðan bíðað var eftir svári úr Barna- og útbúvgingarmálaráðnum, var sáttmálin fyri skúlaárið 2023/24 longdur til eisini at vera galdandi inniverandi skúlaár 2024/25. Tá bíðað var í meira enn eitt ár, og framvegis onki frættist, tók Kommunufelagið avgerð um at mæla kommununum til at gera nýggjan 3 ára sáttmála. Hetta var fyri at fáa avgreitt málið, soleiðis at Nám – sum onki kann gera við málið, og sum ger eitt dygdargott arbeiði – ikki framhaldandi skuldi vera í bíðistøðu.

Kommunufelagið er tó av teirri fatan, at ein onnur fíggarlig loysn eigur at verða funnin, tá sáttmáli aftur skal gerast um trý ár.

Eldraøkið

KUNNGERÐ UM EFTIRLIT Á ELDRÆKINUM

Sambært § 19, stk. 1, í eldralógini hava kommunurnar eftirlit við bústøðum, tænastráðum og tilboðum sambært lógini. Í stk. 3 er heimilað landsstýrismanninum at gera reglur hesum viðvíkjandi. Løgtingsins umboðsmaður hevur staðfest, at landsstýrismaðurin ikki hevur brúkt hesa heimild og hevur ikki gjørt reglur um eftirlit.

Løgtingsins umboðsmaður hevur somuleiðis staðfest, at hóast tað í eldralógini er ásett, at kommunurnar skulu hava eftirlit við teimum tænastráðum, sum tær veita sambært eldralógini, er einki eftirlit skipað, síðan økið var lagt út til kommunurnar 1. januar 2015.

Umboðsmaðurin er komin til ta niðurstøðu, at vantandi reglur frá Almanamálaráðnum eru orsökkin til hesa støðu, og hevur tí sent skriv til Almanamálaráðið, har

hann mælir ráðnum til sum skjótast at gera reglur um eftirlit til kommunurnar at fýrisita eftir.

Almanamálaráðið hevur síðani vent sær til Kommunufelagið, og á fundi partanna millum var semja um at seta ein arbeiðsbólk við umboðum frá ráðnum og Kommunufelagnum at gera uppskot um, hvussu kommunurnar kunnu skipa eitt eftirlit, sum skal vera við til at menna tænastráðið á økinum. Hetta arbeiðið kom ikki á mál í 2024, men verður væntandi liðugt í 2025.

BROYTING ÁVEGIS Í KUNNGERÐ UM ANSINGARSAMSÝNING

Í staðin fyri at veita heimahjálpi ber til at lata ein avvarðandi ansa teimum gomlu. Tey, ið átaka sær uppgávuna, eru oftast børn ella hjúnafelegi hjá tí gamla. Fyri hetta fáa tey eina sonevnda ansingarsamsýning. Talan er sum heild um eina góða og vælvirkandi skipan. Men skipanin er gomul, hon gongur heilt aftur til 1984. Tørvur er tí á dagføringum og øðrum ábótum. Millum annað hevur samsýningin staðið í stað í alt ov nógv ár.

Undanfarna landsstýrskvinna í almanna- og mentamállum boðaði tí frá, at ætlanin var – í samráði við kommunurnar – at dagføra og endurskoða skipanina. Ætlanin hevur verið at seta ein arbeiðsbólk at gera uppskot til broytingar. Enn er óvist, nær arbeiðsbólkurin verður settur, og nær broytingar í skipanini kunnu væntast at verða settar í verk.

FÍGGINGIN AV ELDRÆKINUM MÁ ENDURSKOÐAST

Í sínari nýggjastu frágreiðing mælir Búskaparráðið til at endurskoða fíggingina av eldraøkinum, tí verandi skipan kann ikki halda fram. Búskaparráðið vísir á, at verða ongar broytingar gjørdar, so verður tað trupult hjá fleiri kommunum at megna avbjóðingina komandi árin.

Hvussu framtíðar eldrarøkt og heimasjúkrarøkt skal fígga er eitt stórt politiskt mál, sum krevur landspolitiskar avgerðir, og sum kommunurnar ikki sjálvar hava heimild til at loysa. Eins og Búskaparráðið hevur víst á, so kunnu kommunurnar enn reisa málið, men bólturin liggur hjá landsstýrinum.

Tann 1. januar 2015 yvirtóku kommunurnar eldraøkið. Gjørdur var tá ein fíggingarleistur, ið tryggjaði kommunum inntøkur at fígga økið við. Sjálvur bulurin í fíggingini var eftirlønarskatturinn ella sokallaða forskattingin av pensjónum.

Hóast fleiri kommunur hava havt undirskot av eldraøkinum øll árin, so hava inntøkurnar higartil so nøkulunda klárað at fylgt við útreiðslunum. Men tey serligu viðurskifti, sum higartil hava tryggjað javnvág millum inntøkur og útreiðslur, verða als ikki til staðar frameftir.

Higartil hevur skattagrundlagið undir forskattingini verið støðugt vaksandi vegna árligu hækkingina í bundna eftirlønargjaldinum. Men í 2026 kemur lógarásetta gjaldið upp á tey ætlaðu 12% av lønini, og so heldur hesin eyka vøksturinn uppat. Harumframt hevur fólkavøksturinn verið stórur síðan 2015, og hetta hevur økt munandi um inntøkurnar. Men tann stóra tilflytingin er nú farin at hæsa av, og útlit eru ikki fyri stórvegis vøkstri í løntakaratalinum.

Eisini útreiðsluvøksturinn hevur verið lutfalsliga lágur síðan 2015, tí tað er ikki fyrr enn nú, at talið av fólki í røktarkrevjandi aldri av álvara fer at taka dik á seg. Harumframt hevur íløgutørvurin verið lítil á eldraøkinum síðan 2015. Fleiri stór røktarheim vóru bygd ári uppundir útlekkingina, og tí hevur ikki verið neyðugt við stórvegis útbyggingum. Men við stóra vøkstrinum, ið nú verður, fer íløgutørvurin at vaksa skjótt.

Samanumtikið kann tí sigast við rættliga stórari vissu, at útreiðsluvøksturinn á eldraøkinum komandi ári verður væl størri enn inntøkuvøksturinn. Samanlagt verður trústið á kommunukassarnar stórt komandi ári, og kommunurnar fáa eitt vaksandi undirskot av at reka eldraøkið.

Kommunurnar hava víst í verki, at tær kunnu tryggja ein skynsamur rakstur av eldraøkinum, men avbjóðingina við framtíðar fígging hava tær ikki heimild til sjálvar at loysa. Einasta heimild, ið kommunurnar hava í skattalógini, er at áseta sítt egna skattaprosent og barnafrádrátt.

At kommunurnar fígga vaksandi undirskotið av eldraøkinum við kommunuskattinum er ikki nøkur skilagóð loysn. Til tað er aldursbýtið og inntøkugrundarlagið í kommununum alt ovmískt. Tað er ikki rímligt, at íbúgvir sunnanfjørðs skulu rinda fleiri túsund krónur meira um mánaðin í skatti enn íbúgvir í miðstaðarøkinum, bara tí at tey búgva í einari kommunu, har nógv gomul fólk búgva.

Eins og t.d. sjúkrahúsverkið er eldraøkið ein uppgáva, ið allir føroyingar mugu fígga í felag, annars verður byrðan ov tung hjá summum, meðan onnur sleppa alt ov lætt. Neyðugt er tí, at land og kommunur seta seg saman fyri at finna eina loysn, sum kann tryggja eina framhaldandi samhaldsfasta fígging av eldraøkinum.

Í 2021 varð ein eftirmeting gjørd av eldraøkinum. Í hesum sambandi varð ikki bara víst á komandi avbjóðingarnar, men eisini á ítøkiligar loysnir, sum kundu bota um støðuna frameftir. Sitandi samgonga hevur í samgonguskjalinum sett sær fyri at viðgera eftirmetingina saman við kommununum, men enn hevur samgongan lítið og onki gjørt við málið.

“Saman eru vit sterk” er yvirskriftin á samgonguskjalinum hjá sitandi samgongu. Gott um hetta eisini verður galdandi, tá tað kemur til fígging av eldraøkinum frameftir.

Heilsuøkið

HEILSUPOLITIKKUR 2025–2035

Í samgonguskjalinum stendur, at “Nýggjur politikkur fyri heilsuverkið verður orðaður. Langtíðarætlanir við ítøkiligum málum og visjónum verða lagdar.”

Heilsuáráðið er nú farið undir hetta arbeiði, har ætlanin er at leggja eina nýggja og breiða langtíðarætlan fyri heilsuverkið, sum fevnir um tíðarskeiðið 2025–2035. Harumframt verða sett ítøkilig mál og átøk fyri styttri tíðarskeiði.

Heilsupolitikkurin skal hava til endamáls at seta kós og geva felags fatan av framtíðini hjá føroyska heilsuverkinum. Við politiskari, fakligari og almennari

undirtøku verður skipað fyri nøktandi raðfestingum og átøkum, sum skulu styrkja sálarliga, kropsliga og sosiala vælveru hjá øllum føroyingum. Visjónin er, at føroyska heilsuverkið skal vera á støði við bestu heilsuverkini í heiminum.

Í hesum sambandi er ætlanin, at øll fáa høvi at leggja fram áskoðanir gjøgnum fundir og onnur tiltøk. Hetta er fyri at geva politikarum, fakfólkum, borgarum og áhugapørtum móguleika at møtast og viðgera heilsu í breiðum høpi.

Arbeiði er skipað sum ein verkætlan, har Kommunufelagið er umboðað í stýrisbólkinum saman við umboðum úr aðalráðunum.

Ætlanin er, at uppskotið til nýggja heilsupolitikkin skal verða liðugt miðskeiðis í 2025.

GJALD FYRI LIÐUGT VIÐGJØRDAR SJÚKLINGAR

Í ískoytistilfarinum til ólavskurøðu løgmans 2024 stendur, at landsstýrið ætlar at finna eina loysn fyri liðugt viðgjørðar sjúklingar, sum ikki kunnu útskrivast av sjúkrahúsunum orsakað av, at Almannaverkið ella kommunur ikki kunnu taka í móti teimum.

“Neyðugt er at finna eina loysn fyri liðugt viðgjørðar sjúklingar, sum ikki kunnu útskrivast av sjúkrahúsinum orsakað av, at Almannaverkið ella kommunur ikki kunnu taka í móti teimum. Mett verður, at tíðin er komin til at seta í verk somu skipan sum í okkara grannalondum. Henda skipan hevur virkað væl og virkar soleiðis, at ásett verður eitt gjald fyri seingjardag, sum kommunurnar ella teir myndugleikar, sum varða av teimum liðugt viðgjørdu, gjalda, tá ið ikki verður tikið í móti eftir lokna viðgerð – t.d. vegna vantandi heimarøkt ella búpláss. Ætlanin er at leggja uppskotið fyri løgtingi í februar 2025.”

Kommunurnar kunna ikki gódtaka, at slík lóggáva verður sett í verk, uttan at semja er um fyrirteytirnar og greiða er fingin á ábyrgdarbýtinum millum heilsuverk, almannaverk og kommunalu heilsutænasturnar. At senda rokningar frá einum almennum stovni til annan loysir ongar trupulleikar fyri borgaran.

Kommunala Arbeidsgevarafelagið á fundi við Semingsstovnin.

4. Arbeidsmarknaður

LØN UNDIR ÚTBÚGVING

Uppskot til broyting í lógini um heilsuhjálparaútbúgving, heilsurøktaraútbúgving og námsfrøðiliga hjálparaútbúgving er í løtuni til viðgerðar í løgtinginum (Løgtingsmál. nr. 76/2024).

Orsøkin til lógaruppskotið er tann, at tað seinastu árinini hevur víst seg, at áhugin at útbúgva seg til heilsuhjálpara, heilsurøktara og námsfrøðihjálpara er alt ov lítil í mun til tørvin á hesum starvsbólum. Barna- og útbúgvingarmálaráðið væntar, at løn undir útbúgving fer at hava við sær, at áhugin fyri at taka útbúgvingarnar á Heilsuskúla Føroya fer at vaksa.

Uppskotið heimilar landsstýrisfólkinum at seta skipan í verk, har arbeidsgevarar kunnu fáa lønarendurgjald úr landskassanum fyri løn til starvsfólk, sum eru undir útbúgving á Heilsuskúla Føroya. Lønarendurgjald verður veitt, tá næmingurin er í skúla, ella í starvsvenjing uttan fyri starvsstaðið. Lønarendurgjaldið er 80 prosent av næmingalønini. Lønarendurgjald verður tó ikki veitt fyri eftirløn og arbeidsmarknaðargjöld.

Hóast uppskotið verður samtykt, er skipanin tó ikki klár at seta í verk beinanvegin. Fyri tað fyrsta skulu samráðingar til við avvarðandi fakfeløg um eina næmingaløn, tí hesir sáttmálar hava í dag ikki nakra áseting um næmingaløn. Eisini skulu kommunur, eldrasamstørv og onnur, sum ætla at brúka skipanina, góðkennast sum útbúgvingarstøð. Harumframt skal ein kunngerð gerast um treytir og innihald í útbúgvingarsáttmálanum.

Talan er tó ikki um, at nýggja skipanin við løn undir útbúgving kemur í staðin fyri verandi útbúgvingar. Tað fer framvegis at bera til at taka útbúgvingarnar á vanligan hátt við útbúgvingarstuðli. Næmingarnir við útbúgvingarsáttmála skulu eisini framvegis upptakast á Heilsuskúla Føroya, og tey skulu fylgja somu reglum viðvíkjandi skúlagongd og starvsvenjing sum hinir næmingarnir. Talan er sostatt bara um eina heimild, sum arbeidsgevarar kunnu velja at brúka.

Bøndur mótmæla á Vaglinum í Havn.

5. Ferðavinna og umhvørvi

LANDBÚNAÐARPOLITIKKUR 2025-2035

Í sambandi við at landsstýrismaðurin í uttanríkis- og vinnumálum hevur orðað ein landbúnaðarpolitikk fyri komandi 10 árin, er ein røð av lógaruppskotum lögð fram á løgtingi. Umframt eitt uppskot til samtyktar um landbúnaðarpolitikkin 2025-2035, er eisini talan um fyra lógarbroytingar. Harumframt er ætlanin at broyta kunngerð um at umsita landsjørð.

Talan er um uppskot, sum fara at gera tað væl dýrari hjá kommununum at fáa fatur á landsjørð frameftir.

Við ætlaðu broytingini í kunngerð um at umsita landsjørð verður fermeturprísurin fyri almenna jørð sum heild hækkaður við einum góðum fjórðingi. Fyri lendi á útoyggj og millum bygda verður fermeturprísurin næstan trífaldaður.

Í broytingini í løgtingslóg um landsjørð verður skotið upp, at kommunan umframt kostnaðin fyri sjálva jørðina eisini skal rinda fyri at leggja nýggja jørð inn fyri ta jørðina, ið verður seld frá. Kann nýggj jørð ikki leggjast inn, skal kommunan endurbøta á annan hátt, t.d. við nýggjum seyðahúsi ella líknandi. Sama er galdandi, um kommunan langtíðarleigar til almannagagnligt endamál. Harumframt verða størri krøv sett kommununum, tá tær skulu hava hendur á landsjørð. Kravt verður nú, at lendið frammanundan skal vera lagt av til nýggja endamálið í

býarskipan og byggisamtykt, og at kommunan veruliga hevur kannað, at einki annað lendi kann brúkast.

Eisini verður nú kravt, at farast skal undir útstykking innan tvey ár, og at lendið fellur aftur til landið, um henda freist fer, áðrenn farið er undir arbeiðið. Sølupeningurin verður tá afturgoldin kommununi. Sagt verður at hetta er fyri at tryggja, at kommunur ikki leggja jørð inn undir seg til at brúka seinni, móguliga tí tær rokna við hægri keypsprísi.

Landbúnaðarpolitikkurin fer sostatt at gera tað væl dýrari at seta búgv í Føroyum frameftir. Eisini verður tað bæði dýrari og umsitingarlíga tyngri hjá kommununum at útvega sær lendi til ítrótt, skúlar, røktarheim, dagstovnar og ymiskt annað almannagagnligt virksema.

FERÐAVINNULÓGIN – KOMMUNURNAR SKULU GERA FERÐAVINNUÆTLAN INNAN 31. DESEMBER

Eitt tað mest umrødda málið í 2024 mundi vera málið um gongd í haga. Fleiri undanfarin landsstýri høvdu sitið við málinum, men á vári 2024 var umsíðir lógaruppskot lagt fram í málinum. Løgtingslóg nr. 66 frá 30. mai 2024 um burðardyggja ferðavinnu var samtykt við rættliga breiðum meiriluta, tí samgongan gjørdi semju við Sambandsflokkinn um málið.

Lógin áleggur øllum kommunum at gera eina ferða-

vinnuætlan innan 31. desember 2025. Ferðavinnuætlanin skal gerast saman við bóndum, heimafólki og øðrum viðkomandi pørtum, og skal greina og fyriskipa ferðavinnuvirksemið í kommununi soleiðis, at tað í minst møguligan mun ger seg inn á náttúru, djóralív, heimafólk, mentan og mentanararv. Ferðavinnuætlanin skal røkka út á kommunumark, men kommunur kunnu samstarva um at gera ferðavinnuætlanir fyri natúrligt avmarkað øki. Landsstýrisfólkið skal í kunngerð áseta nærri reglur um, hvat ferðavinnuætlanin skal innihalda, eins og ásett kunnu verða krøv til ferðaleiðarar. Men enn er ongin kunngerð gjørd, og onki frættist um, at nakað arbeiði er í gongd hesum viðvíkjandi yvirhøvur.

Eisini er ásett, at kommunan, í samráð við bóndan, viðkomandi myndugleikar og stovnar, skal merkja upp farleiðir og gera nýggjar farleiðir til tess at skipa ferðsluna uttangaðs. Harumframt hava kommunurnar ábyrgd av at halda hesar farleiðir umframt at halda tær gomlu bygðagøturnar.

Til at skipa gongdina í økjum, har nógv fólk ferðast, skal kommunan í samráð við bóndan og heimafólkið áseta skilhaldsreglur, sum øll, sum ferðast í økinum, skulu fylgja.

Kommunurnar fáa eisini í stóran mun ábyrgd av trygdini uttangaðs. Kommunan kann, í samráði við bóndan, áseta reglur um, at tað í økjum, har serliga vandamikið er at ferðast, bara skal vera loyvt at ferðast saman við staðkendum fólki. Kommunan kann eisini áseta, at serliga vandamikil øki av trygðarávum skulu vera heilt ella partvíst stongd fyri ferðslu ávísa tíð á árinum ella samdøggrinum.

Tann 1. oktober 2025 kemur sokallaða burðardygdargjaldið í gildi. Øll ferðafólk, 16 ár og eldri, sum koma til Føroya, og sum rinda fyri at gista, skulu rinda eitt gistingargjald upp á 20 kr. fyri náttina, tó ikki meira enn 200 kr. tilsamans. Gjaldið fer í ein grunn og er markað til at gera ferðavinnuætlanir, at gera og halda viðlíka farleiðir umframt til onnur átøk, sum skipa ella menna ferðavinnuna kring landið.

Hóast kommunurnar í ávísan mun kunnu fáa fígging úr nevnda grunni til farleiðir, ferðavinnuætlanir og annað, er ongin ivi um, at talan er um lóggávu, sum í stóran

mun fer at leggja eykaútreiðslur á kommunurnar. Eisini umsitingarlíga verður talan um eina stóra uppgávu.

KOMMUNUR RINDA FYRI UMHVØRVISPOLITIKK HJÁ LANDINUM

Ein nýggj kunngerð um burturkast hevur verið leingi ávegis. Longu í miðskeiðis 2022 gjørdi Kommunufelagið viðmerkingar til eitt uppskot til kunngerð, tó at málið er eldri enn tað. Upprunaliga uppskotið varð ongantíð lýst, og í staðin kom eitt nýtt uppskot til kunngerð til høyringar á heysti 2024.

Kommunufelagið gjørdi síðani av nýggjum síni ummæli til burturkastkunngerðina. Yvirfyri landsstýrinum staðfestu vit, at sum vit lesa uppskotið til kunngerðina, verður avleiðingin av henni, at kommunali geirin – tað vil siga IRF og kommunurnar hvør sær – samanlagt skal gera íløgur fyri tígjutals milliónir krónur í innsavning, móttøku og handfaring av burturkasti. Eftir øllum at døma uttan at so mikið sum ein króna verður játtað frá landinum til endamálið.

Harafturat vísti felagið á, at nýggju krøvini eru so strong og umfangandi, at flestøll kommunal endurnýtslu- og bingjupláss kring landið mugu lata aftur. Við øðrum orðum skulu kommunurnar rinda fyri umhvørvispolitikkin hjá landinum. Og tøkkin til borgaran, sum skal gjalda, er at kommunan sannlíkt má steingja staðbundna endurnýtsluplássini.

Kommunufelagið gjørdi púra greitt, at hetta kunnu vit sjálvsagt ikki góðtaka, og felagið kravdi tí, at landsstýrið alt fyri eitt steðgaði á og fær hetta málið aftur á beint.

Víst varð eisini á eina røð av øðrum viðurskiftum, sum felagið, einstakar limakommunur og IRF høvdust at viðvíkjandi uppskotinum. Samstundis varð dentur lagdur á, at kunngerðin innihelt fleiri góð viðurskifti, men at tað samanumtikið var harmiligt, at arbeiðið at gera kunngerðina hevði drigið so nógv út. Alt ummælisskrivið kann lesast á heimasíðu okkara.

Eftir at ummælissfreistin var farin, hevur málið ligið í landsstýrinum, sum hevur til uppgávu at viðgera innkomnu høyringarskrivini.

Hendingar í árinum

Ikki allar reglur eru galdandi fyri smærri kommunur

Í sambandi við kommunuval kemur javnan fyri, at nýggj fólk koma til og skulu mynda meirilutan í kommununi komandi fyra árinum. Í smærri kommunum er umsitingin av givnum orsökum ofta lítil, og tað er ikki óvanligt, at ymiskir spurningar stinga seg upp um stórt og smátt, tá ið politiska valdið skiftir. Júst í einum slíkum føri hevði skrivstovan beint eftir valið høvi at greiða eitt sindur nærri frá nøkrum av teimum økjum, har smærri kommunurnar við atliti at kommunustýrslógini víkja frá teimum størru.

Víst varð á, at av tí at kommunan hevði undir 500 íbúgvar, skal hon ikki velja figgjarnevnd ella aðrar fastar nevndir. Orsøkin til hetta er, at sambært lógini skulu í minsta lagi sjev kommunustýrslimir til fyri lúka krøvini til samanseting av nevndum. Kravið er nevniliga, at nevndarstøddin skal vera minni enn helmingurin av øllum kommunustýrslimum, og at nevndartalið harafturat skal vera stakt. Í einari kommunu við fimm kommunustýrslimum svarar “minni enn helmingurin” bert til tveir limir. Mann má síðani runda niður, og harvið hevði bert ein limur verið í nevndini – og tað gevur jú ikki meining.

Í staðin fyri nevndir er tað borgarstjórin/umsitingin, sum skal fyrireika málini. Kommunustýrslimir skulu tí eisini virka sum “nevndarfundir” – ella sum tað er orðað í viðmerkingunum til lógina:

“Borgarstjórin fær ábyrgdina av teimum uppgávum, ið eftir lógini annars liggja hjá figgjarnevnd ella aðrari fastari nevnd. Tó skal borgarstjórin taka kommunustýrið uppí hesar uppgávur, við tað, at ætlanin ikki er, at hann skal viðgera og avgera hesi mál einsamallur, men hinvegin, at viðgerðin á kommunustýrslíggjum kemur at avloysa nevndarviðgerðirnar so nógv sum til ber.”

Aðrar serligar ásetingar við kommunur millum 100 og 500 íbúgvar eru:

- Kommunan skal hava 5 kommunustýrslimir – hvørki fleiri ella færri. Størri kommunur kunnu sjálvar áseta eitt tal millum 7 og 17.
- Setanarbrøkurin hjá borgarstjóranum kann ásetast frítt. Í størri kommunum skal hann antin vera ½ ella 1.
- Ásetingin um rætt til farloyvi til borgarstjóra í starvi innan tað almenna er ikki galdandi. Hetta má tí avtalast við arbeiðsgevaran

Við hesum frávikum vísti skrivstovan á, at allar aðrar ásetingar í lógini eru galdandi fyri kommununa. Av formligum krøvum kundi leggjast til merkis:

- Kommunustýrisskipan. “Kommunustýrið skal áseta nærri reglur um síni stýrisviðurskipti í eini kommunustýrisskipan.” Krøvini til hesa skipan eru ásett ymsastaðni í lógini.
- Fundarskipan. Kommunan skal áseta reglur um málsmannagongd sína og reglur um vanligar kommunustýrslíggjum.
- Starvsfólkaskipan. “Kommunustýrið skipar kommunalu umsitingina og skal áseta nærri reglur um starvsfólkaviðurskiptini í eini starvsfólkaskipan.” Hetta er ásett í § 5, stk. 4.

6. Bústaðarpolitikkur

ARBEIÐSBÓLKUR HEVUR GJÓRT TILMÆLI UM ÁTØK AT NØKTA BÚSTAÐARTØRVIN

Á fundi millum Føroya Landsstýri, umboðað av løgmanni og landsstýriskvinnuni í umhvørvismálum, og Kommunufelagið, umboðað av formanninum og næstforkvinnuni, sum varð hildin 17. januar 2025, var semja um, at landsstýriskvinnan skuldi seta ein arbeiðsbólk við umboðum fyri landsstýrið og Kommunufelagið at koma við ítøkiligum uppskotum til at fremja ein málsetning um at útvega 2.000 fleiri bústaðir innan 2031.

Sambært arbeiðssetninginum skuldu uppskotini serliga hava tað unga ættarliðið í huga við denti á at útvega: lestrar- og ungdómsíbúðir, ódýr býli til teirra, sum seta búgv á fyrsta sinni, og smærri bústaðareindir yvirhøvur.

Í arbeiðsbólkinum vóru trý umboð fyri landsstýrið og trý umboð fyri kommunurnar. Álitid var handað landsstýriskvinnuni, Margit Stóra, tann 5. mars 2025.

Arbeiðsbólkurin mælti til:

1. At Húsálansgrunnurin (Bústaðir), fyri at taka broddin av stóru bústaðarneyðini, í størri mun skal brúka orku upp á at byggja smátt, gott, skjótt og bíligt í teimum økjum, har eftirspurningurin er størstur.
2. At Húsálansgrunnurin (Bústaðir) í størri mun skal raðfesta bygging av bústøðum til ung, lesandi og ungar familjur.
3. At Húsálansgrunnurin (Bústaðir) í størri mun skal raðfesta bygging av bústøðum til eldri. Eisini fyri at eggja eldri fólki at flyta úr stórum sethúsum ella íbúðum, eftir at børnini eru flutt heimanífrá, og soleiðis fáa fleiri hús og íbúðir í umfar, sum hóska til barnafamiljur.
4. Býartætting. Tað vil siga, at kommunurnar í nógv størri mun skulu gagnnýta verandi bústaðarøki, í staðin fyri at gera nýggjar kostnaðarmiklar og tíðarkrevjandi útstykkingar. Harumframt eisini virka fyri at bygt verður smærri og tættari.
5. At kommunur fáa loyvi til partvíst at rinda fyri byggibúning. Fyri at fáa prísinn á kommunalund grundstykkiðum niður, skulu kommunur fáa loyvi til at rinda fyri felags undirstøðukervi (vegir, leiðingar o.a. fram til einstaka grundstykkið) í sambandi við útstykkingar.
6. Bústaðarskylda. Mælt verður til at kanna, hvørt kommunur ella landið eiga at fáa heimild til at leggja bústaðarskyldu á verandi hús og bústaðir.
7. Avmarka stuttíðarútleigu. Arbeiðsbólkurin mælir til at áseta reglur um, at bústaðir í bústaðarøkjum, sum meginregla, ikki kunna leigast út sum stuttíðarleigumál.

8. Airbnb og líknandi fyrirkur skulu fylgja føroyskum reglum, undir hesum geva upplýsingar til TAKS. Fyri at økja um útboðið av langtíðarleigumálum, skulu útlenskar fyrirkur, sum miðla útleigu í Føroyum (t.d. Airbnb og Booking.com) virka í samsvari við føroyska lóggávu og lata føroyskum myndugleikum allar upplýsingar, sum kravt sambært lóggávuni.
9. Gera standardreglugerð fyri lutaíbúðarfeløg. Fyri at skunda undir stovnan av lutaíbúðarfeløgum, sum kunnu standa fyri útvegan og umsiting av lutaíbúðum, mælir arbeiðsbólkurin til, at landsstýrið brúkar heimildina í lógtingslóg um lutaíbúðarfeløg til at gera eina standardreglugerð fyri lutaíbúðarfeløg, og soleiðis ger tað lættari hjá fólki at stovna lutaíbúðarfeløg.
10. Leigustuðul. Í Føroyum er bústaðurin skattafríur, og harumframt fáa eigarar rentustuðul. Hinvegin fáa leigarar ongan stuðul ella frádrátt í skattaskipanini. Fyri at rætta hendans skeivleika, mælir arbeiðsbólkurin til, at leigarar fáa leigustuðul, eins og húsaeygarar í dag fáa rentustuðul. Mælt verður til, at leigustuðulin verður hin sami sum rentustuðulin.

TÆNASTUGJALD Á TÓM HÚS – LÓGARUPPSKOTIÐ ER NÚ TIL VIÐGERÐAR Í LØGTINGINUM

Lógaruppskot er í lètuni til viðgerðar í lógtinginum (Lógtingsmál nr. 68/2024), sum gevur kommununum heimild at leggja tænastrugjald á tóms húsi fyri ávísar útvaldar tænastrur.

Tær tænastrur, sum talan er um, eru: vatnveiting, burturveiting av kloakkvatni, burturbeining av húsa-haldsburturkasti og brunatílbugving. Tænastrugjaldið skal samsvara við árliga miðalkostnaðin av nevndu tænastrum fyri hvørja bygningseind í kommununi. Tó kann gjaldið ongantíð verða hægri enn eitt ávíst hámark, sum Fíggjarmálaráðið ásetir árliga. Hámarkið hjá Fíggjarmálaráðnum verður ásett eftir miðalkostnaðinum fyri allar bygningseindir í landinum. Hámarkið er ikki endaliga ásett enn, men sambært lógaruppskotinum verður hámarkið umleið 673 kr. um mánaðin.

Tómir bústaðir eru ein avbjóðing í øllum landinum. Tilsamans standa omanfyri 2500 bústaðir tómir kring landið.

Í Suðuroy stendur ein fimtingur av øllum bústøðum tómir og í Sandoy ein tridringur. Í norðara parti av Streymoy og í Vágum er støðan nakað tann sama sum í Suðuroy; umleið ein fimtingur av bústøðunum standa tómir.

Talan er ikki einans um eina avbjóðing, sum er íkomin vegna flyting úr útjaðaranum til miðstaðarøkið, tí avbjóðingin vísir seg eisini í miðstaðarøkinum. Hóast søguliga stóra tilflyting og bústaðarneyð, so eru í

Tórshavnar kommunu nú næstan 500 bústaðir, har ongin býr sambært fólkayvirlitinum. Í kommununum kring Skálafjørðin er talið omanfyri 300. Í Klaksvík eru omanfyri 250 tómir bústaðir.

Kommunurnar hava reist málið fyri einari langari røð av undanfarnum landsstýrum. Flestu teirra hava skilt støðuna, men onki teirra hefur gjørt nakað við málið. Men sitandi landsstýri hefur í samgonguskjalinum ásett, at “heimild verður latin kommunum at taka hóskandi gjald fyri tænastruvingar til húsaegingar, sum ikki búa í kommununi.”

Orðingin í samgonguskjalinum lýsir væl kjarnan í málinum. Talan er einans um eitt gjald fyri ávísar útvaldar felags tænastru. Talan er so avgjørt ikki um ognarskatt ella nakað, sum yvirhøvur líkist einum skatti. Eisini er lógaruppskotið orðað soleiðis, at tað tryggjar, at ongin fer at rinda meira enn virðið av hesum útvaldu tænastru – heldur hinvegin.

Talan er um eitt gjald, sum ikki er stórt øðrvísi enn eitt gjald til eitt eigarafelag. Ein kommuna er í nógv mátar at meta sum eitt eigarafelag, og allir eingar av húsum í einum grannalagi mugu sjálvandi rinda gjald til eigarafelagið fyri felags tænastru og felags átøk – eisini teir, sum búa á aðrastaðni.

Gerast má eisini vart við, at tað, sum kommunurnar hava eftirlýst, ikki er eina heimild til at krevja gjald fyri tænastru. Hesa heimild hava kommunurnar longu í dag. Tað, sum kommunurnar hava eftirspurt, er heimild til einans at leggja gjaldið á tómar bústaðir, og hana fáa tær við lógaruppskotinum. Tað, sum kommunurnar fáa við lógaruppskotinum, er sostatt heimild til at veita øllum bygningseindum í kommununi, sum ikki eru tómir bústaðir, undantak frá at rinda eitt gjald fyri tænastru. Fáa kommunurnar ikki hesa heimild, er einasta alternativ at leggja tænastrugjald á allar bygningseindir í kommununi. Hesum vilja kommunurnar sleppa undan. Tær halda tað ikki verða rætt, at persónar og fyrirtøkur, sum longu rinda kommunuskatt ella partafelagsskatt, harumframt skulu rinda eitt gjald fyri felags tænastru.

Hóast gjaldið kann gera góðan mun í minstu kommununum í útjaðaranum, har meira enn helvtin av húsunum í fleiri førum standa tóm, er ikki talan um eitt uppskot, sum fer at hava nakran kollveltandi týðning fyri samlaða kommunubúskapin. Fara allar kommunur at brúka heimildina, verður talan um í mesta lagi 20 milliónir krónur árliga. Til samanberingar eru samlaðu kommunalu inntøkurnar umleið 3,5 milliardir krónu árliga.

Men hinvegin er uppskotið við til at tryggja, at býtið av byrðuni í sambandi við at fígga kommunalu tænastru, verður meira rættvíst, og tað má sigast at hava stóran týðning.

Verður lógaruppskotið samtykt, kemur tað í gildi 1. januar 2026.

LÓGARUPPSKOT UM BÚSTAÐARSKYLDU KOMIÐ Í TINGIÐ

Í samgonguskjalinum hjá sitandi landsstýri er ásett, at kommunurnar skulu fáa heimild at “... áseta bústaðarskyldu í sambandi við nýggjar kommunalar byggjætlanir.” Hetta arbeiðið er nú komið so mikið áleiðis, at eitt lógaruppskot varð borið í lógtingið í mars 2025.

Lógaruppskotið gevur kommunum heimild at áseta bústaðarskyldu í nýggjum útstykkjum og á kommunalar ognir. Endamálið er sambært uppskotinum at tryggja, at hesir bústaðir verða brúktir sum fastir bústaðir heldur enn at standa tómir ella verða nýttir til frítíðarendamál.

Kommunurnar fáa ábyrgdina av at skráseta og hava eftirlit við, at bústaðarskyldan verður hildin. Tær skulu gera eina býlisskrá og regluliga samanbera hana við fólkayvirlitið. Bústaðarskyldan verður mett at vera uppfyllt, um minst ein persónur yvir 15 ár er skrásettur í fólkayvirlitinum sum búgvandi í bústaðareindini. Eigarin hefur ábyrgdina av at tryggja hetta, og verður skyldan ikki hildin, skal kommunan áleggja dagbøtur á 200 krónur um dagin. Harumframt fær kommunan heimild til at ávísa leigarar til bústaðir, sum annars standa tómir.

Skipanin krevur stórt umsitingarligt arbeiði, áðrenn hon yvirhøvur kann setast í verk. Kommunurnar skulu sostatt áseta almennar reglur og mannagongdir fyri, hvussu eftirlit, dagbøtur og ávísingarskipanin skulu umsitast. Reglurnar skulu ásetast í byggisamtykt, og farast skal tí eisini fram eftir formligu reglunum um broyting í byggisamtykt.

Í ummællisskrivi okkara fegnaðust vit um, at samgongan hevði sett sær sum mál at geva kommununum heimild til at áseta bústaðarskyldu, og tóku fult undir við politisku ætlanini. Tó vístu vit á, at kommunurnar áttu at fingið fríari ræsur til at áseta bústaðarskyldu, eisini í verandi bústaðarøkjum og í ávísam bygnum ella økjum, har bústaðartrotið var serliga ábært.

Samstundis vísti Kommunufelagið á, at uppskotið fór at krevja nógv umsitingarligt arbeiði frá kommununum. Fleiri nýggjar mannagongdir skuldu orðast, regluligt eftirlit skuldi setast í verk, og tað var ivasamt, hvussu nógv kommunur høvdu orku til at umsita skipanina.

Harumframt ynskti Kommunufelagið, at heimildin at áseta bústaðarskyldu eisini kundi fevna um øki, har nýtslan varð broytt – til dømis frá vinnu- til bústaðarøki, so kommunurnar kundu tryggja, at nýggju íbúðirnar vórðu brúktar til fastan bústað.

Felagið mælti til, at reglurnar um bústaðarskyldu vórðu savnaðar í eina serliga lóg, og at meginreglan skuldi vera, at øll nýggj útstykkning hevði bústaðarskyldu, men at kommunur kundu gera undantøk. Samstundis helt felagið, at landsfevnanin felags reglur áttu at verið gjørdar fyri at tryggja eina smidligari umsiting og javnbjóðis rættartrygd fyri borgarar.

Lógaruppskotið er samanumtikið ein avmarkað loysn á bústaðartrotinum, sum í ávísan mun kann gera sítt til, at fleiri nýggir bústaðir verða brúktir sum fastir bústaðir. Samstundis leggur tað eina stóra umsitingarliga byrðu á kommunurnar, og tískil er óvist, hvussu nógv kommunur fara at hava orku til at umsita skipanina.

AVGERÐIN HJÁ KOMMUNALA EFTIRLITINUM UM KOMMUNAL GRUNDSTYKKIR

Kommunala eftirlitið kunngjórði í desember 2024 eina niðurstøðu (Avgerð nr. 24/03015-16), sum skelkaði kommunala geiran, tí talan var um eina avgerð, sum var andsøgn við aldargamla og samhaldsfasta síðvenju viðvíkjandi prísáseting av kommunalum grundstykkjum.

Hendingar í árinum

Nær er byggiloyvið galdandi frá?

Ein kommuna spurdi seg fyrri um, hvørt tað vóru ávísar reglur um, frá hvørjum degi eitt byggiloyvi var galdandi. Nágreiniliga snúði fyrspurningurin seg um, nær ein borgari við røttum kundi siga, at hann hevði fingið loyvi at byggja.

Kommunan vísti á, at tað í grundini kundu vera fleiri ymiskar dagfestingar, sum tað er viðkomandi at umhugsa. Tað kundi verið dagfestingin, sum stendur á útskrivaða byggiloyvinum; tá ið loyvið hevði fingið neyðugu undirskriftirnar; tá ið tað varð endaliga samtykt í nevndini ella kommunustýrinum; ella tá ið umsøkjari hevði móttikið byggiloyvið.

Skrivstovan kundi kunna um, at tað ikki eru nakrar reglur, sum áseta júst nær eitt byggiloyvi er galdandi. Neyðugt var tí at gera eina lögfrøðiliga meting av hesum. Metingin hjá skrivstovuni var, at eitt byggiloyvi í útgangsstøðinum er galdandi, frá tí at borgarin hevur móttikið loyvið. Hetta varð í høvuðsheitum grundað á, at eitt byggiloyvi vanliga er soleiðis háttáð (við treytum o.ø.), at tað lögfrøðiliga er at meta sum eini boð (da. påbud) – og slík hava virknað, tá ið tey eru komin fram til móttakaran.

Samstundis varð víst á, at innanhýsis viðurskiptini í kommununi, t.d. samtyktin í nevnd/býráði, sjálvandi ikki eru uttan týðning fyrri borgaran. Serliga kunnu hesi viðurskipti eftir umstøðunum skapa eina skyldu fyrri kommununa/umsitingina at lata loyvið. Tað er tó ikki tað sama sum, at talan er um eitt loyvi, sum borgarin kann nýta.

Dentur varð at enda lagdur á, at metingin hjá skrivstovuni var ein yvirskipað/generell meting, sum er mett at vera galdandi í flestøllum førum. Tað kundi tó ikki útilokast, at ítøkilig viðurskipti í einstøkum málum føra til annað úrslit.

Niðurstøðan hjá Kommunala eftirlitinum hevur í stuttum tað við sær, at í teimum økjum í landinum, har marknaðarprísurin er hægri enn kostprísurin, skulu kommunur selja stykkini til marknaðarprís og harvið hava yvirskot av útstykkjunum. Hinvegin skulu kommunurnar ikki fara undir útstykkingar í teimum økjum í landinum, har marknaðarprísurin er lægri enn kostprísurin, tí tær mugu ikki hava undirskot av útstykkjunum.

Upprunin til málið er tann, at Tórshavnar kommuna á býráðsfundi í januar 2024 samtykti við fyrstu viðgerð at selja níggju grundstykki í Kollafirði fyrri 500.000 krónur fyrri hvørt, hóast fíggarætlanin fyrri nýggju útstykkjingina bendi á, at kostprísurin fyrri stykkini fór at verða umleið 780.000 krónur fyrri hvørt. Orsøkin var tann, at Tórshavnar kommuna hevði fingið ábendingar um, at metti kostprísurin fór at verða ov høgur til, at áhugi var fyrri at keypa stykkini.

Kommunala eftirlitið fór tá av sínum eintingum inn í málið fyrri at kanna, hvørt samtyktin er í samsvari við meginreglurnar um sølu av kommunalum fastognum og almennu aðalrættarregluna í kommunufulltrúini.

Niðurstøðan er tann, at Kommunala eftirlitið heldur ikki, at samtyktin er í samsvari við kommunufulltrúina. Sagt

verður, at tað er ikki at meta sum ein fíggarlig ráðilig avgerð at fara undir at útstykkja og gera lendið byggiklárt væl vitandi um, at ein møguleg søla ikki javnvigar útreiðslurnar, sum kommunan hevur havt av hesum, og kommunan er vitandi um, at marknaðarprísurin er væl lægri enn metti kostprísurin. Slíkar avgerðir eru ikki í samsvari við almennu aðalrættarregluna í kommunufulltrúini, sum áleggur kommunum eina skyldu at virka fíggarliga ráðiligt.

Niðurstøðan er púra greið, og hon er gjørd við støði í kommunufulltrúini, umframt galdandi lóggávu á økinum, sum er kommunustýrslógin og kunngerð um alment útboð av kommunalari fastogn. Men greitt er eisini, at ein slík rættarstøða kann ikki vera standandi. Tí avgerðin ber í sær, at tað nú einans letur seg gera at útstykkja í miðstaðarøkinum, og bara til tey ríkastu, sum hava ráð til at rinda marknaðarprís, og hetta fer sum frá líður at avskepla føroyska búseting og økja um stættarmunin í landinum.

Kommunufelagið hevur fleiri ferðir vent sær til landsstýrið við áheitan um at gera okkurt við málið. Greitt er, at onkur broyting má gerast í lóggávuni. Spurningurin er bara, hvussu hetta skal gerast.

Hóast onki ítøkilig enn er hent hesum viðvíkjandi, so er

týðiligt, at har er stór vælvild í landsstýrinum til at loysa málið. Kommunufelagið hevur tí framvegis góðar vónir um, at ein loysn verður funnin, so tað eisini frameftir verður møguligt hjá ungum familjum at byggja sær hús í øllum þørtum av landinum.

KOMMUNURNAR FÁA NÚ ALLAN HÚSALEIGUSKATTIN

Í Føroyum hava vit eina serliga og lagaliga skattaskipan til tey, sum leiga út til langtíðarleigu. Tað verður mett sum langtíðarleiga, um leigumálið er fyri eitt tíðarskeið, sum er longri enn trýggjar mánaðir. Skatturin er tå einans 25 prosent, og verður bara rindaður av tí partinum av inntøkuni, sum er omanfyri frádráttin á 100.000 kr. árliga. Sambært galdandi reglum verður skatturin frá húsaleigu býttur við 55 prosent til landskassan og 45 prosent til kommununa. Men lógaruppskot er nú til viðgerðar í lögtinginum (Løgtingsmál nr. 84/2024), sum ber í sær, at kommunurnar frameftir fara at fáa allan skattin av langtíðarleigu.

Vegna høga botnfrádráttin á 100.000 kr. er ikki talan um stórvegis skattainntøkur frá húsaleigu. At kommunurnar fáa allan skattin hevur bara við sær eina eykainntøku fyri kommunurnar á 1,7 milliónir kr. árliga. Men ásett er í lógaruppskotinum, at frá 1. januar 2030 lækkar frádrátturin niður í 50.000 kr. Um hetta verður veruleiki, kunnu kommunurnar rokna við væl meira inntøku frá húsaleigu frá 2030.

Ein onnur broyting í lógaruppskotinum er tann, at tað nú verður beinleiðis ásett, at skatturin frameftir skal fella til atvinnukommununa, tað vil siga til ta kommununa, har sum ognin er staðsett. Frammanundan stóð bara “avvarðandi kommuna”, og hetta var heldur ógreitt í teimum førum, har skattgjaldarin hevur bústað í aðrari kommunu enn teirri, har ognin er staðsett.

Lógaruppskotið hevur virknað longu frá 1. januar 2025. Tað vil siga, at verður uppskotið samtykt, fáa kommunurnar skattin longu í ár.

við lutafelagið Sev. Tó kann Sev hava ein nevndarlim í sjálvstøðuga felagnum, tó ikki nevndarforfólkið.

Sum nakað heilt nýtt er nú ásett, at Sev skal fara burtur frá verandi skipan við føstum prís, sum verður ásettur árliga, til ein skiftandi tímaprís, eins og vit kenna tað í øðrum londum. Skipanin við skiftandi tímaprís er tó ikki klár at seta í verk enn. Men skipanin verður sett í verk við kunngerð, tá ið skipanin er klár.

Av øðrum broytingum kann nevast, at umframt elframleiðslu fevnir elveitingarlógin nú eisini um fjarhitavirksemi. Frammanundan var ongin lóggáva viðvíkjandi fjarhita. Eisini eru nú greiðari heimildir til ognartøku í sambandi við orkuútbýggingar, umframt til at leggja ravmagns- og fjarhitaleiðingar gjøgnum lendi.

Hóast lógaruppskotið í stóran mun var gjørt við støði í semjuni millum undanfarna landsstýri, kommunurnar og Sev frá 22. mars 2022, so eydnaðist tað tíverri ikki at fáa nakra breiða semju í lögtinginum um lógaruppskotið. Ongin andstøðutinglimur tók undir við uppskotinum – øll andstøðan atkvøddi ímóti.

BYGNAÐARBROYTINGAR Í SEV

Á eykaaðalfundi hjá Sev 28. februar 2025 vóru uppskot til viðtøkubroytingar viðgjørðar. Eitt uppskot um at fáa serfrøðingar í nevndina, og at nevndin harumframt fyrst og fremst var mannað við borgarstjórum, fall. Hóast ein meiriluti var fyri uppskotinum, fekk uppskotið ikki neyðugu 2/3 av atkvøðunum, sum broytingar av viðtøkum krevja. Hinvegin var uppskot um, at nevndin innanfyri 2 ár kemur við uppskoti til nýggjar viðtøkur, samtykt.

7. Elorkuøkið

STÓRAR BROYTINGAR Í ELVEITINGARLÓGINI Í 2024

Umfatandi broytingar í elveitingarlógini vóru samtyktar í fjør. Fleiri av hesum broytingum mugu sigast at vera av rættiliga prinsipiellum slagi.

Nú er beinleiðis ásett, at einans Sev hevur loyvi til netvirksemi. Frammanundan var onki í lógini, sum forðaði fyri, at fleiri ravmagnsnet kundu vera í landinum. Eisini er nú ásett, at lýsast skal alment eftir umsóknum til øll størri framleiðsluloyvi (omanfyri 200 kW). Frammanundan bar til hjá sitandi landsstýrisfólki at geva størri framleiðslu loyvi uttan alment útboð.

Eisini er avmarking sett á longd á framleiðsluloyvum. Nú er ásett, at loyvi verður latið fyri tíðarskeið ikki longri enn 20 ár, og kann verða langt við í mesta lagi 20 árum. Frammanundan var ongin avmarking fyri, hvussu ofta 20 ára loyvi kundu leingjast.

Seinastu árin hevur verið nógv kjak um, hvørt Sev eigur at luttaka í kappingini, tá ið vindorka verður útboðin. Nú er ásett, at Sev kann luttaka, men treytin er, at hetta verður gjørt í sjálvstøðugum felagi uttan persónsamanfall

8. Kommunubygnaður

Í várfrágreiðing sínari kemur Búskaparráðið við tilmælum um bygnaðarbroytingar í Føroyum.

Búskaparráðið skrivar soleiðis í várfrágreiðingini:

“Eldra- og dagstovnaøkið, sum eru stór og krevjandi økir, liggja hjá kommununum. Kommunurnar eru sera ymiskar, bæði í stødd, í aldursamanseting av íbúgvunum og í inntøkugrundarlagi. Neyðugt er hjá politiska myndugleikanum at endurskoða skipanina millum land og kommunur, tí allar kommunur koma ikki at megna hesa avbjóðing. Skilagott hevði verið at lækka talið á kommunum, so umsitingarliga orka er til at taka sær bæði av dagstovna- og eldraøkinum. Annar møguleiki at endurskoða, um dagstovnaøkið og/ella eldraøkið eigur at liggja hjá kommunum. Neyðugt er undir øllum umstøðum at endurskoða fíggjngina hjá kommununum.”

Ítøkilig mælir ráðið til, at landsstýrið setur eina nevnd at koma við nágreiniligum rationaliseringsætlanum innan øll tey stóru vælferðarøkini.

Eindarkostnaður má lækkast, annars fara samlaðu almennu útreiðslurnar sambært Búskaparráðnum bara at veksa uttan íhald næstu mongu árin.

Tí er tørnur á umfatandi nýskipanum á øllum vælferðarøkinum.

Kommunufelagið vil sjálvsagt luttaka konstruktivt í einum slíkum arbeiði, hóast limakommunurnar neyvan eru samdar, tá ið snýr seg kommunubygnaðin í Føroyum. Men vit kunna staðfesta við eldraøkinum, at vit við tí

fingu sjei millumkommunal samstarvsøki umframt Tórshavnar kommunu, sum er áttanda eldraøkið. Hetta er ein skipan, sum vit frammanundan kendu frá barnaverndartænastunum.

Í veruleikanum merkir hetta, at uppgávur fyri hundrættals milliúnir krónur í stóran mun liggja í fyrisitingarligum eindum uttanfyri kommunurnar. Og vit kunna við røttum siga, at vit eru í ferð við at byggja upp nýggjar fyrisitingarligar eindir, sum bygnaðarliga liggja ímillum land og kommunur.

Yvirskipað eiga vit at seta okkum spurningin, um tað er soleiðis, vit ynskja at skipa samfelagið. Tað er lítið at ivast í, at eitt millumlið millum land og kommunur er bæði dýrkandi og minni gjøgnumskygt enn ein bygnaður við tveimum samfelagsstigum. Fólkaræðisliga er heldur einki, ið talar fyri at skipa eitt ikki fólkavalt millumlið at fyrisita so stóran part av kommunubúskapinum.

Samstundis tykist landsstýrið vilja leggja fleiri øki út til tvungin samstørv. Sum dømi um hetta kann nevast bókasavnslógin, har álagt verður øllum kommununum at hava bókasavnstænastur. Fyri at fremja hetta var skotið upp at kommunurnar samstarvaðu um bókasøvn í økinum. Annað dømi er integratióslógin, har upprunaliga lógaruppskotið legði upp til at áleggja kommununum at samstarva í landafrøðiligum økjum, ið samsvaraðu við tey átta økini, sum í dag samstarva um barnavernd og eldraøkið.

Ætlar mann framhaldandi í lóg at áleggja kommunum at samstarva um uppgávur, so er helst viðkomandi at spyrja, um vit ikki skulu hava ein annan kommunubygnað í Føroyum.

INTEGRATIÓNSLÓGIN KEMUR Í GILDI 1. JULI

Tann 1. juli 2025 kemur integratiónslógin í gildi. Lógin er galdandi fyri tilflytarar, sum søkja uppihaldsloyvi fyri fyrstu ferð eftir gildiskomuna 1. juli 2025. Talan er um heilt nýggja lóggávu á økinum, tí ongin slík lóg er frammanundan.

Það má sigast at vera stórur tørvur á slíkari lóggávu og á átøkum annars, sum kunnu fremja eina betri integratió av útlendingum í føroyska samfelagið, tí talið av útlenskum borgarum er skjótt vaksandi í øllum økjum í landinum. Tað eru nú omanfyri 3.700 fólk í Føroyum, ið eru fœdd uttanfyri Norðurlond. Hetta samsvarar við 7 % av fólkinum, og talan er um eina trífalding seinastu 10 árinum. Kommunurnar hava ein týðandi leiklut í nýggju lógini. Lógin sigur, at hvør kommuna í seinasta lagi 1. juli 2026 skal hava útnevnt ein integratióssamskipara. Kommunurnar kunnu tó eisini samstarva við aðrar kommunur um integratióssamskiparar og um integratió sum heild.

Eisini er tað eitt lógarkrav, at kommunurnar regluliga skipa fyri kunnandi fundum fyri útlendingum, sum nýliga eru fluttir til Føroya. Fundirnir skulu skipast í samráði við Útlendingastovuna. Á fundinum skal kunnast um rættindi

og skyldur, ið tilflytarar hava í Føroyum. Somuleiðis skal kunnast um, hvat Útlendingastovan, kommunan og aðrir viðkomandi partar kunnu hjálpa við, og hvar tilflytarin annars kann leita sær hjálp, um tørvur er á tí. Eins og við integratióssamskiparum kunnu kommunurnar samstarva við aðrar kommunur um kunnandi fundirnar. Í hesum sambandi verður álagt Útlendingastovuni at veita bústaðarkommununi neyðugar persónsupplýsingar, so kommunan kann bjóða tilflytarum viðkomandi skeið og kunna um frítíðarvirksemi, almenn tiltøk o.a. í økinum. Útlendingastovan skal somuleiðis kunna bústaðarkommununa, um tilflytarin hevur børn undir 18 ár við sær til Føroya, ella um eitt barn undir 18 ár verður sameint við foreldur ella familju í Føroyum, eftir hesi eru komin til Føroya.

Eisini er ásett, at bústaðarkommunan skal veita børnum, sum ikki hava føroyskt sum móðurmál, eina skipaða trivnaðarætlan á dagstovnum, hóskandi til aldurin á barninum. Ásetingin um skipaða trivnaðarætlan á dagstovnum kemur í gildi 1. juli 2026.

Í lógini er ásett, at ein eftirmeting skal gerast um fimm ár. Tað vil siga, at í seinasta lagi á vári 2030 skal landsstýrisfólkið seta fram lógaruppskot um endurskoðan av lógini.

Hendingar í árinum

Freist at kalla inn til skúlastýrisfund eftir kommunuval

Kommunustýrið hevur fœst umboð í skúlastýrinum. Hesi verða vald í sambandi við kommunustýrisval. Skipanin er síðani tann, at skúlastýrið við ávísari freist skal kallast inn at skipa seg á fyrsta fundi. Í sambandi við kommunustýrisval kemur sostatt tann støðan í, at foreldravaldu umboðini verða vald á kommunuvaldegnum, meðan kommunalu umboðini ikki verða vald, fyrr enn kommunustýrið hevur skipað seg og valt umboð í ymsu nevndirnar.

Hetta var orsök til ivamál í einari kommunu. Kommunuválið var hildið, men ongar nevndir vóru enn valdar – og tíðin gekk. Spurningurin tók seg tískil upp, um tað bar til at halda seg til ásettu innkallingarfreist fyri skipanarfundin í skúlastýrinum.

Skrivstovan vísti á, at tað er ásett í kunngerð, at kallast skal inn til skipanarfund í seinasta lagi eina viku eftir, at skúlastýrið er mannað. Skrivstovan metti, at vóru kommunuumboðini ikki vald enn, so kundi skúlastýrið ikki sigast at vera mannað. Harvið var freistin at kalla inn ikki byrjað.

Vitjan av lettiska Kommunufelagnum.

9. Annað virksemi í húsinum

Kommunala Arbeidsgevarafelagið

Kommunala Arbeidsgevarafelagið umboðar kommunalu- og interkommunalu arbeidsgevararnar, Sev og IRF, á arbeidsmarknaðinum.

Kjarnuuppgávan hjá Kommunala Arbeidsgevarafelagnum er at samráðast við fakfeløg um sáttmálar um løn- og setanarviðurskifti fyri starvsfólk, ið starvast á kommunala sáttmálaøkinum. Harumframt hevur felagið til uppgávu at vegleiða arbeidsgevarunum um lønar- og setanarmál, flokkingarmál, sáttmálaspurningar og onnur arbeidsmarknaðarmál. Fyri at røkka okkara arbeidsgevarum, starvsfólkunum í kommunalu umsitingum o.ø., raðfestir felagið kunning og ymisk upplýsandi tiltøk, evnisdagar, sáttmáladagar og líknandi.

BROYTINGAR Í VIÐTØKUM

Viðtøkubroytingar hjá Kommunufelagnum í 2024 høvdu við sær broytingar í nevndini í Kommunala Arbeidsgevarafelagnum í 2025. Kommunufelagið valdi á fyrsta borgarstjórafundi 2025 trý umboð til nýggju starvsnevndina í KAF - forfólk, næstforfólk og ein starvsnevndarlimmillumlimirsínar. Borgarstjórafundurinn velur eisini varafólk eftir sama leisti, sum lýstur er í

viðtøkunum fyri Kommunufelagið.

Starvsnevndarlimir í Kommunala Arbeidsgevarafelagnum eru harafturat nevndarformaðurin í Sev, hvørs varalimur er næstformaðurin í Sev, og nevndarformaðurin í IRF, hvørs varalimur er næstformaðurin í IRF.

SAMRÁÐINGARHEIMILDIN HJÁ KOMMUNUNUM

Heimildina at samráðast hevur felagið frá eigarunum, Kommunufelagnum, Sev og IRF. Harafturat hevur Fíggingarmálaráðið við ásetingini í § 5, stk. 5, í kommunustýrslógini eina góðkennandi heimild viðvíkjandi sáttmálum og lønum, ið Kommunala Arbeidsgevarafelagið ger.

SÁTTMÁLASAMRÁÐINGAR

Eftir at 31 fakfeløg tann 31. oktober 2023 handaðu landstýriskvinnuni í fíggingarmálum yvirlýsing, har mótmælt varð um núverandi samráðingarskipan, vórðu fakfeløgini innkallað til fundar. Fakfeløgini fingi høvi at bera síni sjónarmið fram, samstundis sum avtalað varð, at ein bólkur skuldi setast til at arbeiða við, hvussu samráðingarskipanin kann síggja út frameftir. Feløgini vísa á, at í núverandi skipan ber ikki til eitt nú at samráðast um karm, tá hesin er fastlagdur frammanundan, og feløgini ynskja at vera við í karmasamráðingunum. Í kjalarvørrinum av hesum ynskja arbeidsgevararnir í

hesum samráðingarumfarinum at gera 1 árs sáttmálar, soleiðis at flestallir sáttmálar ganga út samstundis, tað vil siga 1. oktober 2025. Soleiðis kunnu flestu fakfeløgini vera við í tilgongdini til felags karmsamráðingar.

Feløgini, sum Kommunala Arbeiðsgevarafelagið samráðist við í 2024 og inn í 2025, eru Maskinmeistarafelagið, Starvsfelagið, Heilsuhjálparafelag Føroya, Heilsurøktarafelagið og Føroya Arbeiðarafelag um dagrøktarar.

Maskinmeistarafelagið

Kommunala Arbeiðsgevarafelagið gjørði semju við Maskinmeistarafelagið tann 12. desember 2024 um sáttmálan, sum er galdandi fyri maskinmeistarar, sum starvast hjá Sev og IRF.

Semjan er ein endurnýggjan av sáttmálanum, sum fór úr gildi 1. oktober 2022. Sáttmálin er galdandi til 1. oktober í 2025.

Talan var um eina drúgvu tilgongd. Av ymiskum orsøkum byrjaðu samráðingarnar ikki fyrr enn í februar 2024. Tann 5. juli 2024 sleit Maskinmeistarafelagið samráðingarnar og boðsendi semingsstovninum. Ikki fyrr enn í desember eydnaðist at finna semju.

Avtalaðu lønarhækkingarnar eru tær somu, sum í øðrum semjum á almenna arbeiðsmarknaðinum fyri sama tíðarskeið.

Við semjuni hækka lønirnar soleiðis:

- 1. oktober 2022 hækkar lønin 3,8 %
- 1. oktober 2023 hækkar lønin 4,2 %
- 1. oktober 2024 hækkar lønin 4,75 %

Ein týðningarmikil partur av semjuni er, at partarnir hava gjørt avtalu um greiðari karmar fyri skipan av arbeiðstíð og arbeiði í vaktarskipan. Millum annað eru gjørdar reglur fyri, hvussu vaktarskiftini skulu skipast, og hvussu long frítíðin skal vera millum vaktirnar. Harumframt er freistin fyri vaktarbroytingar longd úr 24 upp í 72 tímar.

Semjan heimilar, at partarnir á einstøku arbeiðsplássunum kunnu gera staðbundnar avtalur um arbeiðstíð, sum víkja frá ásetingunum um vaktarskipan sambært nýggju semjuni.

Træta um úrtíðarløn

Maskinmeistarafelagið hevur víst á, at felagið metir, at limir felagsins hava rætt til eitt eftirgjald frá Sev orsakað av manglandi útgjaldi av yvurtíðarsamsýning.

Kommunala Arbeiðsgevarafelagið og Sev greina í løtuni uppáhaldini hjá felagnum. Hetta hóast felagið enn ikki hevur sent neyðuga tilfarið.

Starvsfelagið

Ein 1 árs sáttmáli varð undirskrivaður við Starvsfelagið 8. november 2024.

Lønarhækkanin var 1. oktober 2024 – 4,75 %. Afturat hesum fekk Starvsfelagið ein lønarhækkan á 2,9 %, galdandi frá 1. apríl 2025. Hetta orsakað av serligu umstøðunum við methøgari inflatió, ið hevði við sær, at lønarkarmurin fyri almenna arbeiðsmarknaðin varð broyttur, eftir at Starvsfelagið undirskrivaði semju tann 13. januar 2022.

Eisini vórðu partarnir samdir um at gera eina greiða avtalu um neyðtilbúgving í sambandi við arbeiðsteið, sum tryggjar, at lív, heilsa og týðandi samfelagsvirði ikki verða sett í vanda. Avtalan skal lýsa, hvørji stórv eru neyðug at manna fyri at hava eina nøktandi tilbúgving og eisini lýsa eina skipan, sum kann loysa móguligar ósemjur um undantøk. Avtalan kemur í gildi 1. apríl 2025.

Heilsuhjálparafelag Føroya

Eftir 11 samráðingarfundir er framvegis langt millum partarnar, og tiskil eru samráðingarnar slitnaðar, og Semingsstovnurin boðsendur. Semingin byrjaði mikudagin 12. mars 2025.

Heilsurøktarafelagið

Samráðingarnar eru í gongd, og fimm samráðingarfundir hava verið.

SSP-samstarvssáttmálin varð dagfórður og undirskrivaður í september 2024. Her síggjast partarnir, sum vara av, saman við SSP-ráðgevingini: Barna- og útbúgvingarmálaráðið, Føroya Politi og Kommunfelagið.

Starvsnevndin í Barnaverndarstovu Føroya: Hans Anders Jacobsen, næstformaður, Eyð Ellingsgaard, forkvinna, og Kristian Oskar Henriksen.

Føroya Arbeðarafelag fyri dagrøktarar

Samráðingarnar verða í næstum.

MÁL Í FASTA GERÐARRÆTTI

Í 2024 vóru tvey mál latin Fasta Gerðarrætti. Heilsuhjálparafelag Føroya hevur stevnt Kommunala Arbeidsgevarafelagnum um tulkning av sáttmála, meðan Kommunala Arbeidsgevarafelagið saman við Fíggjarmálaráðnum hevur stevnt teimum fyra arbeðarafeløgnum, ið vóru í verkfalli í mai 2024, fyri óheimilað stríðsstig.

Heilsuhjálparafelag Føroya

Heilsuhjálparafelag Føroya hevur stevnt Kommunala Arbeidsgevarafelagnum viðvíkjandi § 4, stk. 2, í sáttmálanum um arbeðstíð. Sakargrundirnar, sum millum annað eru settar fram í kæruritinum eru, at høvuðsreglan í sáttmálanum er, at heima- og heilsuhjálparar hava rætt til ein 8 tíma arbeðsdag, sum er galdandi uttan mun til, hvør setanarbrøkurin hjá einstøku starvsfólkunum er. Felagið sigur, at frávik einans kunnu verða gjørd, um so er, at avtala er gjørd millum partarnar frammanundan. Uppáhaldið er, at Kommunala Arbeidsgevarafelagið ger frávik uttan avtalu/fráboðan til felagið.

Kommunala Arbeidsgevarafelagið hevur sett fram ynski um at broyta orðingina um arbeðstíð í sáttmálanum við Heilsuhjálparafelag Føroya. Kommunala Arbeidsgevarafelagið leggur upp til, at felagið fær somu ásetingina sum Heilsurøktarafelagið, tí Kommunala Arbeidsgevarafelagið heldur tað verða einfaldari og gjøgnumskygdari fyri allar partar við so eins sáttmálum, sum til ber á eldraðkinum, tó ikki fyri ein og hvønn prís.

Føroya Arbeðarafelag

Tey fyra arbeðarafeløgini, Havnar Arbeidsmannafelag, Føroya Arbeðarafelag, Klaksvíkar Arbeidsmannafelag og Klaksvíkar Arbeidskvinnufelag, lýstu við verkfalli fyri allar limir sínar á kommunala sáttmálaøkinum at byrja mikudagin 15. mai 2024 á midnátt.

Havnar Arbeidskvinnufelag lýsti við verkfalli á kommunala sáttmálaøkinum, galdandi frá týsdegnum 28. mai 2024 kl. 14.00. Seinni varð fráboðanin tikin aftur, og limirnir fóru ikki í verkfall, sum lýst.

Kommunala Arbeidsgevarafelagið fekk ikki nýggja fráboðan frá Havnar Arbeidskvinnufelag, og hóast hetta helt felagið fast í, at allir limir felagsins, settir eftir sáttmálanum millum Havnar Arbeidskvinnufelag og Føroya Arbeidsgevarafelag, skuldu í verkfall 29. mai 2024 á midnátt.

Verkfallið endaði sunnukvøldið 9. juni 2024, og farið varð aftur til arbeðis mánamorgunin 10. juni 2024.

Kommunala Arbeidsgevarafelagið var skjótt úti við tíðindaskrivi frá felagnum um, at eitt verkfall á privata arbeðsmarknaðinum ikki rakti kommunurnar. Kommunala Arbeidsgevarafelagið og Fíggjarmálaráðið vóru púra samd um at koyra tey fyra arbeðarafeløgini, sum lýstu við arbeðssteðgi á kommunala- og almenna sáttmálaøkinum, í Fasta Gerðarrætt fyri óheimilað stríðsstig. Feløg á privata arbeðsmarknaðinum kunnu ikki lýsa við verkfalli á kommunala økinum, tí Kommunala Arbeidsgevarafelagið hevur ongan kollektivan sáttmála fyri tey fyra arbeðarafeløgini, sum fóru í verkfall. Eigarnir í Kommunufelagnum vóru ikki á einum

máli um, at Kommunala Arbeidsgevarafelagið skuldi royna at støðga fráboðaða verkfallinum á kommunala sáttmálaøkinum. Sostatt varð kæruritið tikið aftur úr Fasta Gerðarrætti.

Semja varð síðani millum eigararnar í Kommunufelagnum um, at málið skuldi roynast sum viðurkenningarmál aftan á, at verkfallið var liðugt – í friðartíð.

Kommunala Arbeidsgevarafelagið hevur saman við Fíggjarmálaráðnum latið Fasta Gerðarrætti kærurit um, at lýsta verkfallið á kommunala og almenna sáttmálaøkinum varð eitt óheimilað stríðsstig.

FLOKkingAR OG UMFLOKkingAR

Sambært viðtøkum felagsins § 2, stk. 1, skal Kommunala Arbeidsgevarafelagið samskipa lønarlagið. Hetta merkir, at nýggj stórv skulu flokkast saman við Kommunala Arbeidsgevarafelagnum og avvarðandi fakfelagi, sum hevur sáttmála á økinum. Eisini tá talan er um at umflokka stórv, skulu kommunalu- og interkommunalu arbeidsgevararnar umflokka stórvini saman við Kommunala Arbeidsgevarafelagnum og viðkomandi fakfelagi.

Kommunala Arbeidsgevarafelagið hevur ásannað, at mál um flokkingar/umflokkingar eru tíðarkrevjandi mál í fyrisingini, og tískil hevur Kommunala Arbeidsgevarafelagið latið vegleiðing gera, sum kommunalu- og interkommunalu arbeidsgevararnar skulu halda seg til, tá umsóknir um flokking/umflokking verða latnar Kommunala Arbeidsgevarafelagnum til viðgerðar.

ÁTØK OG VERKÆTLANIR

Oftast verða avtalur gjørdar millum partarnar undir samráðingum um at arbeiða við ymiskum í sáttmálaskeiðnum.

Semja er millum partarnar um at endurskoða lønartalvu og flokkingaravtaluna hjá Starvsfelagnum. Arbeiðið er sett at vera liðugt 1. juni 2025.

Eisini er protokollat avtalað við Maskinmeistarafelagið um at endurskoða flokkingarnar í § 2 í sáttmálanum og stórvini í § 21. Miðað verður eftir, at hetta arbeiðið er liðugt, áðrenn sáttmálasamráðingarnar 2025 byrja.

KOMMUNALA ARBEIDSGEVARAFELAGIÐ TIL RÁÐGEVING

Kommunala Arbeidsgevarafelagið er ein virkin partur á kommunala sáttmálaøkinum. Vit hava samráðingar og annað samskipti við fakfeløginu og aðrar myndugleikar, umboðandi kommunurnar. Ráðgevingin og vegleiðingin til starvsfólkini í kommunalu umsitingunum er av ein okkara fremstu og týðningarmestu uppgávum. Tí fegnast vit um, at kommunur og interkommunalir arbeidsgevarar gera brúk av okkara ráðgeving og vegleiðing – í so máta eru vit altíð fús.

Barnaverndarstova Føroya

TALIÐ Á BARNAVERNDARMÁLUM Á SAMA STIGI

Talið á virknum barnaverndarmálum við ársenda 2024 var 869. Hetta er á leið sama stigi sum undanfarin ár. Sí talvu á síðu 30.

BARNAHÚSMÁLINI LIGGA Á UMLEIÐ MIÐAL

Barnahúsmálini í 2024 vóru ikki so mong sum í 2023, har talið var tað størsta nakrantíð. Við 38 málum liggur tað á leið miðal í 11 ára søguni hjá Barnahúsinum.

Í juli mánaði flutti Barnahúsið í onnur høli, sum eru rættiliga rúmlig og væl eignað til endamálið. Eisini staðsetingin er høglig. Tó treingja hølini til at verða umvæld, og hetta fer í gongd í næstum. Tað fer helst at ávirka virksemið, men avtala er gjørd við útleigaran, at vit verða ávirkað minst møguligt.

SÁLARLIGUR HARÐSKAPUR – VÆNTANDI GJØRDUR REVSIVERDUR

Vit vænta, at sálarligur harðskapur eins og likamligur og kynsligur harðskapur, eisini verður gjørdur revsiverdur seinni í ár. Í mong ár hava vit víst á, at hetta er eitt neyðugt stig, eftirsum sálarligur harðskapur kann vera eins skaðiligur fyri barnið og hini sløgini av harðskapi, sum eru fevnd av barnaverndarlógini. Kemur hetta í gildi í næstum, er væl hugsandi, at hetta fer at hava við sær fleiri áheitanir til barnaverndartænasturnar viðvíkjandi sálarligum harðskapi.

FOSTURFORELDRASKIPANIN

Eitt annað, sum Barnaverkætlanin hevur havt sum mál, er at eftirhyggja Fosturforeldraskipanina, sum vit umsita. Støðan er, at tað legst afturat við børnum við avbjóðingum, sum hava tørv á fosturfamiljum. Og Fosturforeldraskipanini manglar tí alsamt góð fosturheim.

Barna- og útbúgvingarmálaráðið hevur víst á, at ætlanir eru um at betra umstøðurnar hjá fosturfamiljum. Endamálið er at lata upp fyri, at fleiri børn kunnu vera í fosturheiminum í staðin fyri á barnavendarstovnum. Hetta hevur nú verið umrøtt í nøkur ár, og vit vóna inniliga skjótt at síggja tekin um ítøkiligar ætlanir. Her skal dentur leggjast á, at hetta fer at krevja førleikamenning av fosturforeldrum, umframt at tørvur verður á størri starvsfólkatilfeingi hjá Barnavendarstovuni/Fosturforeldraskipanini. Tað vil siga meirútreiðslur, sum kommunur og land mugu samráðast um fíggjarleist til.

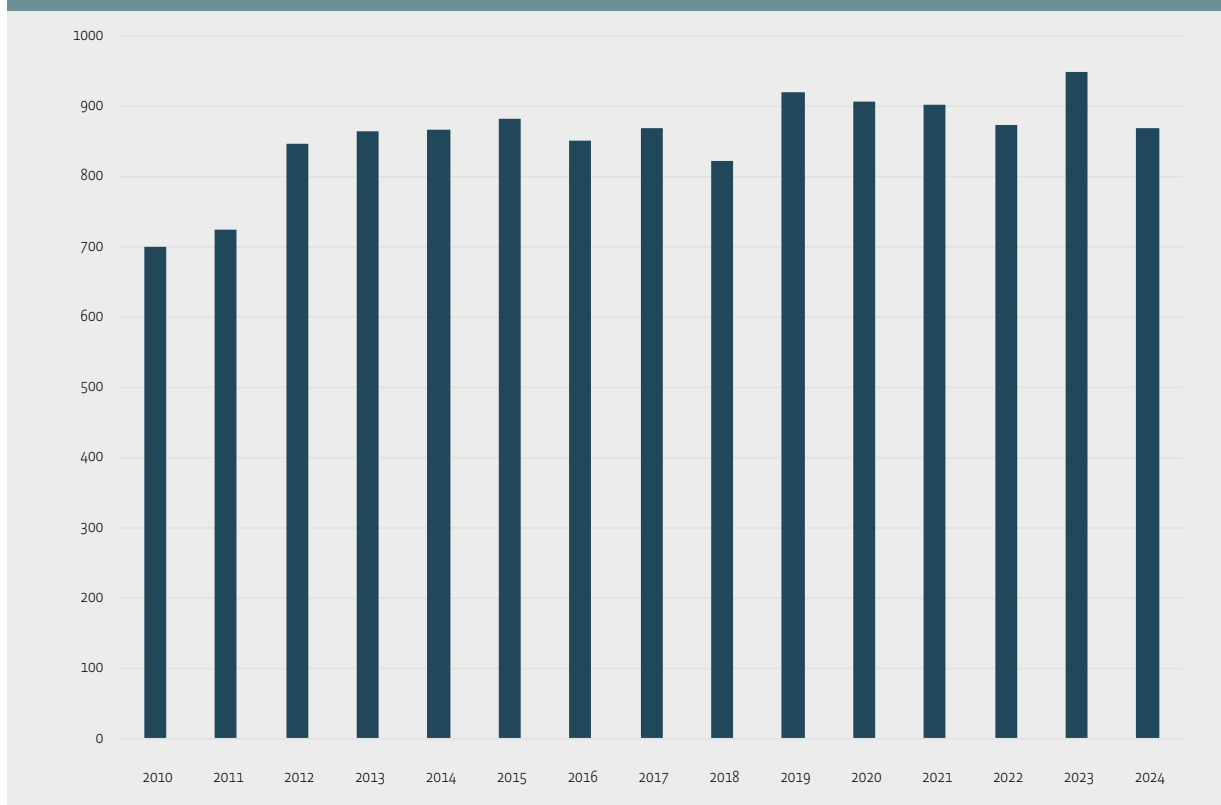
RÍMLIG SAMSÝNING TIL FOSTURFORELDUR Í FARLOYVI

Eitt annað, sum javnan tarnar arbeiðnum hjá Fosturforeldraskipanini er tann sannroynd, at vit ikki fáa samsýnt fosturforeldrum, sum noyðast at fara í farloyvi úr arbeiði, við teirri inntøkuni, sum tey høvdu, áðrenn tey tóku ímóti fosturbarninum. Vit eru spent, um mann fer at lata seg inspirera av grannalondum okkara, har skipanir eru, sum lofta hesum.

VÆL VITJADIR FYRILESTRAR VIÐ RIKKE YDE

Eins og undanfarin ár hava vit skipað fyri fyrilestrum í farna ári fyri ymiskum málbólum. Herundir fosturforeldrum, starvsfólkum í barnaverndartænastunum og fyri almenninginum. Í fjør høvdu vit boðið Rikke Yde Tordrup, sum er autoriseraður sálarfrøðingur og serfrøðingur í kliniskari barnasálarfrøði. Hon helt tríggjar fyrilestrar, sum allir vóru fullteknaðir: “Bersøgin foreldur virka í kærleika”, “Avleiðingar av vansorgan og mennandi

Barnaverndarmál við ársenda

løtur í sosialpedagogiskum arbeiði”, og “At halda seg langtíðarhaldføra/n í relatiónsarbeiði”. Tann fyrsti í Løkshøll í Runavík og hinir báðir í Smæruni í Havn.

STARVSNEVND

Viðtøkubroytingarnar hjá Kommunufelagnum í 2024 høvdu við sær ta broyting, at nevndin fyri Barnaverndarstovuna nú kallast starvsnevnd. Hetta hevur ikki við sær praktiskar broytingar fyri virksemd. Á skipanarfundinum hjá Kommunufelagnum í januar 2025 varð nýggj starvsnevnd vald.

Familjutænastan

ENDILIGA AV BAKKASTOKKI

Eftir trý ár við ongum familjudepli, tekur nýggja tilboð okkara endiliga skap í hesum døgum. “Familjutænastan” kalla vit nýggja stovnin, sum er sjálvstøðug eind undir Kommunufelagnum og Barnaverndarstovu Føroya. Sigast kann, at Barnaverkætlanin, sum Barna- og útbúvgingarmálaráðið hevur tikið stig til, hevur gjørt sítt til, at hetta er komið í lag. Tí í 2024 varð felags avgerð tikin í stýrisbólkinum í Barnaverkætlanini um at raðfesta pilotverkætlan #1: Endurskoðan av Familjudeplinum. Ein arbeiðsbólkur við umboðum frá Barnaverndarstovu Føroya, Barna- og útbúvgingarmálaráðnum, Almanna-

verkinum og barnaverndartænastunum menti í sparring við aðrar áhugabólkar eitt tilmæli til framtíðar tilboð, sum politisk avgerð varð tikin um á heysti í 2024, fyribils sum royndarverkætlan í 2025, 2026 og 2027.

ENDAMÁLIÐ HJÁ FAMILJUTÆNASTUNI ER Í STUTTUM:

- **Betri barnalív:** At gera íløgu í átøk tíðliga kann fyrbyrgja fleiri og stórum avbjóðingum seinni í lívinum.
- **Umsorganaryvirtøkur:** At fyrbyrgja at børn verða sett heiman við at stuðla og styrkja foreldrum í foreldraleiklutinum. Tí at seta børn heiman er ein dýr fyriskipan, bæði samfelagsliga og menniskjansliga. Harumframt at hjálpa til at tryggja, at børn, sum eiga at verða umsorganaryvirtikin, verða funnin rættstundis.

Fyribils halda vit okkum hava alla orsök at vera vónrík. Ein væl skikkaður leiðari byrjaði 1. januar 2025, og hon hevur síðani sett trý starvsfólk: ein námsfrøðing, ein sosialráðgeva og ein sjúkrarøktarfrøðing við ymiskum supplerandi útbúvgingum. Øll byrja tey 1. apríl. Verandi játtan røkkur tó ikki til at reka Familjutænastuna. Tænastan skal lutvíst fíggjast við brúkaragjaldi frá teimum barnaverndartænastunum, sum ávísar familjur til tilboðini. Tískil verður í løtuni arbeiðt við at áseta gjöld fyri ymsu tilboðini.

HVAT VERÐUR ØÐRVÍSI VIÐ FAMILJUTÆNASTUNI?

Familjutænastan fer at arbeiða í einari smidligari skipan, sum er í tveimum: Í fyrra lagi eitt hús í miðstaðarøkinum, har familjur kunnu fáa dag- ella samdøgurviðgerð, og í øðrum lagi eitt flytandi toymi, sum fer at arbeiða í heiminum og í netverkinum hjá familjum kring landið. Hendan skipan ger, at tilfeingið kann brúkast meira smidliga við støði í tørvinum hjá familjuni og gevur harafturat ein skynsamari rakstur.

Samstundis síggja vit ein týðandi fyrimun í, at viðgerð í heiminum ger tað møguligt at arbeiða inn í gerandisdagin hjá familjuni, eins og tað soleiðis er eitt minni inntriv í teirra lív. Fyrstu tíðina fer toymið at leggja dent á at byggja upp eitt sterkt fakligt umhvørvi við fakligari servitan um børn og familjur í viðbreknum støðum, umframt leggja seg eftir tøttum samstarvi við kommunurnar og barnaverndartænasturnar kring landið. Á hendan hátt miðar Familjutænastan eftir at tryggja gjøgnumskygni og einsháttaða tilgongd tvørtur um kommunur.

AT KOMA VÆL FRÁ BYRJAN

Við Familjutænastuni verður á fyrsta sinni boðið eitt “stovnslíknandi” tilboð undir Kommunufelagnum, og hetta merkir, at tørvur er á at menna ein nýggjan bygnað og tilhoyrandi arbeiðsgongdir. Hesum arbeiða vit við, samstundis sum vit eru í holt við at finna hóskaði høli til endamálið, til tess at familjurnar fáa bestu fortreytir fyri at eydnast væl. Barnaverndartænasturnar gera vart við, at tær hava fleiri familjur, sum tær fegnar vilja hava í viðgerð várið 2025, so eingin ivi er um eftirspurningin. Fyribils er líkt til, at settu familjuviðgerarnir kunnu fara til verka sum flytandi toymi í apríl 2025, og um hølvisviðurskiptini koma upp á pláss, kann toymið frá sumrinum 2025 bæði bjóða viðgerð í heimunum og í hølunum hjá Familjutænastuni.

SSP-ráðgevingin

SSP-ráðgevingin, sum liður í samstarvinum millum Skúlar, Sosialar myndugleikar og Politi, hevur sum fremstu uppgávu at veita ráðgeving til allar samstarvsfelagar í SSP kring landið í teirra dagliga, fyrirbyggjandi arbeiði við børnum og ungum. Ráðgevingin húsast í Kommunuhúsinum í Tórshavn. Síðani SSP-samstarvið varð stovnað í 2008, er bæði virkseimið og talið av samstarvsfeløgum vaksið. Í løtuni eru 48 SSP-lærarar, níggju SSP-samskiparar og fimm SSP-politistar í samstarvinum, harumframt fleiri umboð frá ungdómshúsum, frítíðarskúlum, barnagørðum og øðrum undirliggjandi stovnum, ið fáast við børn og ung í aldrinum 0-18 ár. SSP-samstarvssáttmálin varð dagfórður og undirskrivaður í september, og í honum kunnu øll virkisøkini hjá samstarvsfeløgnum síggjast. Endamálið við tvørfakligu samstarvsskipanini er at savna, samskipa og fremja felags fyriskipanir, sum styrkja trivnaðin og felagsskapir millum børn sum partur av at fyrirbyggja skaðandi atburð og vandafaktorar. Tí eru allir samstarvspartar byttir í átta bólkar, eins og barnaverndartænasturnar kring landið, ið mótast regluliga fyri at samskipta um, hvat rørir seg í økjum og ráðleggja fyrirbyggjandi átøk hesum viðvíkjandi.

VIRKSEMI SEINASTA ÁRIÐ

Seinasta árið hevur virkseimið fevnt um bæði afturvendandi og nýggj átøk, alt eftir hvørji rák hava gjørt seg galdandi í tíðarskeiðnum. Evni sum snús, lokking og deiling av barnaporno á netinum eru vaksandi avbjóðingar millum føroysk børn og ung og tí nakað, ið serligur dentur hevur verið lagdur á at fyrirbyggja.

Føroya Politi við á foreldrafund

Føroya Politi hevur veitt lögreglufólk frá millum annað teknisku kanningardeildini at koma við SSP-ráðgevingini á regluligu foreldrafundirnar í 1. og 4. flokki at greiða frá, hvussu nógv NC MEC* mál eru í løtuni, ið fevna um lokking og deiling av barnaporno, og hvussu foreldur kunnu standa saman um at fyrirbyggja hesum. Hetta er væl móttikið av foreldrunum, og nógv felags leiðreglur, so sum at útseta snildfonina og vandamiklar sosialar miðlar og online-spøl, eru vorðnar avtalaðar millum foreldrini í hesum sambandi. *NC MEC: National Center for Missing and Exploited Children.

Løtummyndakanningar

Løtummyndakanningar verða framvegis gjørdar í einstøku flokkunum, serliga í 1., 4. og 8. flokki, tá SSP-ráðgevingin heldur sínar árligu skúlavitjanir. Hesar fevna millum annað um trivnað, felagsskapir, miðlavanar og seinni eisini nikotin-, rúsdrekka- og rúsevnisnýtslu. Á foreldrafundum um kvøldarnar fáa foreldrini sostatt innlit í verandi støðu, og ráðgevingin fær ábendingar um, hvør tørvur er á fyrirbygging og ikki.

Undirvísing á dagstovnaøkinum

SSP-ráðgevingin og umboð frá barnaverndartænastunum hava undirvíst í fyrirbygging og fráboðanarskyldu fyri starvsfólki á dagstovnum, og eisini er hildin evnisdagur fyri námsfrøðingalesandi í teirra týðandi, fyrirbyggjandi leikluti sum framtíðar námsfrøðingar.

PAS-Light undirvísingartilfar til miðnám

Undirvísingartilfarið PAS-Light, sum upprunaliga er danskt, er nú umsett til føroyskt og ætlað undirvísarum og lestrarvegleiðarum á miðnámskúlum fyri at skapa eina betri alkoholmentan millum ung. Tilfarið er tí ikki til at útseta byrjanaraldurin fyri rúsdrekka, men fyri ung, har rúsdrekka longu ger um seg í felagsskapinum. Dentur verður lagdur á, hvørjir normar og virði eru týðningarmikil í einum felagsskapi uttan bólkatrýst og avleiðingar av rúsdrekka. Í hesum sambandi kom Søren Holm, Ph.d. í fólkavísindi og mennari av PAS-Light, eisini til Føroya og hevði skeið fyri undirvísarum á miðnámi.

Tryggari internetdagur

Árligi Tryggari internetdagurin varð aftur hildin í oktober fyri øllum flokkum í hádeild. Hesa ferð var evnið Vitlíki – snilt, men er tað altíð snilt? Við evnisdøgum í Runavík, á Tvøroyri og í Tórshavn fingur tey ungu vitan og amboð frá Námi, Føroya Politii og Barnabata um, hvussu tey kunnu ansa eftir sær og øðrum á netinum í sambandi við vitlíki. Aftaná var kappingin til Tryggari internetdagin,

har flokkarnir høvdu móguleika at framleiða ein stuttfilm ella eitt sjónbandalag um ársins evni. Vinnarin gjørdist 7. a í Hoyvíkar skúla við stuttfilmi um vanligar støður hjá ungum á sosialum miðlum, og hvussu skjótt tær kunnu verða vandamiklar við vinarumbønum, álitsbyggjandi orðum og følskum samleikum sum liður í lokking.

Kveikingardagur

Kveikingardagurin, ið er árliga ráðstevnan fyri øll fakfólk, sum arbeiða við børnum og ungum, varð hildin í februar. Evnið var Ymisk sjónarmið innan fyrirbygging, sum hava týðning fyri tað góða ungdómslívið. Dagurin var væleydnaður við bæði føroyskum og útlenskum íblástri til, hvat vit sum samfelag kunnu gera fyri at okkara ungu fara at trívast væl. Eisini varð dentur lagdur á ungdómstilboð, og hvussu stóran týðning hesi hava fyri at skapa rúmligar og tryggjar karmar, so ung kunnu mennast og vera júst tey, tey eru. Metstór luttøka var frá politikarum, leiðslum, lærarum, námsfrøðingum og øðrum fakfólki, ið savnaðust tvørtur um geirar við einum felags endamáli: at arbeiða saman um at tryggja eitt gott og rúsfrið ungdómslív.

Talgilda heilsuskipanin

Í desember 2024 komu vit á mál við verkætlanini, Talgilda HeilsuSkipanin til kommunalu heilsutænasturnar.

Allar kommunalu heilsutænasturnar, sum ynsktu verkseting, eru í skipanini og kunnu trygt skriva talgilda journal og samskifta við kommunulækna, Sjúkrahúsverkið og Apoteksverkið í talgildu skipanini.

Talgilda HeilsuSkipanin fevnir um sjúklingajournal fyri allar borgarar í Føroyum. Kommunalu heilsutænasturnar fevna um allar viðgerðir og veitingar í kommunalu bú- og heimatænastunum.

Kommunalu heilsutænasturnar varða millum annað av borgarum við kompleksum sjúkum. Fleiri av hesum borgarunum fáa ikki sjálv greitt frá síni sjúkrasøgu ella endurgivið frá eini læknaveitjan.

Heimasjúkraræktin mótir nýggjum sjúklingum hvønn dag, og hesir kunnu vera í øllum aldri.

Journaluppsetingin vísir altíð aktuella støðuna hjá borgaranum, og hvørja viðgerð borgarin fær frá kommunalu heilsutænastunum. Harvið hava øll starvsfólk eina greiða mynd av borgaranum. Landslæknaeftirlitið staðfesti í 2023, at journalin er greið og lætt at lesa.

Heilsu- og umsorganartænastan í Tórshavn, Norðoya Bú- og Heimatænasta og Roðin hava verið pilotøki í verkætlanini. Teirra starvsfólk hava staðið á odda fyri uppseting, test, lýsa skjalfestingarhátt, arbeidsgongdum, frálæru og fyri verkseting. Hetta er eitt rímararbeiði við fleiri ársverkum.

29. mai 2024 hildu vit fund fyri leiðslu, samskiparum, mentorum og superbrúkarum hjá Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy, VEKS, Vesturvón, Nánd og Økistænastuni í Sandoy. Framløgufólk vóru dygdarmennarar og mentorar frá Heilsu- og umsorganartænastuni í Tórshavn, Norðoya Bú- og Heimatænastu og Roðanum. Greitt varð

frá, hvussu verkseting skuldi fara fram, har mentorar frá pilotøkjum luttóku á staðnum við frálæru fyri superbrúkarum, fyrstu frálæru fyri sluttbrúkarum og til sjálva verksetingina.

Verkseting av Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy, VEKS, Vesturvón, Nánd og Økistænastuni í Sandoy var framd frá miðjum august til desember. Tað hevur gingið væl, tí fyrireikingarnar hava verið neyvar, og tí leiðslurnar hava sett nøktandi orku til verkætlanina og í allar mátar sýnt jaligan hugburð.

Tríggir varðar eru í verkætlanini, sum ikki eru avgreiddir, og hesir eru fluttir til 2025. Hesir eru:

- felags journal fyri ambulatoriini í Sjúkrahúsverkinum og kommunalu heilsutænasturnar
- hagtøl
- leiðsluamboð

Rakstrarleistur fyri talgildu skipanina fevnir millum annað um: leist fyri umbøn um broytingar, lýsa nýggjar arbeidsgongdir og áhaldandi at tryggja, at góðskan á skjalfesting er nøktandi. Hesum standa Heilsu- og umsorganartænastan í Tórshavn, Norðoya Bú- og Heimatænasta og Roðin fyri.

Í november 2021 boðaði svenski veitarin, Cambio, sum veitir talgildu heilsuskipanina til Føroya, at tey søgdu upp allar sáttmálar uttanfyri Svøríki. Tískil skulu Føroyar yvir á ein annan talgildan pall. Hendan verkætlanin byrjaði í januar 2025, og luttakarar vegna kommunala geiran eru framhaldandi Heilsu- og umsorganartænastan í Tórshavn, Norðoya Bú- og Heimatænasta og Roðin.

Listaleyapurin

Listaleyapurin, sum nú hevur virkað í 16 ár, er ein mentanarlig verkætlan, sum kommunurnar saman við Barna- og útbúgvingarmálaráðnum og Norðurlandahúsinum fígga og fyriskipa í samstarvi við Almanna- og mentamálaráðið og LISA (Listafólkasamband Føroya). Endamálið er at geva fólkaskúlanæmingum høvi at uppliva yrkislist innan skúlagátt og harvið stimbra teirra forvitni, vitan og fatan fyri listarligum arbeiði.

Listaleyapurin ber list út í skúlar um alt landið við tí endamáli at bjóða børnum og ungum fjølbroyttar lista- og mentanarligar upplivingar. Ein slík skipan er við til at menna og víðka listatilboð til skúlarnar og á tann hátt kynda undir skapanarevni og listaførleikan hjá næmingunum.

Listaleyapurin er hvørt ár fylltur við hópum av spennandi framførslum, dagsverkstovum og longri verkstovum, sum skúlarnir kunnu velja ímillum. Í 2024 vóru 14 ymisk listatilboð á skránni, og tað var alt frá tónleiki, dansi, sjónleiki, bókmentum og myndlist til film, sirkus, avantgarde-list og føroyskan mentanararv. Listafólk úr Føroyum, Finnlandi, Danmark, Noregi, Svøríki, Hollandi, Lettlandi og Týsklandi framførdu og skipaðu verkstovur fyri føroyskum skúlabørnum.

Áhugin hjá skúlum at fáa list inn um skúlagátt er vaksandi.

Annika Hoydal vitjaði á skólum við Listaleypinum.

Dentur verður lagdur á at rækka ymiskum aldursbólum og at geva skúlabørnum, uttan mun til hvar tey búgva, møguleikan at uppliva yrkislist. Øll tilboð í Listaleypinum eru ókeypis fyri skúlar í teimum kommunum, sum hava tikið av at luttaka.

Økistónar

Kommunufelagið hevur vegna kommunurnar samskipað ein verkætlan, nevnd Økistónar. Økistónar hevur til endamáls at fremja og tryggja økt tal av konsertum við høgari góðsku kring alt landið. Skipanin skal gera tað lættari hjá íverksetum at virka sum konsertfyriskiparar, bæði í smærri og størri høpi. Økistónar skal virka sum eitt trygdarnet og gera tað møguligt hjá konsertfyriskiparum at átaka sær ein váða í sínum virkseminum.

19 kommunur játtaðu tilsamans 191 túsund kr. til Økistónar í tíðarskeiðnum 1. oktober 2024 - 1. januar 2025. Hetta svarar til góða 1 kr. pr borgara pr mánað. Fyrsta skeið hevur hepnast sera væl. Økistónar fingur 37 umsóknir frá føroyskum fyriskiparum, og stuðul varð játtaður til 35 umsøkjarar. Samlaða játtanin fyrsta skeiðið var 191.000 kr. frá landinum og 191.000 kr. frá kommununum ella tilsamans góðar 380.000 kr. Søkt var um omanfyri 1 mió. kr. 21 ymisk spælistøð kring alt landið søktu. Úrslitið av fyrsta skeiði eru 62 konsertir í tíðarskeiðinum 1. oktober 2024 - 1. januar 2025. Ætlanin er at halda áfram við virkseminum í teimum kommunum, sum hava áhuga og veita stuðul til skipanina

Allir 29 borgarstjórnir hittust 10. januar 2025 á skipanarfundi.

At enda

Tað verða brotasjógvar komandi árin. Vit hava longu avbjóðingar orsakað av demografisku broytingunum. Hesar, saman við starvsfólktratotinum á vælferðarøkinum, fara at leggja stórt trýst á kommunurnar í komandi tíðum.

Kanska fara at krevjast bygnaðarbroytingar í føroyska samfelagnum. Broytingar, sum sannlíkt ikki altíð verða so einfaldar at fáa semju um, hvørki kommunna í millum, ella millum land og kommunur

Tað er sera umráðandi, at land og kommunur finna felags stev í fyrireikingunum til tær bygnaðarbroytingar, sum eru neyðugar, fyri at eisini framtíðar ættarlið skulu kunna liva í einum framkomnum vælferðarsamfelagi. Endamálið hjá okkum øllum, bæði landspolitikarum og kommunupolitikarum, má vera at fáa eitt samfelag, ið

mennist í javnvág, og har borgarar í øllum landinum hava rætt til grundleggjandi vælferðartænastur.

Sum kommunufelag hava vit eina skyldu til áhaldandi at verja sjálvsavgerðarrættin hjá kommununum.

At kommunurnar eru sjálvstøðugar, fólkærðisligar eindir – og ikki bara fyrisingarmyndugleikar og tæna-stuveitarar – tykist ofta vera trupult hjá serstakliga landsmyndugleikanum at viðurkenna. Tí mugu vit støðugt gera vart við okkara tilverugrundarlag og okkara sjálvsagda rætt til at ráða í egnum viðurskiftum, soleiðis at eisini tey, ið eftir okkum koma, fara at hava tann framhjárætt at skipa seg í lokalar eindir við heimildum at skipa og ávirka egin viðurskifti.

10. Kommunubúskapurin

GONGDIN Í FÓLKATALINUM

Vøxsturin í fólkatálinum, sum byrjaði í 2013, helt fram í 2024, og við ársenda 2024 búðu næstan 54.700 fólk í Føroyum. Hetta eru næstan 300 fleiri enn við ársbyrjan, og ein vøxstur á eitt hálv prosent. Tað sýnist tó, sum vøxsturin í fólkatálinum er byrjaður at hæsa av, tí vøxsturin er nú minni enn undanfarin ár, og eisini er nú næstan bara talan um útlandska arbeiðsmegi, sum kemur

til landið. Talið av fólkum við donskum ríkisborgararétti veksur ikki longur.

Fólkavøxsturin higartil hevur sum heild verið rættiliga ójavn byttur millum kommunurnar, og soleiðis var eisini í 2024. Eins og undanfarin ár er mesti vøxsturin í miðstaðarøkinum. Tað økið í landinum, sum veksur skjótast, er framvegis sunnara helvt av Eysturoynni – ivaleyst eitt úrslit av Eysturoyartunlinum.

GONGDIN Í FÓLKATALINUM Í KOMMUNUNUM 2024					
	Kommuna	1. jan. 24	1. jan. 25	Vøxstur	Vøxstur %
1	Tórshavnar	23.177	23.311	134	0,6%
2	Klaksvíkar	5.476	5.490	14	0,3%
3	Runavíkar	4.361	4.409	48	1,1%
4	Eystur	2.270	2.294	24	1,1%
5	Vága	2.194	2.218	24	1,1%
6	Sunda	1.814	1.792	-22	-1,2%
7	Tvøroyrar	1.743	1.734	-9	-0,5%
8	Fuglafjarðar	1.629	1.625	-4	-0,2%
9	Nes	1.532	1.586	54	3,5%
10	Vágs	1.367	1.336	-31	-2,3%
11	Vestmanna	1.267	1.253	-14	-1,1%
12	Sjóvar	1.207	1.241	34	2,8%
13	Sørvágs	1.229	1.240	11	0,9%
14	Eiðis	805	783	-22	-2,7%
15	Hvalbiar	640	637	-3	-0,5%
16	Kvívíkar	600	620	20	3,3%
17	Sands	529	516	-13	-2,5%
18	Skopunar	469	479	10	2,1%
19	Hvannasunds	426	428	2	0,5%
20	Sumbiar	335	342	7	2,1%
21	Viðareiðis	342	330	-12	-3,5%
22	Porkeris	321	325	4	1,2%
23	Skálavíkar	142	170	28	19,7%
24	Kunoyar	153	150	-3	-2,0%
25	Húsavíkar	102	112	10	9,8%
26	Høvs	106	106	0	0,0%
27	Fámjins	80	74	-6	-7,5%
28	Fugloyar	42	49	7	16,7%
29	Skúvoyar	34	34	0	0,0%
	Alt landið	54.392	54.684	292	0,5%

KOMMUNUBÚSKAPURIN Í 2024

Samlaðu útreiðslurnar hjá kommununum vóru omanfyri 3,7 milliardir krónur í 2024. Rakstrarútreiðslurnar vóru samanlagt 2.744 milliónir krónur og íløgurnar samanlagt

967 milliónir krónur. Inntøkurnar vóru samanlagt 3.463 milliónir krónur, og tað ber við sær, at samlaða úrslitið fyri allar kommunur samanlagt verður eitt hall á 248 milliónir krónur í 2024.

Hetta er sjeýnda árið á rað, at hall er samanlagt í kommunala geiranum. Tað eru tær søguliga stóru íløgurnar, ið

eru høvuðsorsøkin til, at hall hevur verið seinastu sjeý árin.

ÚRSLIT SAMANLAGT FYRI ALLAR KOMMUNUR Í 2024

Milliónir krónur	2023	2024	Vøkstur 2024	Vøkstur 2024
Rakstrarútreiðslur	2.566	2.744	177	6,9 %
Íløgur	835	967	132	15,8 %
Útreiðslur samanlagt	3.402	3.711	309	9,1 %
Inntøkur samanlagt	3.207	3.463	256	8,0 %
Úrslit	-195	-248		

INNTØKUR

Samlaðu inntøkurnar hjá kommununum vóru 3.463 milliónir krónur í 2023. Inntøkurnar vuku við 256 milliónir krónum samanlagt í 2024, og tað samsvarar við 6,1 %.

Størsti parturin av inntøkunum hjá kommununum stava frá kommunuskatti. Í 2024 var talan um 2.542 milliónir krónur, og tað er umleið 3/4 av samlaðu inntøkunum.

Inntøkurnar frá skatti av inngjöldum til eftirløn hava, síðan eldraðkið var lagt út í 2015, verið ein munandi

og vaksandi partur av kommunalu inntøkunum. Í fjør gjørdist talan um 569 milliónir krónur. Restin av inntøkunum stavar frá felagsskattinum, sum var 234 milliónir krónur, og afturbering fyri serskipanir, sum var 104 milliónir krónur.

Lógarbroýtingar í 2023 hava við sær, at landskassin frá og við 2024 letur kommununum 2 % av tøkugjaldinum, sum alivinnan rindar, og 2 % av veiðigjöldunum, sum fiskivinnan rindar. Talan gjørdist um 13 milliónir krónur í 2024.

SAMLAÐU INNTØKURNAR HJÁ KOMMUNUNUM Í 2024

Milliónir krónur	2023	2024	Vøkstur 2024	Vøkstur 2024
Kommunuskattur	2.380	2.542	162	6,8 %
Eftirlønarskattur	514	569	55	10,6 %
Felagsskattur	208	234	26	12,6 %
Afturbering	104	104	0	0,0 %
Veiðigjald og tøkugjald		13	13	
Tilsamans	3.207	3.463	256	6,1 %

RAKSTRARÚTREIÐSLUR

Samlaðu rakstrarútreiðslurnar hjá kommununum vóru 2.744 milliónir krónur í 2024. Mestu rakstrarútreiðslurnar eru innan eldraðkið og barnaansing. Rakstrarútreiðslurnar á eldraðkinum vóru 687 milliónir krónur í 2024; hetta

er ein fjórðingur av samlaða rakstrinum. Barnaansingin kostaði 583 milliónir krónur í 2024, og tað er ein góður fimtingur av rakstarútreiðslunum.

SAMLAÐU RAKSTRARÚTREIÐSLURNAR HJÁ KOMMUNUNUM Í 2024

Milliónir krónur	2024	%-býti
Eldraðkið	687	25 %
Barnaansing	583	21 %
Kommunufyrisitingin	219	8 %
Fólkaskúlin	178	6 %
Renovasjón	117	4 %
Barnavernd	104	4 %
Annað	857	31 %
Tilsamans	2.744	100 %

ÍLØGUR

Kommunalu íløgurnar voru 967 millíónir krónur í 2024. Av hesum fór ein góður fjórðingur til ítróttaanlegg og góður fimtingur til vegir. Her er tað serliga innkomuvegurin

í Havn, og svimjihallirnar í Havn og Runavík, sum gera munin. Annars voru eisini nógvar íløgur gjørdar í byggibúning, skúlar, dagstovnar og havnaløg.

SAMLADU ÍLØGURNAR HJÁ KOMMUNUNUM Í 2024

Milliúnir krónur	2024	%-býti
Ítróttur	248	26 %
Vegir	209	22 %
Byggibúning - bústaðir og vinna	133	14 %
Skúlar og dagstovnar	130	13 %
Havnir og lendingar	99	10 %
Annað	148	15 %
Tilsamans	967	100 %

FÍGGJARSTØÐAN HJÁ KOMMUNUNUM

Samlaða nettoskuldin hjá kommununum var umleið 1,3 milliardir krónur við ársenda í 2024. Kommunala skuldin

var í nógv ár í minking. Men skuldin er støðugt økt seinastu árin, nú hall hava verið í sjei ár á rað. Í 2017 var samlaða nettoskuldin einans 139 millíónir krónur.

KOMMUNUSKATTAPROSENT OG BARNAFRÁDRÁTTUR Í 2025

Kommuna	Skattaprosent (%)	Barnafrádráttur (kr.)
Fugloyar	16,00	12.000
Skúvoyar	16,00	8.000
Fámjins	16,00	10.000
Hovs	18,00	8.000
Kunoyar	18,50	8.000
Eiðis	18,75	8.000
Sumbiar	19,00	7.000
Tórshavnar	19,00	9.000
Hvannasunds	19,75	7.000
Eystur	19,90	9.000
Hvalbiar	19,95	8.000
Húsavíkar	20,00	8.000
Sunda	20,45	8.000
Viðareidís	20,50	8.500
Nes	20,50	7.000
Klaksvíkar	20,75	8.000
Sands	20,75	8.500
Skopunar	20,85	6.000
Vestmanna	20,90	6.500
Tvøroyrar	20,90	8.000
Vágs	20,90	6.250
Sjóvar	21,00	8.000

Kvívíkar	21,00	5.100
Sørvágs	21,00	7.500
Skálavíkar	21,00	9.000
Porkeris	21,00	7.500
Fuglafjarðar	21,25	8.500
Vága	21,25	6.500
Runavíkar	21,50	10.500
Hægsta	21,50	12.000
Míðal	19,97	8.471
Lægsta	16,00	5.100

Hendingar í árinum

Eitt “ikki” manglaði í gerðabókini

Eitt kommunustýri hevði á fundi tikið avgerð í einum máli, har kommunustýrið hevði bytt seg í ein minniluta og ein meiriluta. Ongin ivi tóktist vera um, hvat tað var, meirilutin hevði atkvøtt ímóti og hvat minnilutin hevði atkvøtt fyri. Málið varð avgreitt, og tá ið fundurin endaði, undirritaðu kommunustýrismirnir sum vant gerðabókina.

Dagin eftir vísti tað seg, at tað vantaði eitt “ikki” í orðingini í gerðabókini, ið gjørdi at týðningurin varð ein annar enn tann, sum kommunustýrið helt seg hava atkvøtt um. Gerðabókin endurgav altso málið skeivt, og spurningurin var tí, um samtyktin var í lagi, um hon skuldi ganga um aftur, og/ella um gerðabókin skuldi rættast.

Skrivstovan vísti á, at verður hugt í viðmerkingarnar til kommunustýrslógina, kann um gerðabókina staðfestast, at hon ikki er ein gildistreyt fyri avgerðini: “At skriva í gerðabók, eina avgerð ella samtykt, er tó eingin gildistreyt.” Nevnt verður eisini, at tað ikki skal vera “... gjørligt at broyta tað, ið skrivað er, uttan at tað sæst aftur.”

Hetta skuldi sambært skrivstovuni skiljast á tann hátt, at avgerðin og gerðabókin eru hvør sítt. Tað er sjálvsagt ein natúrligur samhangur millum avgerðina og gerðabókina, men avgerðin er ikki treytað av, hvat stendur í gerðabókini. Tað avgerandi er, hvat kommunustýrið veruliga tók avgerð um.

Í ítøkiliga málinum vóru øll samd um, hvat atkvøtt varð um, og hvat úrslitið var. Hendan avgerð verður tí at standa sum lóglig samtykt.

Samstundis – vísti skrivstovan á – skal kommunan skjalfesta tær avgerðir, sum kommunustýrið tekur, í gerðabókini: “Endamálið við gerðabókini er at skjalprógva innihaldið í avgerðum og samtyktum kommunustýrisins.” Gerðabókin átti tí at verða rættað, tá ið tað kundi staðfestast, at ein avgerð var grundleggjandi skeivt endurgivin.

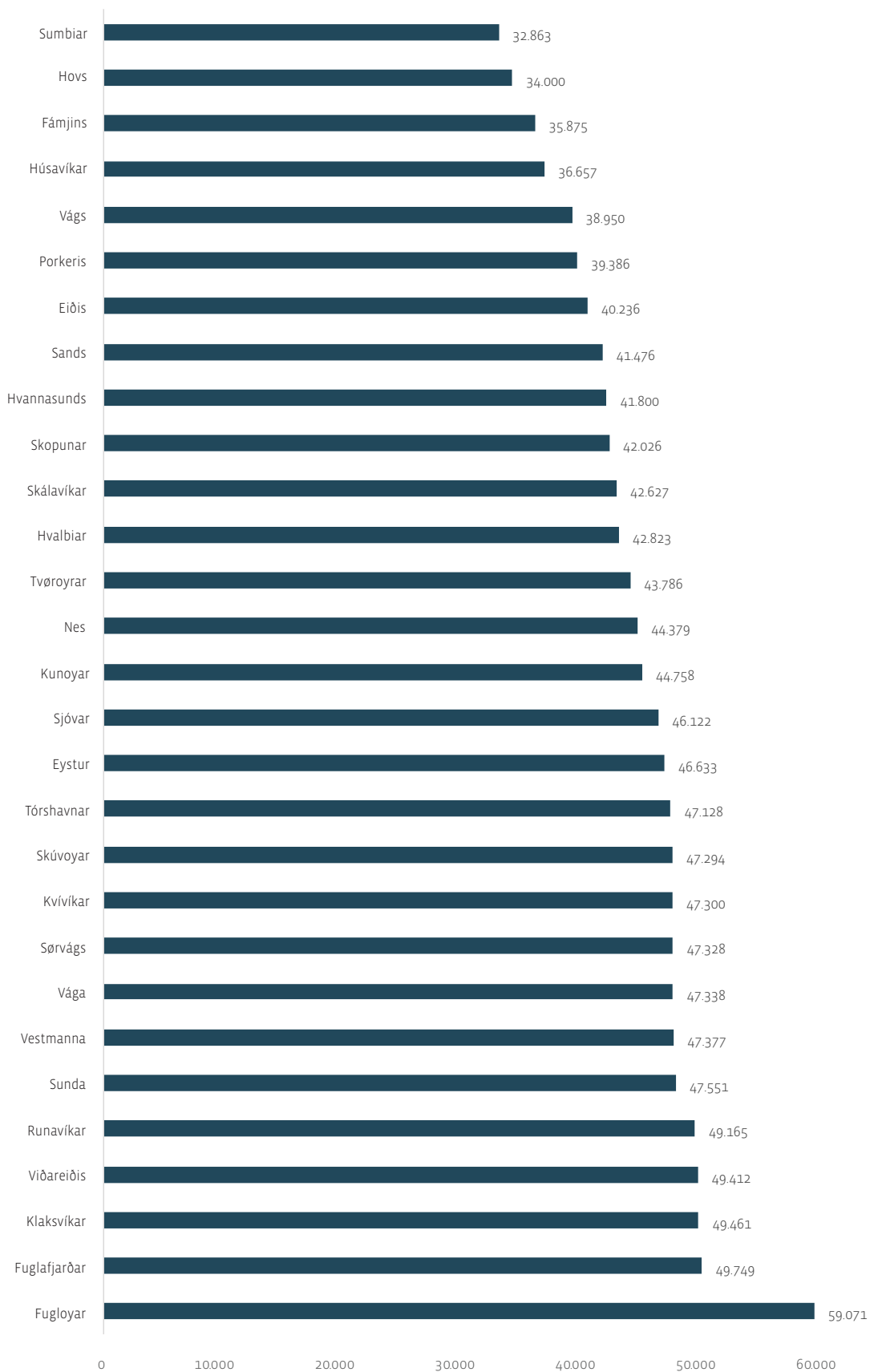
Lógin og viðmerkingarnar lýsa ikki neyvt, hvussu hetta skal gerast í verki. Viðmerkingarnar mugu tó skiljast soleiðis, at ein møgulig broyting skal vera sjónlig. Undir hesum liggur sannlíkt, at hon skal vera sjónlig á skjalinum, men eisini at innihaldið skal vera sjónligt – serliga, nær broytingin er gjørd, hvør hevur gjørt broytingina og um neyðugt, hví broytingin er gjørd.

Hendingar í árinum

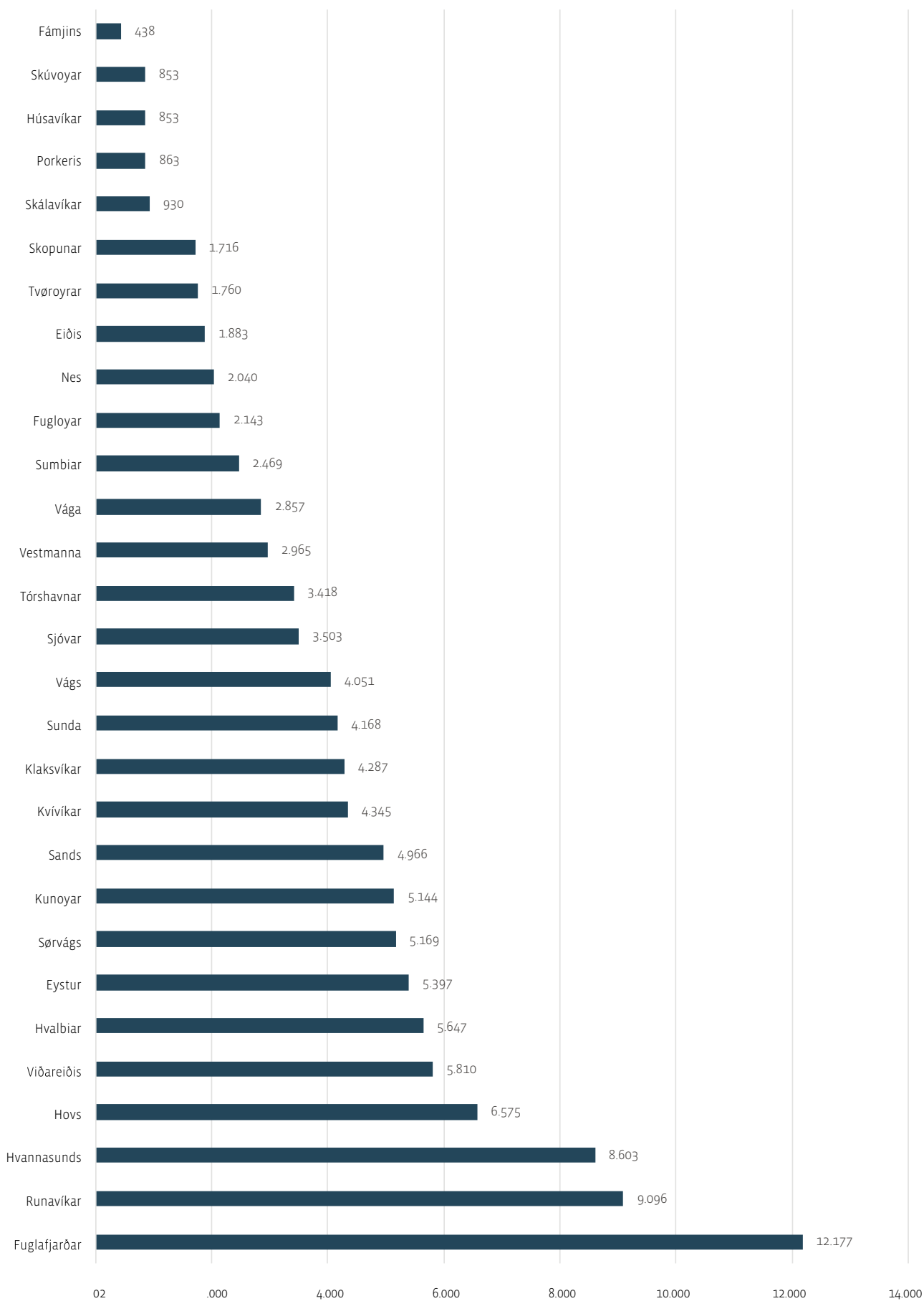
Advokatútreiðslur í málum um ærumeiðing

Tað kemur fyrri, at borgarstjórar, nevndarformenn ella starvsfólk hjá kommununum eru fyrri álvarsligum ákærum í almenna rúminum. Til dømis at lúgva í sínum arbeiði ella at umsita myndugleikauppgávur sínar á ólógligan hátt. Almennar ákoyringar eru lutfalsliga vanligar, men tær kunnu gerast so álvarsamar, at tað er viðkomandi at umhugsa at stevna fyrri ærumeiðing. Í flestøllum førum skulu mál um ærumeiðing lógsøkjast við privatari áttalu. Hetta er eitt undantak við atliti at meginregluni um, at revsimál verða lógsøkt við almennari áttalu – altso av ákæruvaldinum. Tað er tískil tann ærumeiddi, sum innan seks mánaðir má lata inn stevning í málinum og eisini bera útreiðslurnar av hesum í fyrstu atløgu, um viðkomandi rættartrygging ikki tekur við. Í sambandi við eitt slíkt mál kunnaði skrivstovan kommununa um, at kommunan eftir ítøkiligari meting kann gera av at gjalda fyrri advokatútreiðslurnar, sum kunnu standast av málinum hjá tí persóni – politikara ella starvsfólki – ið er fyrri álvarsligu ákærunum. Kommunan kann sostatt hava ein lógligan áhuga í, at til dømis grovar ákæru um ólógliga umsiting í kommununi verða afturvístar gjøgnum rættarskipanina. Metingin um, nær kommunan kann taka advokatrokningina á seg, er altíð ítøkilig, og dentur eigur at verða lagdur á, um tað í nøktandi mun er í kommununnar áhuga, at málini verða førd. Kunnað varð um, at Kommunala eftirlitið ikki alment hevur úttalað seg um, undir hvørjum umstøðum slíkt gjald er lógligt, men at tað í slíkum føri ber til at leggja seg á sama leist sum danska Ankestyrelsen hevur lagt fyrri donsku kommunurnar. Skrivstovan vísti í hesum sambandi kommununi á eitt skriv frá Ankestyrelsen, sum lýsti tey viðurskifti, ið kommunan eigur at hava í huga, tá ið mett verður, nær kommunan kann bera advokatútreiðslur fyrri onnur enn kommununa sjálva.

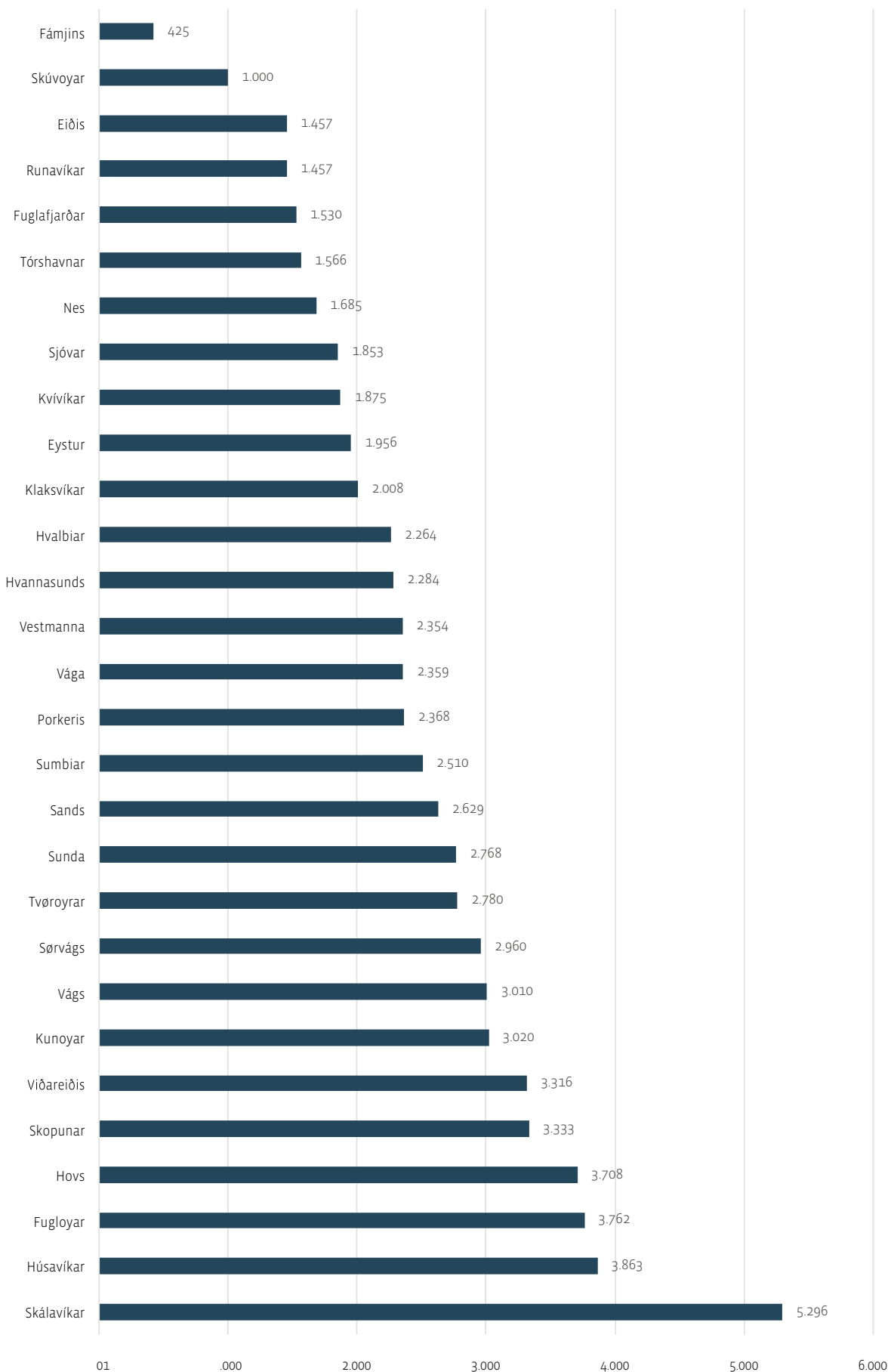
KOMMUNUSKATTUR Í KR. PR. ÍBÚGVA Í 2024

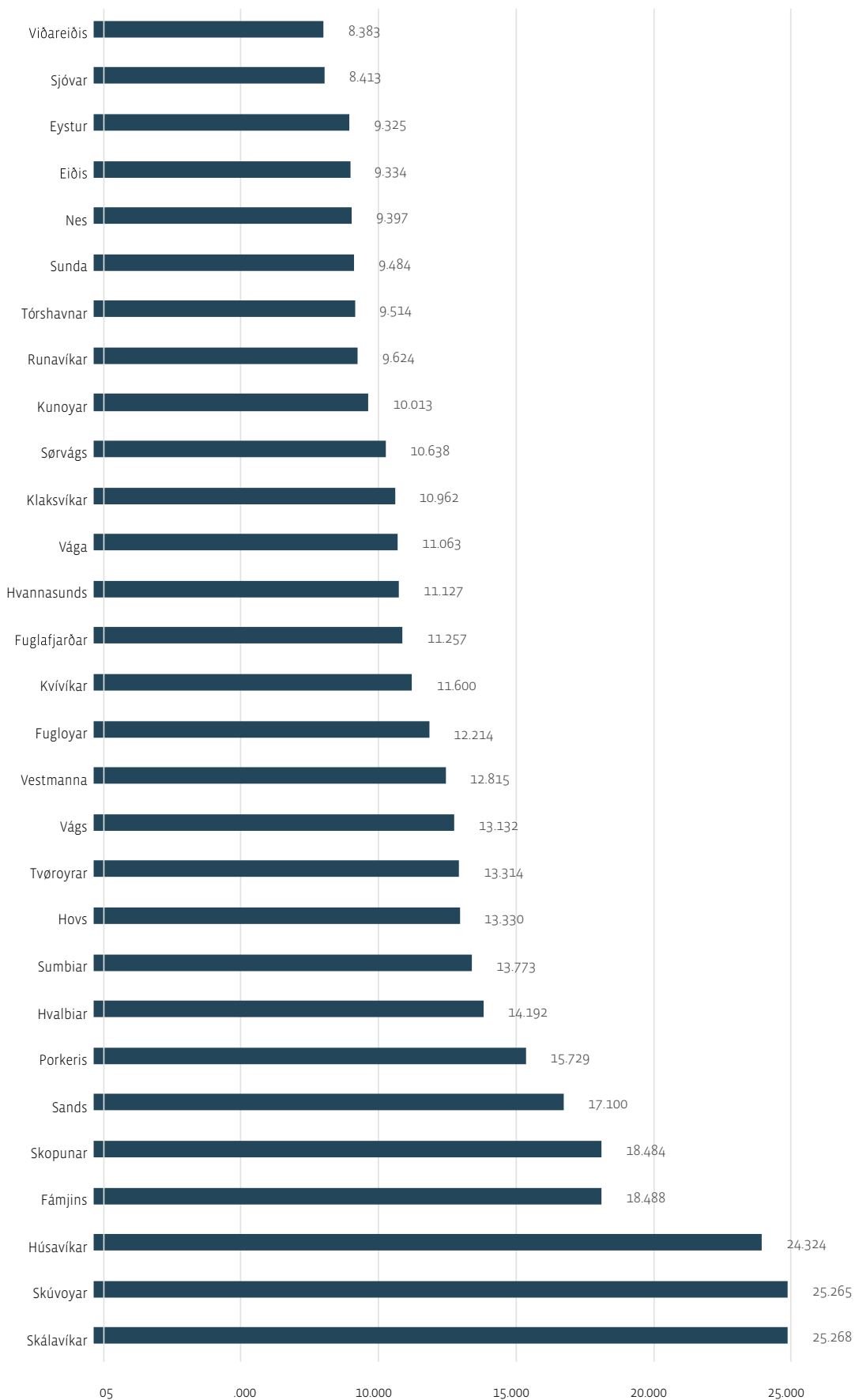
FELAGSSKATTUR Í KR. PR. ÍBÚGVA Í 2024

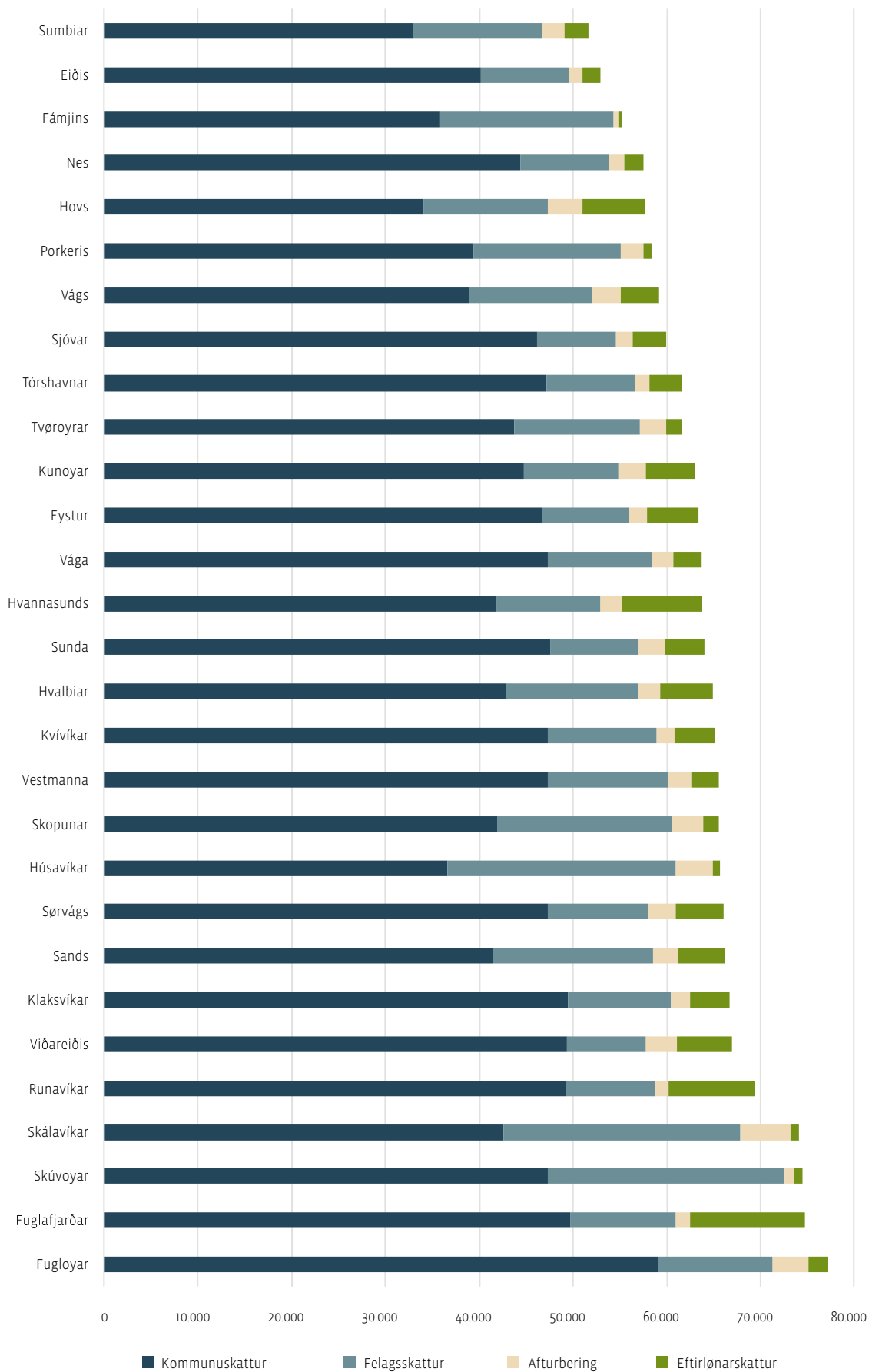
AFTURBERING Í KR. PR. ÍBÚGVA Í 2024

EFTIRLØNARSKATTUR Í KR. PR. ÍBÚGVA Í 2024

INNTØKUR SAMANLAGT Í KR. PR. ÍBÚGVA Í 2024

11. Kommuna og kommunuhugtakið

Tann kommunala skipanin, ið vit í dag hava í Føroyum, er í stóran mun ávirkað av danskari og norðurlandskari fyrisitingar- og lóggávusiðvenju. Men hugtakið lokalt sjálvvræði er elligamalt og byggir á hugsanarhátt úr rómverskum rætti, og snúði seg í høvuðsheitum um, at borgarar í einum býi ella øki høvdu framíhjárættindi sum borgarar í rómverska ríkinum, men vórðu stýrd av egnum lokalum myndugleikum eftir sínum egnum lógum.

Longu seint í miðöldini høvdu kommunur nógvar ymsar uppgávur at røkja, og hetta broyttist nakað undir einaveldinum, men við dansku grundlógini frá 1849 bleiv sjálvstøðugi rætturin hjá kommununum til at røkja egnar uppgávur staðfestur. Tó var staturin eftirlitsmyndugleiki. Fyrsta føroyska kommunulógin kom í 1872, og nú galdandi kommunustýrslógin er frá ár 2000.

Í Føroyum hava vit nú 29 sjálvstøðugar kommunur, sum í fólkatáli eru spjaddar frá Fugloyar og Skúvoyar kommunum við færri enn 50 íbúgvum til Tórshavnar kommunu við fleiri enn 22.000 íbúgvum. Hóast hesa spjaðing í stódd, er formliga grundarlagið undir føroysku kommununum stórt sæð eins.

KOMMUNUR Í STÝRISSKIPANARLIGUM HØPI

Lokalt sjálvvræði er ein týðandi hornasteinur í okkara fólkaræði. Í § 82 í dansku grundlógini er ásett, at “Kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnes ved lov.”

Sambært hesum er greitt, at kommunurnar hava rætt til sjálvstøðugt at stýra egnum viðurskiftum. Kommunurnar hava sjálvstøðugt fíggarligt frælsi og politiskt sjálvvræði. Kommunurnar eru sostatt sjálvstøðugar politiskar og fyrisitingarligar eindir. Harumframt er breið semja um, at málsfórleikin hjá kommununum ikki kann avmarkast á ein tílíkan hátt, at tað ikki longur er talan um veruligt sjálvvræði. Umframt rættin til sjálv at útskriva og krevja upp skatt, er kommunalt sjálvvræði tongt at teimum uppgávum, ið kommunurnar skulu loysa og tí politiska rásarúmi, sum kommunurnar hava til at leggja til rættis, hvussu kommunalar uppgávur skulu loysast.

§ 82 í grundlógini merkir eisini, at viðurskiftini millum landsmyndugleikarnar og kommunurnar ikki eru yvir- og undirskipað, eins og landsfyrisitingin ikki hevur heimildir at geva kommununum boð, á sama hátt sum annars er

galdandi í viðurskiptunum millum landsfyrisingina og stovnar undir landinum. Bindandi reglur fyri kommunur skulu verða á settar við heimild í lógellaadrari rættarkeldu. Umframt í grundlógini, er lokalt sjálvræði við tilverurættinum hjá kommununum staðfestur í § 56 í stýrisskipanarlógini, ið er soljóðandi: “Rættur kommunanna at skipa egin viðurskipti undir eftirliti landsstýrisins verður á settur í lógtingslóg, m.a. í hvønn mun kommunur og millumkommunufelagsskapir kunnu skuldbindast við láni, borgan o.ø.m.”

Sambært fyrirreikandi arbeiðinum, orðaljóðinum og viðmerkingunum til § 56, er ásetingin í stýrisskipanarlógini ein beinleiðis endurtøka av tí rætti, sum kommunurnar longu frammanundan hava eftir § 82 í grundlógini.

Umframt staðfestingina í grundlógini og stýrisskipanarlógini um rættin hjá kommunum at skipa egin viðurskipti, er lokala sjálvræðið eisini ein týðandi táttur í evropeisku demokratisku siðvenjuni. Sambært evropeiska sáttmálanum um lokalt sjálvræði frá 1985, verður lokalt sjálvstýri hugsað sum rætturin og førleikin hjá einum lokalum myndugleika, innan lógarinnar karmar, at stýra og fyrisita einum munandi parti av almennum viðurskiptum, við egnari ábyrgd og við støði í áhuganum hjá fólkinum á staðnum.

Almennar uppgávur skulu í høvudsheitum røkjast av myndugleikum, sum eru borgaranum næstir. Um annar myndugleiki skal røkja uppgávuna, so eigur hetta at vera grundað á, hvat slag og av hvørjum vavi uppgávan er, og við atlit til virkisfæri og fíggjarligum viðurskiptum. Tær heimildir, ið eru lagdar til lokalar myndugleikar, eiga vanliga at verða givnar til fulnar og vera óskerdar. Heimildirnar eiga heldur ikki at verða gjørdar verri ella avmarkast av øðrum almennum myndugleika, uttan so at hetta er heimilað í lóggávuni.

Europeiski sáttmálin um lokalt sjálvræði ásetur nakrar meginreglur, og eru hesar í høvudsheitum,

- at almennar uppgávur skulu røkjast av einum myndugleika so tætt at borgaranum sum gjørligt,
- at teir lokalu myndugleikarnir skulu hava veruligt sjálvræði yvir teimum uppgávum, ið landafrøðiliga liggja lokalt, og
- at lokalu myndugleikarnir skulu kunna útvega sær fígging til at loysa uppgávuna, her í millum eisini rætt til at útskriva lokalan skatt.

KOMMUNALRÆTTURIN

Kommunalrættur verður vanliga býttur í trýggjar ymskar tættir, sum eru: lóggáva, ið regulerar kommunal viðurskipti, kommunufulltrúin og kommunala eftirlitið.

Lóggáva um kommunal viðurskipti snýr seg í høvudsheitum um at skipa lóggávu viðvíkjandi økjum, har kommunur hava skyldur og heimildir móttvegis borgarum sínum. Kommunufulltrúin er eitt heimildargrundarlag, sum ikki er reguleað í lóg, men sum kommunurnar kunnu nýta sum heimild at virka á, um ávísar treytir eru loknar. Umframt ta lóggávu, sum beinleiðis regulerar kommunal viðurskipti, eru kommunurnar eisini almennir myndugleikar, og tær eru tí eisini fevndar av fyrisingarligari lóggávu sum til dømis fyrisingarlóg, lóg um innlit í fyrisingina o.t.

Viðurskiptini hjá føroysku kommununum verða stýrd yvirskipað eftir kommunustýrslógini frá 2000. Sambært hesi lóg er kommunustýrið evsti politiski og fyrisingarligi myndugleiki í kommununi og hevur evsta vald og evstu ábyrgd av kommunalum viðurskiptum.

Landsstýrið hevur eftirlit við kommununum. Kommunala eftirlitið er eitt sokallað legalitetseftirlit, sum merkir, at landsstýrið hevur eftirlit við, at kommunurnar halda galdandi lóggávu. Hinvegin skal eftirlitið ikki taka støðu til, hvørt kommunurnar bera seg skynsamt at, tí hetta hoyrir undir politiska frælsið hjá kommununum at gera av. Kommunala eftirlitið hevur eisini heimild at gera av ivamál um, hvar mörkinu fyri heimildum eftir kommunufulltrúini eru.

Samanumtikið eru eyðkennini fyri lokala sjálvræðið:

- at kommunanna tilverurættur er tryggjaður í grundlóg og stýrisskipanarlóg og byggir á evropeiska demokratiska siðvenju,
- at kommunurnar eru sjálvstøðugar politiskar og fyrisingarligar eindir við fíggjarligum og politiskum frælsi,
- at kommunurnar hava frælsi at gera egnar raðfestingar í mun til tær uppgávur, tær skulu røkja,
- at kommunur ikki eru undirskipaðir stovnar undir landinum, og tískil kann landið ikki geva kommununum bindandi boð,
- at kommunur hava rætt til at útskriva egnar skattir og at nýta hesar inntøkur eftir eignum politiskum raðfestingum..

12. Um Kommunufelagið

BORGARSTJÓRAFUNDURIN

Tá talan ikki er um mál, sum skulu viðgerast á aðalfundi, er ovasta leiðsla felagsins sambært § 7 í viðtøkunum borgarstjórafundurin, har allir borgarstjórar í limakommununum eru limir. Borgarstjórafundurin er sostatt mannaður við hesum borgarstjórum:

BORGARSTJÓRAR:

- Tórbjørn Jacobsen, Runavíkar kommuna
- Elsa Berg, Tórshavnar kommuna
- Anna Paulina Leo Olsen, Húsavíkar kommuna
- Ása Holm, Porkeris kommuna
- Bjarni Johansen, Vágs kommuna
- Bjarni Prior, Vága kommuna
- Dávur Juul, Fuglafjarðar kommuna
- Delmar Tausen, Hovs kommuna
- Eyð Ellingsgaard, Sørvágs kommuna
- Eyðbjørn Thomsen, Sumbiar kommuna
- Eyðstein Zachariassen, Sunda kommuna
- Hans Anders Jacobsen, Sjóvar kommuna
- Hans Jóhan Sørensen, Kvívíkar kommuna
- Janus Thomsen, Hvalbiar kommuna
- Jóanis í Hoygarðinum, Skúgvoyar kommuna
- Jóanis Lisberg, Fámjins kommuna
- Jógvan í Skoríni, Eiðis kommuna
- Karl H. Johansen, Klaksvíkar kommuna
- Karl Vilhelm Hansen, Hvannasunds kommuna
- Kristian Oskar Henriksen, Sands kommuna
- Kristin Michelsen, Tvøroyrar kommuna
- Linjohn Christiansen, Skálavíkar kommuna
- Per Martin Gregersen, Eysturkommuna
- Marita Sumberg, Viðareiðis kommuna
- Marjun Debes, Skopunar kommuna
- Ólavur F. Nybo, Kunoyar kommuna
- Sára Jógvansdóttir, Vestmanna kommuna
- Símun Gulaksen, Fugloyar kommuna
- Súni í Hjøllum, Nes kommuna

FORMANSSKAPURIN Í KOMMUNUFELAGNUM

- Tórbjørn Jacobsen, formaður, Runavíkar kommuna
- Elsa Berg, næstforkvinna, Tórshavnar kommuna
- Karl H. Johansen, Klaksvíkar kommuna
- Kristin Michelsen, Tvøroyrar kommuna
- Sára Jógvansdóttir, Vestmanna kommuna

STARVSBÓLKURIN

Skipaður er ein starvsbólkur at fyrireika mál, ið skulu viðgerast á borgarstjórafundi. Í starvsbólkinum sita sambært § 7 í viðtøkunum kommunuskrivararnir/-stjórnir í limakommununum, og borgarstjórafundurin velur millum hesi eitt forfólk. Í starvsbólkinum sita:

- Jóan Petur Hentze, formaður, Tórshavnar kommuna
- Amy Bech, Sumbiar kommuna
- Arni Teindal, Fámjins kommuna
- Anna E. Joensen, Sjóvar kommuna
- Beinta Lind Sørensen, Hvannasunds kommuna
- Eillin Hovgaard, Porkeris kommuna
- Erik Lervig, Eysturkommuna
- Erland Berg Danielsen, Sunda kommuna
- Eyðvør Dam, Húsavíkar kommuna
- Fróði Mortensen, Tvøroyrar kommuna
- Guðrun Ejdesgaard, Eiðis kommuna
- Jóanis Erik Køtlum, Fuglafjarðar kommuna
- Jóhan Henrik Ellefsen, Vága kommuna
- Heidi Hammer, Hovs kommuna
- Irdi Mittelstein, Skopunar
- Jóhanna B. Djurhuus, Hvalbiar kommuna
- John Færø, Klaksvíkar kommuna
- Marner Højsted, Sands kommuna
- Marjun Gaardbo, Nes kommuna
- Petry Harginsdóttir Mortensen, Vágs kommuna
- Rannvá Isaksen, Kvívíkar kommuna
- Rebecca R, Petersen, Kunoyar kommuna
- Rúna Koba, Vestmanna kommuna
- Sunrid Rasmusen, Sørvágs kommuna
- Sæunn L. Nolsøe, Runavíkar kommuna
- Tanja Jacobsen, Viðareiðis kommuna
- Irdi Mittelstein, Skálavíkar kommuna

STARVSNEVDIN Í KOMMUNALA

ARBEIÐSGEVARAFELAGNUM

- Per Martin Gregersen, formaður, Eysturkommuna
- Bjarni Prior, Vága kommuna
- Súni í Hjøllum, Nes kommuna
- Haraldur S. Hammer, Sev
- Limur frá IRF verður valdur í apríl 2025

STARVSNEVDIN Í BARNAVERNDARSTOVU FØROYA

- Eyð Ellingsgaard, forkvinna, Sørvágs kommuna
- Hans Anders Jacobsen, Sjóvar kommuna
- Kristian Oskar Henriksen, Sands kommuna

SKRIVSTOVAN

Kommunufelagið
R. C. Effersøesgøta 26
100 Tórshavn
Telefon 30 24 80
www.kf.fo

KOMMUNUFELAGIÐ · KF.FO

Eyðun Christiansen, stjóri · eydunc@kf.fo · 28 24 80
Armgard Hammer, skrivari · armgard@kf.fo · 28 24 81
Hans Kári Vang, búskaparfrøðingur
hanskariv@kf.fo · 78 70 05
Janus Haraldsen, løgfrøðingur · janush@kf.fo · 22 54 80
Martin Johannessen, skrivstovufólk · martin@kf.fo
Sigrid J. Dalsgaard, verkætlanarleiðari
sigriddj@kf.fo · 27 01 15

KOMMUNALA ARBEIÐSGEVARAFELAGIÐ · KAF.FO

Anita Fuglø, leiðari · anita@kaf.fo · 22 63 39
Bina Reginsdóttir, fulltrúi · binar@kaf.fo · 22 98 66
Bjarni Mortensen, fulltrúi · bjarnim@kaf.fo · 28 03 39

BARNAVERNDARSTOVA FØROYA · BVS.FO

Oddbjørg Balle, leiðari · ob@bvs.fo · 22 56 96
Anna Dam, løgfrøðiligur ráðgevi
annadam@bvs.fo · 51 90 82
Anna Maria Troest, sosialráðgevi · annat@bvs.fo · 21 44 81
Brynhild Høgnadóttir, samskifti/verkæt. l.
brynhildh@bvs.fo · 26 06 80

FAMILJUTÆNASTAN · BVS.FO

Camilla Henanger, leiðari · camilla@bvs.fo · 28 89 20

SSP-RÁÐGEVINGIN · SSP.FO

Daisy J. Iversen, SSP-ráðgevi · di@ssp.fo · 22 26 94
Súsanna í Króki, SSP-ráðgevi · sik@ssp.fo · 22 26 93

LISTALEYPURIN · LISTALEYPURIN.FO

Rannvá Káradóttir Justinussen, verkætlanarfólk ·
listaleypurin@listaleypurin.fo · 21 01 25

Hendingar í árinum

Fundur um mál fyri afturlatnum hurðum eisini lýsast alment

Ein kommuna var komin í ta støðu, at hon metti tørv verða á at taka eitt ítøkiligt mál upp á eyka kommunustýrisfundi. Ongin ivi var um, at hetta málið skuldi viðgerast fyri afturlatnum hurðum. Av tí at ongi onnur mál vóru á skrá fyri eykafundin, gjørdist spurningurin, hvussu hetta skuldi gerast, men eisini um tað var neyðugt at lýsa alment við fundinum – eins og krav annars er.

Skrivstovan vísti á, at viðkomandi ásetingin at halda seg til er § 13, stk. 2, í kommunustýrslógini:

“Kommunustýrið hevur eykafund, tá ið borgarstjórin heldur tað vera neyðugt, ella um 1/3 av kommunustýrslimumum krevja tað. Borgarstjórin ger av, nær og hvar eykafundir verða hildnir. Avgerð um eykafund skal verða almannakunngjørd, um høvi er til tess.”

Viðmerkingarnar til lógina eru rættiliga fámæltar um, hvussu ásetingin heilt nágreiniliga skal skiljast – til stk. 2 verður bert viðmerkt:

“Skulu eykafundir verða hildnir, so eiga teir, at verða hildnir skjótast gjørligt. Vanliga reglan um fundarfráboðan ber við sær, at eykafundur eigur at verða fráboðaður einar fyra yrkadagar frammanundan, um so er, at málið toli at bíða so leingi.”

Saman við ásetingini í § 26 um almenni var tað metingin hjá skrivstovuni, at tað er rættast at lýsa eykafundin alment. Endamálið við kommunustýrslógini er sostatt millum annað, at borgarin skal hava møguleika at gera seg kunnugan við tað, sum fyriferst í kommununi – eisini hóast einstøk mál verða viðgjørd fyri afturlatnum hurðum. Hetta er sjálvandi trupult at gera, um fundir verða lýstir meiri ella minni í loyndum.

Løgfrøðiliga netverkið vitjar við Tjarnir

Viðtøkur fyri Kommunufelagið

Viðtøkur fyri Kommunufelagið samtyktar á ársaðalfundi hin 19. apríl 2024.

NAVN, LIMASKAPUR OG HEIMSTAÐUR

§ 1. Navn felagsins er Kommunufelagið, og felagið hevur heimstað í Tórshavn.

§ 2. Allar kommunur í Føroyum kunnu gerast limir.

§ 3. Upptøka av nýggjum limum verður góðkend á aðalfundi.

ENDAMÁL

§ 4. Endamál felagsins er at virka fyri felags áhugamállum, størri kommunalum sjálvræði og góðum samstarvi millum kommunurnar.

AÐALFUNDURIN

§ 5. Aðalfundurin er hægsta vald felagsins. Aðalfundir í felagnum eru almennir, men formaðurin ella ein triðingur

av umboðaðu atkvøðunum kann gera av, at eitt mál skal viðgerast fyri afturlatnum hurðum, um serligar orsakar eru til tess.

Stk. 2. Borgarstjórin umboðar kommunustýrið til at taka avgerð á aðalfundinum. Borgarstjórin og síðani kommunustýrið kann lata annan kommunustýrslim umboða kommunustýrið at taka avgerðir á aðalfundinum. Kommunustýrslimir í limakommununum hava rætt at møta og taka orðið á aðalfundinum.

Stk. 3. Boðast skal til aðalfund við í minsta lagi 30 daga freist. Fundarskrá verður saman við viðkomandi tilfari kunngjørd limakommununum í seinasta lagi 14 dagar innan aðalfundin.

Stk. 4. Forfólkið í felagnum, ein meiriluti í formansskapinum og limakommunur kunnu leggja mál fyri aðalfundin til viðgerðar. Limakommuna, ið vil hava mál til viðgerðar á aðalfundinum, sendir felagnum málið í minsta lagi 21 dagar innan aðalfundin. Broytingaruppskot skulu vera felagnum í hendi í seinasta lagi 5 dagar

undan aðalfundinum fyri at koma til viðgerðar, tó so at aðalfundurinn við undirtøku frá trimum fjórðingum av greiddum atkvøðunum kann loyva broytingaruppskoti at koma til viðgerðar.

Stk. 5. Á aðalfundi hevur hvør kommuna eina atkvøðu fyri hvønn íbúgva 1. januar undan aðalfundinum, tó so, at eingin kommuna hevur fleiri enn 45 % av samlaðu atkvøðunum.

Stk. 6. Er ikki annað tilskilað í hesum viðtøkum, verða avgerðir á aðalfundi tiknar við vanligum atkvøðumeiriluta. Navnleysar atkvøðugreiðslur eru ikki loyvdar.

Stk. 7. Aðalfundurinn er viðtøkuførur, tá ið minst helvtin av limunum er møtt.

§ 6. Ársaðalfundur verður hildin á hvørjum ári í seinasta lagi 30. apríl við hesi skrá:

- Forfólkið letur frágreiðing um virksemini felagsins í farna árinum og um framtíðarætlanir felagsins.
- Framløga av roknskapi til góðkenningar.
- Val av grannskoðara.
- Innkomin uppskot sbr. § 5, stk. 4.
- Ymiskt, herundir kunning um ætlaða fundarskrá fyri komandi árið.

Stk. 2. Eykaaðalfundur verður hildin, tá ið formansskapurin heldur tað vera neyðugt. Eykaaðalfundur verður somuleiðis hildin, tá ið fimm limakommunur ella limakommunur umboðandi í minsta lagi tveir fimtingar av samlaðu atkvøðunum skrivliga biðja um tað við tilskilaðari skrá. Innkalling til eykaaðalfund fer fram á sama hátt og við somu freist, sum til vanligan aðalfund. Formansskapurin kann í serligum føri gera av at kalla til eykaaðalfund við styttri freist, sum skal vera í minsta lagi eina viku.

BORGARSTJÓRAFUNDURIN

§ 7. Tá talan ikki er um mál, sum skulu viðgerast á aðalfundi, er ovasta leiðsla felagsins borgarstjórafundurinn, har allir borgarstjórar í limakommununum eru limir. Ein borgarstjóri kann geva øðrum kommunustýrslimi í síni limakommunu fulltrú at møta sína vegna á borgarstjórafundi. **Stk. 2.** Borgarstjórafundurinn tekur við 1. januar eftir kommunustýrisval.

Stk. 3. Borgarstjórafundur verður hildin umleið seks ferðir árliga og í minsta lagi eina ferð í hvørjum ársfjórðingi. Forfólkið kann harumframt kalla til borgarstjórafund, tá mál er, sum krevur viðgerð á borgarstjórafundi, og sum ikki kann biðja til næsta regluliga fund. Somuleiðis skal kallast til borgarstjórafund, tá ið minst trýggir limir, umboðandi minst ein fjórðing av atkvøðunum, skrivliga biðja um tað.

Stk. 4. Borgarstjórafundurinn er viðtøkuførur, tá í minsta lagi helmingurin av limunum er møttur, ella tá ið limir, umboðandi minst helmingin av atkvøðunum í felagnum, eru møttir.

Stk. 5. Fráboðan um borgarstjórafund verður send limunum 14 dagar áðrenn fund. Forfólkið kann gera av at kalla inn við styttri freist, um umstøðurnar krevja hetta, og limunum stendur í boði at luttaka umvegis hóskaði talgildan pall.

Stk. 6. Á borgarstjórafundi hevur hvør kommuna eina atkvøðu fyri hvørt byrjað 1.000 íbúgvatal í kommununi 1.

januar undan fundinum, tó so, at eingin kommuna hevur fleiri enn 45 % av samlaðu atkvøðunum.

Stk. 7. Avgerðir á borgarstjórafundinum verða tiknar við vanligum atkvøðumeiriluta. Miðast skal tó ímóti, at avgerðir eru einmæltar.

Stk. 8. Skipaður verður ein starvsbólkur at fyrreika mál, ið skulu viðgerast á borgarstjórafundi. Í starvsbólkinum sita kommunuskrivararnir/-stjórnarnir í limakommununum, og borgarstjórafundurinn velur millum hesi eitt forfólk fyri starvsbólkin. Viðurskiptini annars hjá starvsbólkinum verða skipað av formansskapinum.

FORMANSSKAPURIN

§ 8. Borgarstjórafundurinn skipar seg á fyrsta fundi í valskeiðinum við einum formansskapi við fimm limum. Um neyðugt verða hesi vald eftir atkvøðugreiðslu eftir tí leisti, sum er galdandi fyri borgarstjórafundir, og har atkvøtt fyrst verður um forfólk og síðani næstforfólk. Borgarstjórafundurinn velur harafturat trýggjar limir í formansskapin, og valið av hesum limum fer um neyðugt fram í trimum umførum. Kommuna umboðandi minst ein triðing av atkvøðunum á aðalfundinum hevur rætt til umboð í formansskapinum, men eingin kommuna kann hava fleiri enn eitt umboð í formansskapinum.

Stk. 2. Formansskapurin tekur avgerð í málum, sum ikki skulu viðgerast á borgarstjórafundi ella aðalfundi. Avgerðir hjá formansskapinum verða tiknar við vanligum atkvøðumeiriluta, har hvør limur í formansskapinum hevur eina atkvøðu. Stendur á jøvnum, er atkvøðan hjá forfólkinum í formansskapinum avgerandi. Miðast skal tó ímóti, at formansskapsavgerðir eru einmæltar.

Stk. 3. Formansskapurin er viðtøkuførur, tá ið í minsta lagi helmingurin av limunum er møttur, harav ein skal vera forfólkið ella næstforfólkið.

Stk. 4. Formansskapurin hevur vanliga fund eina ferð um mánaðin í teimum mánaðum, tá ið borgarstjórafundur ella aðalfundur ikki er. Forfólkið ella tveir limir í formansskapinum kunnu harumframt kalla formansskapin til fundar, tá mál er, sum krevur formansskapsavgerð, og sum ikki kann biðja til næsta regluliga fund í felagnum.

Stk. 5. Borgarstjórafundurinn kann gera av at skipa formansskapin av nýggjum. Avgerð um hetta krevur somu undirtøku sum viðtøkubroytingar, tó at málið ikki skal leggjast fyri aðalfundin. Atkvøðugreiðsla um at skipa formansskapin av nýggjum fer síðani fram eftir somu reglum, sum eru galdandi fyri regluligt val av formansskapi. Skipar borgarstjórafundurinn formansskapin við nýggjum forfólki og næstforfólki, kann ein og hvør limakommuna krevja, at nýval av starvsnevndunum fyri Kommunala Arbeidsgevarafelagið og Barnaverndarstovu Føroya fer fram á sama fundi.

KOMMUNALA ARBEIDSGEVARAFELAGIÐ, BARNAVERNDARSTOVA FØROYA OG SAMSTARVSRÁÐIÐ

§ 9. Við ábyrgd móttvegis felagnum og aðalfundinum verður virksemini felagsins innan arbeidsgevara- og barnaverndarøkið skipað í ávikavist Kommunala Arbeidsgevarafelagið, stytta KAF, og Barnaverndarstovu Føroya, stytta BVS. Borgarstjórafundurinn velur á fyrsta fundinum í valskeiðinum limir til starvsnevndirnar fyri KAF og BVS. Er ikki annað tilskilað, fer valið fram eftir somu reglum, sum eru galdandi fyri borgarstjórafundir felagsins.

Stk. 2. Í starvsnevdina fyri KAF velur borgarstjórafundurin forfólk, næstforfólk og ein starvsnevndarlim millum limir sínar. Kommuna umboðandi minst ein triðing av atkvøðunum á aðalfundinum, sum ikki hevur nýtt sín rætt at fáa umboð í formansskapin, hevur rætt til umboð í starvsnevndini fyri KAF. Bert limir, sum ikki hava sæti í formansskapinum hjá Kommunufelagnum og ikki eru valdir í starvsnevndirnar fyri KAF ella BVS, kunnu taka við vali til starvsnevdina fyri KAF. Valið til starvsnevdina fer fram í nevndu raðfylgju. Eftir sama leisti verða varalimir valdir, tó so at næstforfólkið altíð gerst virkandi forfólk, tá ið forfólkinum berst frá, og varalimirin hjá forfólkinum tekur tá við sum virkandi næstforfólk. Starvsnevndarlimir í KAF eru harafturat nevndarformaðurin í SEV, hvørs varalimir er næstformaðurin í SEV, og nevndarformaðurin í IRF, hvørs varalimir er næstformaðurin í IRF.

Stk. 3. Í starvsnevdina fyri BVS velur borgarstjórafundurin forfólk, næstforfólk og ein starvsnevndarlim millum limir sínar. Tó kunnu bert limir, sum ikki hava sæti í formansskapinum hjá Kommunufelagnum og ikki eru valdir í starvsnevndirnar fyri KAF ella BVS, taka við vali. Valið til starvsnevdina fer fram í nevndu raðfylgju. Eftir sama leisti verða varalimir valdir, tó so at næstforfólkið altíð gerst virkandi forfólk, tá ið forfólkinum berst frá, og varalimirin hjá forfólkinum tekur tá við sum virkandi næstforfólk.

Stk. 4. Fyri KAF og fyri BVS verða gjørdar serstakar almenningar starvsskipanir, sum verða lagdar fyri aðalfundin til góðkenningar. Seinni broytingar í starvsskipanum skulu hareftir góðkennast fyrst av avvarandi starvsnevnd og síðani av borgarstjórafundinum fyri at fáa gildi. Somuleiðis kunnu uppskot til broytingar í starvsskipanum leggjast fyri aðalfundin.

Stk. 5. Forfólkin í Kommunufelagnum og starvsnevndum felagsins skipa eitt samstarvsráð at umrøða mál av felags áhuga. Samstarvsráðið verður skipað og virkar undir leiðslu av forfólkinum í Kommunufelagnum. Samstarvsráðið hevur vanliga fund fyra ferðir um árið og annars eftir tørvi. Limir í formansskapinum og starvsnevndum felagsins kunnu luttaka á fundum í samstarvsráðnum, tá ið forfólkið í Kommunufelagnum ella ein meiriluti í samstarvsráðnum ger hetta av.

SKRIVSTOVAN

§ 10. Formansskapurin setur og loysir úr starvi stjóra, ið hevur ábyrgdina móttvegis formansskapinum fyri, at virksemi felagsins verður rikið sambært galdandi reglum.

Stk. 2. Stjórin hevur dagligu fyrisitingina av felagnum um hendi, og skal í samstarvi við borgarstjórafundin og formansskapin umsita felagið innan fíggjarligu karmarnar og í samsvari við endamál felagsins.

Stk. 3. Formansskapurin ger starvsskipan fyri stjóran.

Stk. 4. Stjórin setur og loysir úr starvi onnur starvsfólk eftir ásetingum í starvsskipanini sambært stk. 3.

FÍGGJARVIÐURSKIFTI

§ 11. Útreiðslurnar av at reka felagið verða goldnar av limakommununum. Limagjalðið verður ásett samsvarendi íbúgvatalinum í kommununum 1. januar í tí ári, sum fíggjarætlanin verður samtykt. Tó skal eingin kommuna rinda meira enn 45 % av limagjaldinum.

Stk. 2. Forfólkið ger saman við stjóranum uppskot til

fíggjarætlan fyri felagið komandi fíggjarár, sum forfólkið leggur fyri formansskapin til góðkenningar í seinasta lagi í 2. ársfjórðingi.

Stk. 3. Limakommununar rinda í minsta lagi ein tólvpart av limagjaldinum hvønn mánað til felagið.

Stk. 4. Eingin limakommuna heftir fyri skyldum felagsins við øðrum enn tí, sum avgjørt er at vera hennara partur av útreiðslunum sambært fíggjarætlanini.

Stk. 5. Ongar avgerðir í málum, sum krevja kommunustýrissamtykt, eru bindandi fyri limakommununar, uttan tílík samtykt fyriliggur.

ROKNSKAPUR

§ 12. Stjórin hevur ábyrgd av roknskaparførsluni.

Stk. 2. Roknskapurin verður grannskoðaður av løggildum grannskoðara.

Stk. 3. Tá ið roknskapurin er góðkendur við aðalfundarsamtykt, verður roknskapurin undirritaður av formansskapi, stjóra og aðalfundarstjóra.

AÐRAR ÁSETINGAR

§ 13. Allir fundir felagsins kunnu verða hildnir heilt ella partvíst talgilt, um formansskapurin ger hetta av, og serlig viðurskifti tala fyri hesum.

§ 14. Felagið verður teknað av forfólkinum og næstforfólkinum í felag, av stjóranum og forfólkinum ella næstforfólkinum í felag, ella av tveimum limum í formansskapinum og stjóranum í felag.

§ 15. Samtyktir um broytingar av viðtøkunum ella avtøku av felagnum skulu gerast av aðalfundinum. Í minsta lagi trýggir fjórðingar av atkvøðutalinum skulu vera umboðaðir á fundinum, og uppskotið skal samtykkjast við í minsta lagi trimum fimtingum av greiddum atkvøðum.

Stk. 2. Er fundurin ikki viðtøkuførur, verður nýggjur fundur 14 dagar seinni, og hesin er viðtøkuførur uttan mun til, hvussu nógvar atkvøður eru umboðaðar. Samtykt skal tó vera við í minsta lagi trimum fimtingum av greiddum atkvøðum.

§ 16. Við minst seks mánaða skrivligum varningi kann ein kommuna siga upp limaskap sín í felagnum til ein 1. januar.

Stk. 2. Kommunur, ið melda seg úr felagnum, hava einki krav móti felagnum ella ognum felagsins, og hefta ikki fyri skyldum felagsins.

§ 17. Verður felagið tikið av, falla ognirnar aftur til limakommununar í sama lutfalli, sum tær hava luttikið í útreiðslum felagsins seinasta roknskaparárið.

GILDISKOMA

§ 18. Viðtøkur felagsins fáa gildi frá 1. januar 2025, og samstundis fara úr gildi viðtøkur fyri Kommunufelagið, samtyktar á stovnandi aðalfundi 13. desember 2013 og broyttar á eykaaðalfundi hin 15. desember 2023.

Starvsskipan fyri starvsnevndina fyri Barnaverndarstovu Føroya

§ 1. STARVSNEVNDIN

Starvsnevndin fyri Barnaverndarstovu Føroya, stýtt BVS, verður vald samsvarandi ásetingunum í viðtøkunum hjá Kommunufelagnum, stýtt KF. KF velur forfólk, næstforfólk og ein starvsnevndarlim.

§ 2. ENDAMÁL

BVS er ein felagskommunalur stovnur, sum KF eigur. Endamálið hjá stovninum er at menna, styrkja og samskipa barnaverndarøkið í Føroyum. Ábyrgdarøkini hjá BVS eru í høvuðsheitum:

1. At veita ráðgeving og skipa undirvísing til barnaverndartænasturnar kring landið
2. At skipa og umsita Fosturforeldraskipanina
3. At umsita og samskipa arbeiðið í Barnahúsinum

Harumframt hefur BVS ábyrgdina av royndarverkætlanin viðvíkjandi Familjutænastuni.

BVS skal eisini virka sum ráðgevi hjá avvarðandi landsstýrisfólki umframt at hava ábyrgd av at savna og umsita hagtøl um barnaverndarøkið í Føroyum. Uppgáurnar hjá BVS eru lógarfestar í løgtingslóg um barnavernd.

§ 3. FUNDARVIRKSEMI

Starvsnevndarfundur er í minsta lagi einuferð um kvartalið.

Starvsnevndin er viðtøkufør, tá meira enn helmingurin av valdu starvsnevndarlimunum eru á fundi.

Hvør starvsnevndarlimur hefur eina atkvøðu, og avgerðir verða tiknar við vanligum meiriluta av greiðu atkvøðunum, tó so at blankar atkvøður ikki telja við.

Fundarfrágreiðing verður gjørd um tað, ið fer fram á starvsnevndarfundi. Allir møttu starvsnevndarlimirnir góðkenna fundarfrágreiðingina.

§ 4. SKRIVSTOVAN

Fyrisitingin í BVS er partur av fyrisitingini í KF.

Stjórin fyri KF setir saman við starvsnevndini ein leiðara at hava dagligu fyrisitingarligu og fakligu leiðsluna av BVS.

Leiðarin fyri BVS setir onnur starvsfólk.

Leiðarin fyri BVS hefur dagligu fyrisitingina av virkseminum hjá BVS og skal í samstarvi við stjóran í KF og starvsnevndina umsita virksemið innan fíggjarligu karmarnar og í samsvari við endamálið í §2.

§ 5. FÍGGJARVIÐURSKIFTI

Forfólk í nevndini ger saman við stjóranum í KF og leiðaranum fyri BVS uppskot til fíggjarætlan fyri komandi ár, harundir ásetan av játtan. Forfólkið leggur uppskotið fyri starvsnevndina til góðkenningar í seinasta lagi tann 1. juni.

Starvsnevndin leggur síðani fíggjarætlanina til borgarstjórafundin, sum góðkennir fíggjarætlan fyri samlaða virksemið í KF í seinasta lagi 1. juli.

KF ásetir á borgarstjórafundi samsýningarreglur fyri valdu umboðini í KF og starvsnevndum felagsins.

§ 6. ROKNSKAPUR OG GRANNSKOÐAN

Roknskapurin hjá BVS er ein sjálvstøðugur roknskapur, sum er partur av roknskapinum hjá Kommunufelagnum og verður grannskoðaður, sum ein partur av hesum.

Inntøkur og útreiðslur hjá BVS verða neyvt atskildar frá fíggjarviðurskiftunum hjá KF annars.

§ 7. TEKNING

Starvsnevndin verður teknað av starvsnevndarformanninum saman við einum starvsnevndarlimi ella saman við leiðaranum fyri BVS.

§ 8. TAGNAR- OG UPPLÝSINGARSKYLDIA

Starvsnevndarlimirnir o.o. hava tagnarskyldu viðvíkjandi upplýsingum um innanhýsis viðurskifti í starvsnevndini.

§ 9. GILDISKOMA

Samtykt og sett í gildi á eykaaðalfundi í Kommunufelagnum hin 31. januar 2025.

Tunlarnir norður um Fjall lótu upp 19. desember 2024. Borgarstjórar úr Klaksvíkar og Hvannasunds kommunum, stjórin í Landsverki og táverandi landsstýrismaðurin í samferðslumálum.

Starvsskipan fyri starvsnevndina fyri Kommunala Arbeiðsgevarafelagið

§ 1. STARVSNEVNDIN

Starvsnevndin fyri Kommunala Arbeiðsgevarafelagið, stytt KAF, verður vald samsvarandi ásetingunum í viðtøkunum hjá Kommunufelagnum, stytt KF.

KF velur forfólk, næstforfólk og ein starvsnevndarlim. Starvsnevndarlimir í KAF eru harafturat nevndarformaðurin í SEV, hvørs varalimur er næstformaðurin í SEV, og nevndarformaðurin í IRF, hvørs varalimur er næstformaðurin í IRF.

Afturat starvsnevndarlimunum kunnu leiðslurnar hjá SEV og IRF lata seg umboða av leiðandi starvsfólki hjá avvarðandi felagsskapum. Starvsfólkaumboðini hava møtirætt og talurætt, tó ikki atkvøðurætt á starvsnevndarfundi í KAF.

§ 2. ENDAMÁL

Endamálið hjá KAF er at ráðgeva og vegleiða kommununum, kommunalum samstørvum og interkommunalum felagsskapum í øllum málum um lønar- og setanarviðurskifti starvsfólkanna.

Hetta verður gjørt við at:

- samskipa lønarlagið og samráðast um sáttmálar við starvsfólka- og fakfeløg, sum hava samráðingarrætt,
- røkja áhugamál arbeiðsgevarans í málum um lønar- og setanarviðurskifti, starvsmeetingum, útbúgving o.a., og røkja samskifti við fakfeløg, sum samráðst verður við og myndugleikar annars, við neyðugum atliti til kommunustýrslógina § 5, stk. 5,
- virka fyri og ansa eftir, at galdandi sáttmálar verða hildnir, og kunna og vegleiða um viðurskifti, sum eru viðkomandi fyri arbeiðsgevarar, herundir um sáttmálaviðurskifti, arbeiðsmarknaðarmál o.a.

§ 3. FUNDARVIRKSEMI

Starvsnevndarfundur er í minsta lagi einaferð um kvartalið.

Starvsnevndin er viðtøkufør, tá meira enn helmingurin av valdu starvsnevndarlimunum eru á fundi.

Hvør starvsnevndarlimur hevur eina atkvøðu, og avgerðir verða tiknar við vanligum meiriluta av greiddu atkvøðunum, tó so at blankar atkvøður ikki telja við.

Fundarfrágreiðing verður gjørd um tað, ið fer fram á starvsnevndarfundi. Allir møttu starvsnevndarlimirnir góðkenna fundarfrágreiðingina.

§ 4. SKRIVSTOVAN

Fyrisitingin í KAF er partur av fyrisitingini í KF.

Stjórin fyri KF setir saman við starvsnevndini ein leiðara at hava dagligu fyrisitingarligu og fakligu leiðsluna av KAF.

Leiðarin fyri KAF setir onnur starvsfólk í starv.

Leiðarin í KAF hevur dagligu fyrisitingina av virkseminum hjá KAF og skal í samstarvi við stjóran í KF og starvsnevndina umsita arbeiðsgevaravirksemið innan fíggjarligu karmarnar og í samsvari við endamálið við starvsnevndini.

§ 5. FÍGGJARVIÐURSKIFTI

Forfólkið í starvsnevndini ger saman við stjóranum í KF og leiðaranum í KAF uppskot til fíggjarætlan fyri komandi ár, harundir ásetan av játtan. Forfólkið leggur uppskotið fyri starvsnevndina til góðkenningar í seinasta lagi tann 1. juni.

Starvsnevndin leggur síðani fíggjarætlanina fyri borgarstjórafundin, sum góðkennir fíggjarætlanina fyri samlaða virksemið í KF í seinasta lagi 1. juli.

KF rindar 2/3 av játtanini til KAF. SEV og IRF rinda 1/3 av av játtanini – og av hesum rindar SEV 2/3 og IRF 1/3. KF ásetir á borgarstjórafundi samsýningarreglur fyri valdu umboðini í KF og starvsnevndum felagsins.

§ 6. ROKNSKAPUR OG GRANNSKOÐAN

Roknskapurin hjá KAF er ein sjálvstøðugur roknskapur, sum er partur av roknskapinum hjá KF og verður grannskoðaður, sum ein partur av hesum.

Inntøkur og útreiðslur fyri KAF verða neyvt atskildar frá fíggjarviðurskiftunum hjá KF annars.

§ 7. TEKNING

Starvsnevndin verður teknað av starvsnevndarformanninum saman við einum starvsnevndarlimi ella saman við leiðaranum fyri KAF.

§ 8. SAMRÁÐINGARNEVND

Starvsnevndin tilnevnir umboð og formann í samráðingarnevnd. Við sáttmálasamráðingar, sum viðvíkja

SEV og IRF, kunna umboð frá nevndu felagsskapum luttaka sum partur av samráðingarnevndini. Annars kann samráðingarnevndin, eftir meting starvsnevndarinnar víðkast við viðkomandi umboðum.

Samráðingarnevndin kann, um starvsnevndin ynskir tað, leita sær sakkunnleika aðrastaðni.

Uppgávan hjá samráðingarnevndini er at samráðast við fakfeløg, sum hava rætt til at samráðast um øll sáttmálaviðurskifti.

§ 9. TAGNAR- OG UPPLÝSINGARSKYLDA

Starvsnevndarlimirnir o.o. hava tagnarskyldu viðvíkjandi upplýsingum um innanhýsis viðurskifti í starvsnevndini.

Starvsnevndarlimirnir hava skyldu til, eftir áheitan frá starvsnevndini, at lata KAF teir upplýsingar, ið hava týðning fyri at kunna samráðast, umframt upplýsingar um lønar-, arbeiðs- og útbúgvingarviðurskifti fyri starvsfólkið. Hesir upplýsingar verða viðgjørdir í trúnaði.

§ 10. GILDISKOMA

Samtykt og sett í gildi á eykaaðalfundi í Kommunufelagnum hin 31. januar 2025.

